ROZSUDEK TRIBUNÁLU (druhého senátu)

3. března 2011 *

Ve věci T-110/07,

Siemens AG, se sídlem v Berlíně (Německo) a v Mnichově (Německo), původně zastoupená I. Brinkerem, T. Loestem a C. Steinlem, dále Brinkerem a Steinlem, advokáty,

žalobkyně,

proti

Evropské komisi, původně zastoupené F. Arbaultem a O. Weberem, dále X. Lewisem a R. Sauerem, a konečně M. Sauerem a A. Antoniadisem, jako zmocněnci,

žalované,

* Jednací jazyk: němčina.

jejímž předmětem je návrh na částečné zrušení rozhodnutí Komise K(2006) 6762 v konečném znění, ze dne 24. ledna 2007, týkajícího se řízení podle článku 81 ES a článku 53 Dohody o EHP (věc COMP/F/38.899 – Plynem izolované spínací přístroje), jakož i podpůrně návrh na snížení pokuty uložené žalobkyni,

TRIBUNÁL (druhý senát),

ve složení I. Pelikánová (zpravodajka), předsedkyně, K. Jürimäe a S. Soldevila Fragoso, soudci,

vedoucí soudní kanceláře: K. Andová, rada,

s přihlédnutím k písemné části řízení a po jednání konaném dne 16. prosince 2009,

vydává tento

Rozsudek

Skutečnosti předcházející sporu

1 Žalobkyně, Siemens AG, je společností kótovanou na Burze, která je činná v oblastech elektroinženýrství a elektroniky. Má sídlo v Berlíně (Německo) a v Mnichově (Německo).

2 Plynem izolované spínací přístroje (dále jen „PISP“) slouží ke kontrole toku energie v elektrických rozvodných sítích. Jedná se o silnoproudá zařízení používaná jako hlavní prvek pro elektrické rozvodny dodávané na klíč. Elektrické rozvodny jsou pomocnými elektrickými centrálami, které převádějí elektrický proud. Prvky tvořícími elektrické rozvodny jsou mimo transformátorů rovněž kontrolní systémy, přenašeče, baterie, nabíjecí zařízení a spínací přístroje. Spínací přístroje slouží k ochraně transformátoru před přetížením nebo k izolaci elektrického obvodu a vadného transformátoru.

3 Spínací přístroje mohou být izolované plynem, vzduchem nebo to mohou být hybridní přístroje, jestliže kombinují obě výše uvedené techniky. PISP se prodávají na celém světě jako nedílné součásti elektrických rozvoden dodávaných na klíč nebo jako samostatné díly, které do takových rozvoden mají být začleněny. Představují přibližně 30 až 60 % z celkové ceny těchto rozvoden.

4 Dne 3. března 2004 společnost ABB Ltd Komisi upozornila na existenci protisoutěžních jednání v odvětví PISP a přednesla ústní žádost o ochranu před pokutami v souladu s oznámením Komise ze dne 19. února 2002 o ochraně před pokutami a snížení pokut v případech kartelů (Úř. věst. C 45, s. 3, dále jen „oznámení o spolupráci“)

5 Jednání, na něž upozornila společnost ABB, spočívala v koordinaci prodeje projektů PISP na celosvětové úrovni, včetně rozdělení trhů, přidělování kvót a zachovávání příslušných tržních podílů, přidělování projektů PISP výrobcům určeným za tímto účelem a manipulace nabídkového řízení (bid-rigging), aby byly smlouvy přidělovány těmto výrobcům, stanovení cen komplexními dohodami týkajícími se projektů

PISP, které nebyly přiděleny, výpovědi licenčních smluv se společnostmi, které nebyly účastníky kartelové dohody a výměny citlivých informací o trhu.

6 Ústní žádost o ochranu před pokutami podaná společností ABB byla doplněna o ústní vyjádření a listinné důkazy. Dne 25. dubna 2004 Komise společnosti ABB poskytla podmínečnou ochranu.

7 Na základě prohlášení společnosti ABB Komise zahájila šetření a ve dnech 11. a 12. května 2004 provedla kontroly v prostorách společností Areva T&D SA, Siemens AG, skupiny VA Tech, společnosti Hitachi Ltd a společnosti Japan AE Power Systems Corp (dále jen „JAEPS“).

8 Dne 20. dubna 2006 Komise přijala oznámení námitek, které bylo zasláno 20 společnostem, mezi nimi Siemens.

9 Komise provedla slyšení dne 18. a 19. července 2006.

10 Dne 24. ledna 2007 přijala Komise rozhodnutí K(2006) 6762 v konečném znění, týkající se řízení podle článku 81 ES a článku 53 Dohody o EHP (věc COMP/F/38.899 – Plynem izolované spínací přístroje) (dále jen „napadené rozhodnutí“). Toto rozhodnutí bylo společnosti Siemens oznámeno dne 8. února 2007.

11 Kromě společnosti Siemens bylo napadené rozhodnutí určeno společnostem ABB, Alstom SA, Areva SA, Areva T&D AG, Areva T&D Holding SA a Areva T&D SA, Fuji Electric Holdings Co., Ltd a Fuji Electric Systems Co., Ltd (dále jen společně, „Fuji“),

Hitachi Ltd a Hitachi Europe Ltd (dále jen společně „Hitachi“), JAEPS, Mitsubishi Electric System Corp. (dále jen „Melco“), Nuova Magrini Galileo SpA, Schneider Electric SA, Siemens AG Österreich, Siemens Transmission & Distribution Ltd (dále jen „Reyrolle“), Siemens Transmission & Distribution SA, Toshiba Corp. a VA Tech Transmission & Distribution GmbH & Co. KEG.

12 V bodech 113 až 123 odůvodnění napadeného rozhodnutí Komise uvedla, že různé podniky, které se účastnily kartelové dohody, koordinovaly podle smluvených pravidel přidělování projektů PISP na celosvětové úrovni, s výjimkou určitých trhů, aby především zachovaly, které do značné míry odrážely jejich odhadované historické podíly na trhu. Komise upřesnila, že k přidělování projektů PISP docházelo na základě společné „japonské“ kvóty a společné „evropské“ kvóty, které si posléze mezi sebe měli rozdělit japonští a evropští výrobci. Dohoda podepsaná ve Vídni dne 15. dubna 1988 (dále jen „dohoda GQ“) stanovila pravidla umožňující přidělení projektů PISP buď japonským, nebo evropským výrobcům a přičtení jejich hodnoty podle příslušných kvót.

13 Krom toho v bodech 124 až 132 odůvodnění napadeného rozhodnutí Komise upřesnila, že různé podniky, které se účastnily kartelové dohody, uzavřely nepsanou dohodu (dále jen „obecná dohoda“), na jejímž základě byly projekty PISP v Japonsku na jedné straně a v zemích evropských účastníků kartelové dohody na straně druhé, označované společně jako „domovské země“ projektů PISP, vyhrazeny japonským a evropským členům kartelu. Projekty PISP v „domovských zemích“ nebyly předmětem výměny informací mezi oběma skupinami a nebyly zahrnuty do příslušných kvót. Dohoda GQ obsahovala rovněž pravidla týkající se výměny nezbytných informací o fungování kartelu mezi oběma skupinami výrobců, která byla zajišťována zejména tajemníky uvedených skupin, a jež se dále týkaly manipulace dotyčných nabídkových řízení a stanovení cen za projekty PISP, které nemohly být přiděleny. Podle znění její druhé přílohy se dohoda GQ vztahovala na celý svět, s výjimkou Spojených států

amerických, Kanady, Japonska a 17 zemí západní Evropy. Krom toho byly projekty PISP v jiných evropských zemích než v „domovských zemích“ podle obecné dohody rovněž vyhrazeny evropské skupině, jelikož japonští výrobci se zavázali, že nebudou podávat nabídky v případě, že se bude jednat o projekty PISP v Evropě.

14 Rozdělování projektů PISP mezi evropskými výrobci se podle Komise řídilo dohodou podepsanou rovněž ve Vídni dne 15. dubna 1988, nazvanou „E-Group Operation Agreement for GQ-Agreement“ (Dohoda skupiny E ohledně provádění dohody GQ) (dále jen „dohoda EQ“). Komise uvedla, že přidělování projektů PISP v Evropě probíhalo podle stejných pravidel a postupů, jakými se řídilo přidělování projektů PISP v jiných zemích. Konkrétně měly být projekty PISP v Evropě rovněž oznamovány, zapisovány do seznamu, přidělovány, seřazovány nebo získaly minimální cenu.

15 Komise v bodě 142 odůvodnění napadeného rozhodnutí konstatovala, že v dohodě GQ a v dohodě EQ, a rovněž pro účely organizace a fungování kartelové dohody, byli různí účastníci kartelové dohody označeni kódem složeným z číslic pro evropské členy a z písmen pro japonské členy. Původní kódy byly od července roku 2002 nahrazeny čísly.

16 V čl. 1 písm. o) napadeného rozhodnutí Komise konstatovala, že společnost Siemens se účastnila protiprávního jednání v období od 15. dubna 1988 do 1. září 1999 a od 26. března 2002 do 11. května 2004.

17 Za protiprávní jednání uvedené v článku 1 napadeného rozhodnutí byla společnosti Siemens v čl. 2 písm. m) tohoto rozhodnutí uložena pokuta ve výši 396 562 500 eur.

Řízení a návrhová žádání účastnic řízení

18 Návrhem došlým kanceláři Tribunálu (dříve Soud) dne 16. dubna 2007 podala společnost Siemens tuto žalobu.

19 Tribunál (druhý senát) na základě zprávy soudce zpravodaje rozhodl zahájit ústní část řízení.

20 V rámci organizačních procesních opatření stanovených v článku 64 jednacího řádu Tribunálu byly účastnice řízení vyzvány, aby odpověděly na písemné otázky položené Tribunálem. Účastnice řízení této žádosti vyhověly ve stanovených lhůtách.

21 Řeči účastnic řízení a jejich odpovědi na otázky Tribunálu byly vyslechnuty na jednání konaném dne 16. prosince 2009.

22 Společnost Siemens navrhuje, aby Tribunál:

– zrušil napadené rozhodnutí v rozsahu, v němž se jí týká;

– podpůrně snížil výši pokuty, která jí byla uložena;

– uložil Komisi náhradu nákladů řízení.

23 Komise navrhuje, aby Tribunál:

– zamítl žalobu;

– uložil společnosti Siemens náhradu nákladů řízení.

Právní otázky

24 Na podporu své žaloby na neplatnost vznáší společnost Siemens tři žalobní důvody. První vychází z porušení čl. 81 odst. 1 ES a čl. 53 Dohody o Evropském hospodářském prostoru (dále jen „Dohoda o EHP“). Druhý vychází z porušení článku 25 nařízení Rady (ES) č. 1/2003 ze dne 16. prosince 2002 o provádění pravidel hospodářské soutěže stanovených v článcích 81 [ES] a 82 [ES] (Úř. věst. 2003, L 1, s. 1). Třetí žalobní důvod vychází z nesprávných právních posouzení při stanovení výše pokuty.

I – *K prvnímu žalobnímu důvodu, vycházejícímu z porušení čl. 81 odst. 1 ES a čl. 53 odst. 1 Dohody o EHP*

25 První žalobní důvod se dělí do dvou částí. V rámci první části společnost Siemens uplatňuje „nedostatečný popis vytýkaných protiprávních jednání“. V rámci druhé části uplatňuje „nesprávnou analýzu údajných dohod a jejich vlivu na společný trh“.

A – *K* první části prvního žalobního důvodu, vycházejí z „nedostatečného popisu vytýkaných protiprávních jednání“

1. Argumenty účastnic řízení

26 Společnost Siemens poukazuje na to, že Komise přesně nepopsala a dostatečně neprokázala protiprávní jednání, které jí vytýká. V zásadě tvrdí, že Komise zaprvé neprokázala jednotnou a trvající povahu vytýkaných jednání, zadruhé, že nepopsala konkrétní účinky kartelové dohody na společný trh a zatřetí, že neprokázala její celkový úmysl účastnit se dvakrát na témže protiprávním jednání.

27 Komise uvádí, že tento žalobní důvod by měl být odmítnut jako nedostatečně podložený. Mimoto uvádí, že tvrzení společnosti Siemens nejsou opodstatněná.

2. Závěry Tribunálu

28 Je třeba konstatovat, že první část prvního žalobního důvodu obsahuje jen výtky, které byly buď uvedeny i v dalších částech žaloby, nebo musí být rovněž přezkoumány v rámci posouzení dalších žalobních důvodů vznesených společností Siemens, které se též týkají článku 1 napadeného rozhodnutí, v němž je konstatováno vytýkané protiprávní jednání. Výtka, že nebyla prokázána jednotná a trvající povaha vytýkaných jednání, je tak vznesena rovněž v rámci druhé části druhého žalobního důvodu a v této souvislosti je třeba se rovněž zabývat výtkou vyplývající z celkového úmyslu společnosti Siemens účastnit se tohoto protiprávního jednání. Stejně tak je výtka vycházející z chybějícího popisu konkrétních účinků kartelové dohody na společný trh uvedena mnohem podrobněji rovněž v rámci druhé části prvního žalobního důvodu. Zdá se tedy, že projednávaná část žalobního důvodu nemá nezávislou povahu.

29 Není proto nezbytné rozhodnout o první části prvního žalobního důvodu.

B – *K druhé části prvního žalobního důvodu, vycházející z „nesprávné analýzy údajných dohod a jejich účinků na společný trh“*

30 V rámci druhé části prvního žalobního důvodu vznáší společnost Siemens tři výtky, vycházející z toho, že kartelová dohoda neměla účinky v rámci EHP, že nedošlo k zeměpisnému rozdělení trhů mezi japonskými a evropskými výrobci a že „domovské země“ nebyly chráněny.

31 Tyto tři výtky jsou úzce spojeny druhá a třetí výtka se totiž vztahují ke zjištěním Komise, která by v případě, že by se potvrdila, prokázala existenci kartelové dohody s účinky v rámci EHP, což je otázka, která je předmětem první výtky. Mimoto jsou tyto tři výtky propojeny rovněž v rozsahu, v němž se týkají stejných důkazů uplatněných Komisí. Je tedy třeba se jimi zabývat společně.

1. Argumenty účastnic řízení

32 Společnost Siemens uvádí, že v otázce první fáze její účasti na protiprávním jednání, odpovídající období od roku 1988 až do roku 1999, nebylo protiprávní jednání, které jí je vytýkáno, v napadeném rozhodnutí dostatečně podloženo. Komise měla zejména neprávem za to, že dohoda GQ a dohoda EQ prokazují protiprávní jednání, které mělo účinky v rámci EHP, ačkoliv EHP byl výslovně z působnosti těchto dohod vyjmut. Takové protiprávní jednání není prokázáno ani dalšími důkazy, které Komise vznesla.

33 Společnost Siemens se v tomto ohledu domnívá, že Komise neprokázala, že se evropští a japonští výrobci ve společné dohodě rozhodli, že nebudou zasahovat do trhů jejich příslušných zemí. Takové zeměpisné rozdělení trhů není prokázáno ani výslovným vynětím 17 evropských států z působnosti dohody GQ ani údajným zahrnutím projektů týkajících se PISP v Evropě do celkové kvóty, ani dále vyjádřeními společností Hitachi nebo Fuji uplatněnými Komisí. Skutečnost, že se účastníci dohod GQ zdrželi uvádění jejich výrobků na některé evropské trhy, naopak vyplývá výlučně z technických a hospodářských překážek přístupu na tyto trhy.

34 Společnost Siemens zpochybňuje jak existenci zeměpisného rozdělení evropských trhů v souladu se zásadou „domovských zemí“ nebo „domácích trhů“, tak její účast na údajných „předchozích dohodách v Evropě“, kterých se Komise dovolávala na podporu svého tvrzení o rozdělení trhů v EHP. Důkazy, jež v tomto ohledu Komise předložila, jsou v tomto ohledu nedostatečné. Konečně lze pak nečinnost některých výrobců na určitých vnitrostátních trzích vysvětlit jinak, než existencí protiprávní kartelové dohody.

35 Komise zpochybňuje argumenty vznesené společností Siemens.

2. Závěry Tribunálu

36 Úvodem je třeba uvést, že společnost Siemens ve svých písemnostech výslovně připouští skutečnosti, které se vztahují k druhé fázi její účasti na protiprávním jednání, odpovídající období od roku 2002 do roku 2004, tak jak byly uvedeny v napadeném rozhodnutí. První žalobní důvod vznesený společností Siemens se tedy týká výlučně první fáze její účasti na protiprávním jednání, odpovídající období let 1988 až 1999. V důsledku toho musí být důkazy, o něž se Komise opírá, zkoumány v rámci této části prvního žalobního důvodu pouze v rozsahu, v němž se vztahují k posledně uvedenému období nebo v rozsahu, v němž umožňují vyvodit závěry týkající se tohoto posledně uvedeného období.

37 V tomto ohledu je třeba odmítnout argument Komise, podle něhož je legitimní promítnout vyjádření týkající se období let 2002 až 2004 na dřívější období, protože se jedná o jedno a téže protiprávní jednání. Aniž je totiž v této fázi nezbytné vyjádřit se k existenci jediného protiprávního jednání zahrnujícího dvě období účasti společnosti

Siemens na kartelové dohodě, je třeba posuzovat jen případ od případu, v jaké míře mohou důkazy vztahující se ke konkrétnímu období protiprávního jednání poskytnout údaje platné rovněž pro první fázi její účasti na protiprávním jednání.

38 Krom toho nemůže tvrzení Komise, podle něhož se společnost Siemens omezuje na zpochybnění dopadu kartelové dohody na hospodářskou soutěž v rámci EHP, zatímco v napadeném rozhodnutí této společnosti vytýká, že uzavřela kartelovou dohodu, jejímž cílem bylo narušit hospodářskou soutěž v rámci společného trhu, vést k omezení přezkumu skutečností vytýkaných společnosti Siemens. Ze všech argumentů společnosti Siemens v jejích písemnostech vyplývá, že zpochybňuje nejen to, že vytýkaná kartelová dohoda měla účinky v rámci společného trhu a EHP (mimo Lichtenštejnsko a Island), ale rovněž skutečnost, že měla za cíl narušení hospodářské soutěže v rámci společného trhu a EHP.

39 Účastnice řízení se tedy v zásadě neshodnou na otázce, zda Komise pro období mezi lety 1988 a 1999 prokázala existenci kartelové dohody, jež by mohla mít účinky v rámci společného trhu a EHP.

40 Je tedy třeba určit, zda dohoda GQ a dohoda EQ jako listinné důkazy prokazují existenci kartelové dohody, jež mohla mít účinky v rámci společného trhu a EHP. V tomto ohledu není třeba rozlišovat mezi dvěma alternativami čl. 81 odst. 1 ES. Podle ustálené judikatury pro posouzení, zda je jednání ve vzájemné shodě zakázáno čl. 81 odst. 1 ES, je totiž zohlednění jeho konkrétních účinků nadbytečné, ukáže-li se, že jeho cílem je vyloučení, omezení nebo narušení hospodářské soutěže na společném trhu (viz rozsudek Soudního dvora ze dne 4. června 2009, T-Mobile Netherlands

a další, C-8/08, Sb. rozh. s. I-4529, bod 29, a citovaná judikatura). Výše uvedená judikatura je obdobně použitelná na čl. 53 odst. 1 dohody o EHP.

41 V případě záporné odpovědi je třeba dále určit, zda je obecná dohoda uplatněná Komisí dostatečně podložena souborem dalších důkazů.

42 Avšak předtím, než se přistoupí k těmto ověřením, je třeba připomenout pravidla použitelná v oblasti důkazního břemene, neboť i tato otázka je mezi účastnicemi řízení sporná.

a) K důkaznímu břemenu

43 Nejprve je třeba připomenout, že Komise je povinna prokázat protiprávní jednání porušující čl. 81 odst. 1 ES, která zjistila, a předložit řádné důkazy, jež právně dostačujícím způsobem prokazují skutečnosti zakládající protiprávní jednání (rozsudky Soudního dvora ze dne 17. prosince 1998, Baustahlgewebe v. Komise, C-185/95 P, Recueil, s. I-8417, bod 58, a ze dne 8. července 1999, Komise v. Anic Partecipazioni, C-49/92 P, Recueil, s. I-4125, bod 86).

44 Pakliže má soud v tomto kontextu pochybnosti, musí být tato skutečnost ku prospěchu podniku, jemuž je určeno rozhodnutí, které konstatuje protiprávní jednání. Soud tedy nemůže učinit závěr, že Komise z právního hlediska dostačujícím způsobem prokázala existenci dotčeného protiprávního jednání v případě, že o této otázce má stále ještě pochybnosti, zejména v rámci žaloby směřující ke zrušení rozhodnutí o uložení pokuty (rozsudek Soudu ze dne 27. září 2006, Dresdner Bank a další v. Komise,

T-44/02 OP, T-54/02 OP, T-56/02 OP, T-60/02 OP a T-61/02 OP, Sb. rozh. s. II-3567, bod 60).

45 V této posledně uvedené situaci je totiž nezbytné zohlednit zásadu presumpce neviny, jak vyplývá zejména z čl. 6 odst. 2 Úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod, podepsané v Římě dne 4. listopadu 1950 (dále jen „EÚLP"), jež je součástí základních práv, a podle judikatury Soudního dvora, navíc potvrzené čl. 6 odst. 2 EU, tvoří obecné zásady práva Společenství. S ohledem na povahu dotčených protiprávních jednání i na povahu a stupeň přísnosti sankcí, které se k nim vztahují, se zásada presumpce neviny použije zejména na řízení týkající se porušení pravidel hospodářské soutěže použitelných na podniky, která mohou vést k uložení pokut nebo penále (viz v tomto smyslu rozsudky Soudního dvora ze dne 8. července 1999, Hüls v. Komise, C-199/92 P, Recueil, s. I-4287, body 149 a 150, a Montecatini v. Komise, C-235/92 P, Recueil, s. I-4539, body 175 a 176).

46 Komise tedy musí předložit přesné a shodující se důkazy, aby prokázala existenci protiprávního jednání (rozsudek Dresdner Bank a další v. Komise, bod 44 výše, bod 62) a podložila své pevné přesvědčení, že tvrzená protiprávní jednání představují citelná omezení hospodářské soutěže ve smyslu čl. 81 odst. 1 ES (rozsudek Tribunálu ze dne 21. ledna 1999, Riviera Auto Service a další v. Komise, T-185/96, T-189/96 a T-190/96, Recueil, s. II-93, bod 47).

47 Je však třeba zdůraznit, že každý z Komisí předložených důkazů nemusí nutně splňovat tato kritéria ve vztahu ke každému znaku protiprávního jednání. Stačí, aby tomuto požadavku vyhovoval soubor nepřímých důkazů, posuzovaný jako celek, na něž se orgán odvolává, (viz rozsudek Dresdner Bank a další v. Komise, bod 44 výše, bod 63, a citovaná judikatura).

48 Vzhledem k obecně známému zákazu protisoutěžních dohod a utajení, v němž jsou z důvodu tohoto zákazu uvedené dohody prováděny, dále po Komisi nelze požadovat, aby předložila písemnosti výslovně potvrzující navázání kontaktů mezi dotčenými hospodářskými subjekty. Mělo by být v každém případě možné doplnit útržkovité a rozptýlené poznatky, jimiž Komise může disponovat, dedukcí umožňující rekonstruovat relevantní okolnosti. Existenci protisoutěžního jednání nebo dohody tedy lze dovodit z některých shod okolností a indicií, které mohou, jsou-li nahlíženy vcelku, při neexistenci jiného soudržného vysvětlení představovat důkaz porušení pravidel hospodářské soutěže (rozsudek Dresdner Bank a další v. Komise, bod 44 výše, body 64 a 65, a rozsudek Soudního dvora ze dne 7. ledna 2004, Aalborg Portland a další v. Komise, C-204/00 P, C-205/00 P, C-211/00 P, C-213/00 P, C-217/00 P a C-219/00 P, Recueil, s. I-123, body 55 až 57).

49 Jestliže se však Komise opírá pouze o chování dotčených podniků na trhu, aby dospěla k závěru, že existuje protiprávní jednání, postačuje, aby tyto podniky prokázaly existenci okolností, které poskytují jiné vysvětlení skutkového stavu zjištěného Komisí a umožňuj tak nahradit vysvětlení skutkového stavu, které Komise použila k závěru, že došlo k porušení pravidel hospodářské soutěže Společenství, jiným přijatelným vysvětlením (viz v tomto smyslu rozsudek Tribunálu ze dne 8. července 2004, JFE Engineering a další v. Komise, T-67/00, T-68/00, T-71/00 a T-78/00, Sb. rozh. s. II-2501, bod 186, a citovaná judikatura).

50 V otázce důkazních prostředků, které lze uplatnit k prokázání porušení článku 81 ES a článku 53 Dohody o EHP, je třeba poznamenat, že v právu Společenství platí zásada volného hodnocení důkazů (rozsudek Tribunálu ze dne 8. července 2004, Dalmine v. Komise, T-50/00, Sb. rozh. s. II-2395, bod 72). Zvláště žádné ustanovení ani žádná obecná zásada práva Společenství Komisi nezakazuje uplatnit vůči podniku prohlášení jiných stíhaných podniků. V případě, že tomu tak nebylo, bylo by důkazní břemeno v případě jednání v rozporu s články 81 ES a 82 ES, které nese Komise neúnosné

a neslučitelné s úkolem dohledu na správné použití těchto ustanovení, která je Komisi svěřena Smlouvou o ES (rozsudek JFE Engineering a další v. Komise, bod 49 výše, bod 192).

51 Proto je existence alternativního vysvětlení skutkových okolností relevantní jen tehdy, když se Komise opírá pouze o chování dotčených podniků na trhu. Takové vysvětlení je tak od okamžiku, kdy existence protiprávního jednání není pouze předpokládána, ale je prokázána důkazy, irelevantní. Krom toho jsou podle zásady volného hodnocení důkazů uvedené v předchozím bodě k prokázání protiprávního jednání přípustné všechny důkazní prostředky, takže existence alternativního vysvětlení je irelevantní, když je protiprávní jednání právně dostatečným způsobem prokázáno jinými než listinnými důkazy (viz v tomto smyslu rozsudek Tribunálu ze dne 20. dubna 1999, Limburgse Vinyl Maatschappij a další v. Komise, T-305/94 až T-307/94, T-313/94 až T-316/94, T-318/94, T-325/94, T-328/94, T-329/94 a T-335/94, Recueil, s. II-931, body 727 a 728).

52 V projednávaném případě je tedy třeba v souvislosti s důkazy, které zpochybnila společnost Siemens, ověřit, zda jsou chování, která jí Komise v napadeném rozhodnutí vytýká, prokázána důkazy, nebo zda jsou pouze vyvozena z chování dotčených podniků na trhu. Pouze v tomto posledně uvedeném případě se dále přezkoumá, jestli existují alternativní vysvětlení chování dotčených podniků na trhu, jež jsou dostatečně hodnověrná ke zpochybnění zjištění v napadeném rozhodnutí.

53 Naopak podle judikatury může být s ohledem na obecně známý zákaz protisoutěžních dohod a utajení, v němž jsou tyto dohody prováděny, důkaz kartelové dohody

poskytnut prostřednictvím souboru shodujících se nepřímých důkazů (viz bod 48 výše). Proto společnost Siemens takový důkaz nemůže vyvrátit tím, že bude argumentovat skutečností, že jednotlivé nepřímé důkazy předložené Komisí nestačí, k prokázání chování, která jsou jí vytýkána, jestliže jsou posuzovány samostatně. Jednotlivé důkazy, které jsou součástí tohoto souboru shodujících se nepřímých důkazů předloženého Komisí, totiž v případě, že jsou posuzovány samostatně, z definice nemohou představovat úplné důkazy tohoto chování.

54 Pokud jde o důkazní hodnotu, kterou je třeba přiznat různým důkazům, je třeba zdůraznit, že jediným náležitým kritériem pro hodnocení předložených důkazů je jejich hodnověrnost (viz rozsudek Tribunálu ze dne 8. července 2004, Mannesmannröhren-Werke v. Komise, T-44/00, Sb. rozh. s. II-2223, bod 84, a citovaná judikatura; rozsudky Dalmine v. Komise, bod 50 výše, bod 72, a JFE Engineering a další v. Komise, bod 49 výše, bod 273). Podle pravidel obecně platných v oblasti dokazování závisí hodnověrnost, a tedy důkazní hodnota dokumentu, na jeho původu, na okolnostech jeho vypracování, na osobě, které je určen a na smysluplné a spolehlivé povaze jeho obsahu (rozsudek Tribunálu ze dne 15. března 2000, Cimenteries CBR a další v. Komise, T-25/95, T-26/95, T-30/95 až T-32/95, T-34/95 až T-39/95, T-42/95 až T-46/95, T-48/95, T-50/95 až T-65/95, T-68/95 až T-71/95, T-87/95, T-88/95, T-103/95 a T-104/95, Recueil, s. II-491, bod 1053; stanovisko soudce B. Vesterdorfa vykonávajícího funkci generálního advokáta, předcházející rozsudku Tribunálu ze dne 24. října 1991, Rhône-Poulenc v. Komise, T-1/89, Recueil, s. II-867, II-869, II-956). Zejména je třeba přiznat velký význam okolnosti, že dokument byl vyhotoven v bezprostřední souvislosti se skutkovými okolnostmi (rozsudky Tribunálu ze dne 11. března 1999, Ensidesa v. Komise, T-157/94, Recueil, s. II-707, bod 312 a ze dne 16. prosince 2003, Nederlandse Federatieve Vereniging voor de Groothandel op Elektrotechnisch Gebied a Technische Unie v. Komise, T-5/00 a T-6/00, Recueil, s. II-5761, bod 181) nebo přímým svědkem těchto okolností (rozsudek JFE Engineering a další v. Komise, bod 49 výše, bod 207). Dále musejí být prohlášení, která jsou v rozporu se zájmy prohlašujícího, v zásadě považována za zvláště věrohodné důkazní materiály (rozsudek JFE Engineering a další v. Komise, bod 49 výše, body 207, 211 a 212).

b) K důkazní hodnotě dohody GQ a dohody EQ

55 V otázce dohody GQ se účastnice řízení shodují na skutečnosti, že tato dohoda stanoví provádění kartelové dohody o projektech PISP na celosvětové úrovni, přičemž zahrnuje zejména výměnu informací o nabídkových řízeních a uzavřených zakázkách za pomoci standardizovaných formulářů, přidělování příslušných kvót pro skupiny evropských a japonských výrobců, přidělování zakázek v rámci kartelové dohody, manipulaci nabídkových řízení, stanovení minimálních cen a boj proti podnikům mimo kartelovou dohodu. Nicméně je třeba uvést, podobně jak to tvrdí společnost Siemens, že znění dohody GQ vylučuje její použití v Evropě. Příloha 2 této dohody týkající se její územní působnosti totiž definuje pět územních skupin. První skupina je vymezená jako skupina, která zahrnuje Evropu a Středozemí, s výjimkou dvanácti členských států Společenství v dané době, a také Rakouska, Švédska, Švýcarska, Finska a Norska. Co se týče EHP, jsou v působnosti dohody zahrnuty pouze Lichtenštejnsko a Island – to je okolnost, která je relevantní až od vstupu Dohody o EHP v platnost dne 1. ledna 1994. Druhá skupina je vymezena tak, že zahrnuje Asii s výjimkou Japonska.

56 Znění dohody GQ tak samo o sobě nepředstavuje důkaz kartelové dohody, která má účinky v rámci společného trhu a EHP.

57 Co se dále týče dohody EQ, je třeba uvést, že tato dohoda je pouze prováděcí dohodou k dohodě GQ, což je potvrzeno její názvem a ustanoveními obsaženými v její preambuli, podle nichž je dohoda EQ použitelná v rámci provádění dohody GQ a pravidla posledně uvedené dohody mají přednost před pravidly dohody EQ. Dohoda EQ v zásadě obsahuje pravidla týkající se přerozdělení společné „evropské“ kvóty mezi

evropskými výrobci. Toto přerozdělení se uskutečňuje podle postupu stanoveného v článku 4 dohody EQ a podle kvót uvedených v článku 8 této dohody.

58 Protože dohoda EQ tedy v zásadě jen rozděluje společnou „evropskou" kvótu stanovenou dohodou GQ, která, jak bylo uvedeno, ze své působnosti vylučuje společný trh a podstatnou část EHP, nepředstavuje znění dohody EQ důkaz kartelové dohody s účinky v rámci společného trhu a EHP. Proto, jak již bylo uvedeno v bodě 39 výše, je třeba přezkoumat, zda Komise uspěla v prokázání existence takových účinků jiným způsobem. Co se týče závěrů, které lze vyvodit z dohody GQ a EQ nad rámec jejich znění, zabývají se jimi dále body 140 a následující, jež se týkají listinných důkazů.

c) K prokázání obecné dohody

59 Úvodem je třeba uvést, že okolnost, že ustanovení dohody GQ, na něž odkazuje rovněž dohoda EQ, ze své působnosti výslovně vylučují evropské a japonské trhy, nemůže být automaticky považována za důkaz toho, že kartelová dohoda neměla účinky na evropských trzích, ani jako důkaz neexistence zeměpisného rozdělení nebo „domovských zemí". Pokud totiž uvedené vyloučení může mít ten význam, že zúčastněné podniky chtějí na uvedených trzích mít nenarušenou hospodářskou soutěž, může zároveň znamenat, že přidělování a kontrola kvót mezi evropskou a japonskou skupinou nebyla ohledně těchto trhů nutná, protože tyto byly v každém případě výlučně vyhrazeny jedné z těchto dvou skupin, což je výklad použitý Komisí.

60 Je třeba zdůraznit, že dohoda o respektování tradičních privilegovaných postavení účastníků kartelové dohody na evropském, respektive na japonském trhu, za předpokladu, že je prokázána, již sama o sobě představuje kartelovou dohodu s účinky na společný trh v rozsahu, v němž potlačuje případnou hospodářskou soutěž japonských výrobců na společném trhu. To by platilo dokonce i v případě, že by se Komisi nepodařilo prokázat, že evropští výrobci si navíc mezi sebou rozdělili evropský trh. Nicméně, jak je vysvětleno dále, prokázala Komise právně dostačujícím způsobem soubor skutečností zpochybněných společností Siemens v rámci prvního žalobního důvodu.

61 Aby prokázala existenci a dosah obecné dohody, uvedla Komise v napadeném rozhodnutí soubor důkazů, mezi nimi zejména prohlášení společnosti ABB, svědka pana M., společností Fuji a Hitachi, skutečnost, že ani Alstom, ani společnosti, které tvoří část skupiny, jejíž mateřskou společností je Areva (dále jen „skupina Areva"), ani skupina, jejíž mateřskou společností byla VA Technologie (dále jen „skupina VA Tech") otevřeně nezpochybnily obecnou dohodu, seznam projektů PISP diskutovaných v rámci kartelové skupiny poskytnutý ABB a určité listinné důkazy. Je tedy třeba přezkoumat dosah a důkazní hodnotu každého z těchto prvků.

K prohlášením společnosti ABB a svědka pana M.

62 Společnost ABB ve svých prohlášeních uvedla, že ochrana západoevropských a japonských území existovala a že určité případy, ve kterých japonští výrobci v rozporu s tímto ustanovením zamýšleli reagovat na evropská nabídková řízení, způsobily problémy v rámci kartelové dohody, ale byly nakonec vyřešeny. Krom toho ABB v prohlášení ze dne 3. února 2005 uvedla, že výsledky přidělování projektů PISP v rámci společného trhu – s výjimkou „domovských zemí" – byly dále započteny do

celosvětových kvót evropských výrobců v kartelové dohodě. Konečně v prohlášení ze dne 4. října 2005 ABB připustila existenci systému „domovských zemí", podle něhož byl v případě, že v těchto zemích byl jen jediný výrobce, jediným vlastníkem těchto projektů a v případě, že v těchto zemích bylo vícero výrobců, projekty si mezi sebou rozdělili.

63 Společnost Siemens v tomto ohledu uvádí, že prohlášení společnosti ABB jsou pouze zaujatými tvrzeními ze strany této společnosti, která nemají důkazní sílu, jestliže nejsou podpořena konkrétními a ověřitelnými důkazy. Komise se zase domnívá, že prohlášení podniku, jenž žádá o osvobození od pokuty, má zvláštní důkazní hodnotu ze samotného důvodu, že je v rozporu s přirozeným zájmem autora prohlášení.

64 Ohledně stupně hodnověrnosti, která se má prohlášením ABB přiznat, je třeba uvést, že v projednávané věci mohla společnost ABB jako první oznamovatel kartelové dohody rozumně doufat, že získá plné osvobození od pokut, stanovené v bodě 8 oznámení o spolupráci. Proto nemůže být vyloučeno, že mohla cítit podnět k maximálnímu zveličení významu protiprávního jednání, aby poškodila své soutěžitele na trhu.

65 To však neznamená, že prohlášení společnosti ABB je třeba považovat za zcela nevěrohodné. V tomto ohledu se rozhodlo, že žádost o použití oznámení o spolupráci za účelem získání snížení pokuty nevede nutně k podnětu předložit zkreslené důkazy. Jakákoliv snaha uvést Komisi v omyl by totiž mohla zpochybnit upřímnost a úplnost spolupráce žadatele, a ohrozit tak možnost, aby tato osoba získala úplnou výhodu na

základě oznámení o spolupráci (rozsudek Tribunálu ze dne 16. listopadu 2006, Peróxidos Orgánicos v. Komise, T-120/04, Sb. rozh. s. II-4441, bod 70).

66 Avšak v rozsahu, v němž jsou prohlášení ABB zpochybňována také dalšími podniky, kterým je rovněž vytýkáno, že uzavřeli obecnou dohodu, musí být podpořena dalšími důkazy, aby mohla představovat dostatečný důkaz existence a dosahu obecné dohody (viz v tomto smyslu rozsudek Tribunálu ze dne 14. května 1998, Enso-Gutzeit v. Komise, T-337/94, Recueil, s. II-1571, bod 91, a ze dne 25. října 2005, Groupe Danone v. Komise, T-38/02, Sb. rozh. s. II-4407, bod 285).

67 Je tedy třeba ověřit, v jaké míře jsou prohlášení společnosti ABB, jež se týkají rozdělení trhů mezi evropskými a japonskými výrobci a existence „domovských zemí", podepřena dalšími důkazy, které Komise uplatnila.

68 Za tímto účelem je třeba konstatovat, že Komise v napadeném rozhodnutí odkazuje zejména na prohlášení svědka pana M., bývalého zaměstnance společnosti ABB, který tuto společnost zastupoval na operativní úrovni kartelové dohody mezi rokem 1988 a dubnem 2002.

69 Co se přitom týče povahy prohlášení pana M., je třeba úvodem zdůraznit, že jeho svědectví nemůže být kvalifikováno jako odlišné a nezávislé na svědectví společnosti ABB. Nejen že totiž byl zaměstnancem této společnosti během celé své kariéry – což je okolnost, která nemůže zajistit, aby existoval jakýkoliv rozdíl v jejich zájmech, jak Komise právem uvádí – ale rovněž se Komisi představil jako zástupce společnosti ABB v rámci povinnosti spolupráce této společnosti za účelem získání osvobození od pokut v souladu s odstavcem 11 oznámení o spolupráci, přičemž mu asistoval advokát

společnosti ABB, jak jasně vyplývá z úvodní části přepisu řečí při jeho vyslechnutí dne 23. září 2005. Krom toho Komise například v napadeném rozhodnutí v poznámkách pod čarou č. 90 a 91 postavila na roveň svědectví pana M. a prohlášení společnosti ABB.

70 Z toho vyplývá, že prohlášení pana M. nemohou být považována za další důkaz podporující prohlášení společnosti ABB ve smyslu judikatury citované v bodě 66 výše, ale musí být považována za součást těchto prohlášení. To je nicméně nezbavuje veškeré důkazní hodnoty. Mohou sloužit zejména k upřesnění prohlášení ABB. Je však třeba podpořit informace vyplývající ze svědectví pana M. dalšími důkazy tak, aby mohly představovat dostatečný důkaz existence a dosahu obecné dohody, a to ze stejného důvodu jako informace vyplývající z prohlášení společnosti ABB, přestože pan M. na rozdíl od ABB nemůže mít osobní zájem na přiznání co největšího významu protiprávnímu jednání soutěžitelů společnosti ABB. Téže úvahy se krom toho použijí na prohlášení pana V.-A., bývalého zaměstnance společnosti ABB, jehož Komise vyslechla za stejných podmínek, jaké byly popsány v předchozím odstavci v případě pana M.

71 Co se týče obsahu prohlášení pana M., je třeba uvést, že tento poukázal na fakt, že zásada ochrany domácích trhů měla pro uzavření kartelové dohody prvořadý význam a že tato dohoda by bez dodržování této zásady nemohla fungovat.

72 Podle pana M. byly právě z tohoto důvodu při určování kvót různých dotčených podniků v době vytvoření kartelové dohody v roce 1988 příslušné domácí trhy japonských a evropských výrobců, a sice Japonsko jako domácí trh japonských podniků

a také Německo, Francie, Švédsko, Švýcarsko a Itálie jako domácí trhy evropských podniků, vyloučeny z hodnocení podílů na trhu vlastněných každým podnikem.

73 Pan M. rovněž uvedl, že evropské země, jiné než „domovské země", byly vyloučeny ze systému rozdělování projektů stanoveného dohodou GQ, aby neovlivňovaly fungování určitých koluzních praktik, ke kterým v průběhu let došlo mezi různými výrobci na místní úrovni. Naopak objem zakázek, které získal každý výrobce, se zohlednil pro účely kontroly dodržování celosvětových kvót evropské a japonské skupiny a kvót každého podniku.

74 Pan M. se mimoto domníval, že neexistovaly nepřekonatelné technické nebo obchodní překážky vstupu japonských podniků na evropský trh, a také, že takový vstup by byl v střednědobém horizontu možný prostřednictvím určitých investic. Dle jeho názoru proto japonské podniky nepronikly na evropský trh spíše z důvodu dodržování pravidel kartelové dohody, než z technických důvodů.

75 V otázce hodnověrnosti svědectví pana M. je třeba zohlednit skutečnost, že během téměř celé doby trvání kartelové dohody, a sice od roku 1988 do roku 2002, byl jedním ze zástupců společnosti ABB v rámci této dohody, zatímco společnost ABB byla jedním z hlavních účastníků kartelové dohody. Byl tedy přímým svědkem okolností, které uvedl. Jeho svědectví tedy v zásadě musí být kvalifikováno jako důkaz s vysokou důkazní hodnotou.

76 Krom toho jsou prohlášení pana M. soudržná a jasná, přestože si nevzpomíná na všechny faktické detaily provádění kartelové dohody, jíž se během čtrnácti let účastnil na účet společnosti ABB. Přitom ve svědectví pokrývající takové období musí být skutečnost, že v těchto prohlášeních mohou existovat určité menší nepřesnosti, považována za normální.

77 Je proto třeba přiznat prohlášením pana M. zvýšenou hodnověrnost, bez ohledu na výše uvedenou skutečnost, že musí být posouzena jako prohlášení uskutečněná jménem společnosti ABB.

78 Toto posouzení není zpochybněno argumenty vznesenými společností Siemens, aby popřela hodnověrnost svědectví pana M., a to zejména prostřednictvím údajných rozporů mezi tímto svědectvím a svědectvím pana V.-A.. Tvrzení společnosti Siemens, podle něhož pan V.-A. zaprvé uvedl, že členské státy EHP byly z působnosti dohody GQ vyloučeny ze stejného důvodu jako severoamerické státy a zadruhé Komise neprokázala, v jaké míře bylo svědectví pana V.-A. méně věrohodné než svědectví pana M., nemůže obstát, protože svědectví pana V.-A. neprotiřečí svědectví pana M.

79 V tomto ohledu je třeba uvést, že pan V.-A. sám ve svém prohlášení ze dne 21. září 2005 tvrdil, že se mezi rokem 1997 a 1998 účastnil pouze šesti až deseti schůzek na operativní úrovni, měl omezené informace a byl v tomto ohledu závislý na panu M., který jako jediný disponoval určitými informacemi, zejména co se týče vyloučení Severní Ameriky a Evropy z působnosti dohody GQ.

80 Dále pan V.-A. poukázal na rozdíl mezi vyloučením Severní Ameriky a vyloučením Evropy, přičemž upřesnil, že Spojené státy byly vyloučeny kvůli obavám, že budou vystaveny přísným sankcím, jež v této zemi hrozí účastníkům kartelových dohod, zatímco předpokládal, že podniky účastné na kartelové dohodě skutečně projednávaly evropské projekty, ale nikoliv v rámci schůzek, kterých se účastnil on sám.

81 Pan V.-A. konečně uvedl, že na schůzkách, jichž se účastnil, byl svědkem sporů mezi zástupci skupiny japonských výrobců a skupiny evropských výrobců ohledně údajných snah japonských výrobců proniknout na evropské trhy v rozporu s dohodou zakazující jim soutěžit s evropskými výrobci v západní Evropě. Upřesnil rovněž, že neviděl žádnou nepřekonatelnou technickou nebo obchodní překážku toho, aby japonští výrobci mohli proniknout na evropské trhy.

82 Na základě omezených znalostí o fungování kartelové dohody, jimiž podle vlastních slov disponoval, jsou tedy prohlášení pana V.-A. slučitelná s prohlášeními pana M. a v určitých ohledech je dokonce potvrzují, a to zejména co se týče rozdělení trhů mezi evropskými a japonskými výrobci. I když to Komise v napadeném rozhodnutí neupřesnila výslovně, představuje svědectví pana V.-A. spíše důkaz v neprospěch společnosti Siemens, než v její prospěch. Proto musí být argument společnosti Siemens, vycházející z rozporu mezi svědectvími pana M. a V.-A., zamítnut.

83 V důsledku toho jsou prohlášení pana M., jež jsou velmi hodnověrná, důkazem existence zásady ochrany „domovských zemí“ s cílem vyhradit evropské trhy mimo „domovské země“ evropským výrobcům a s cílem zohlednit objem prodejů v těchto zemích pro účely dodržování celosvětových kvót. Jak již nicméně bylo uvedeno

v bodě 70 výše, musí být prohlášení pana M. ze stejného důvodu jako prohlášení společnosti ABB podepřena dalšími důkazy, aby mohla představovat dostatečný důkaz existence a dosahu společné dohody.

K prohlášením společnosti Fuji

84 Společnost Fuji prohlásila, že věděla o obecné dohodě, na jejímž základě japonští výrobci nesměli vstoupit na evropský trh. Poukazuje však na to, že na evropský trh nevstoupila především kvůli tomu, že nemohla vážně usilovat o dodávání PISP v Evropě z jiných důvodů, zejména z důvodu vlastního omezeného podílu na celosvětovém trhu, který neodůvodňoval vynaložení ztracených nákladů nezbytných pro rozvoj evropské základny. Uvádí, že v jediném projektu PISP, který společnost Fuji uskutečnila v Evropě, a sice v projektu v České republice v roce 1995, jednala jako subdodavatel jiné japonské společnosti, která dotčený PISP dodala do Japonska. Proto tento projekt považuje za projekt PISP v Japonsku a domnívá se, že neprokazuje její obecnou schopnost dodávat do Evropy.

85 Společnost Siemens v tomto ohledu uvádí, že toto prohlášení společnosti Fuji bylo poskytnuto až po jednání uvedeném v bodě 9 výše, to znamená v okamžiku, kdy již Fuji nebyla schopna poskytnout nestranné a objektivní svědectví. Přitom podle judikatury jsou platnými důkazními prostředky pouze ty dokumenty, které byly citovány nebo uvedeny v oznámení námitek (viz rozsudky Soudního dvora ze dne 3. července 1991, AKZO v. Komise, C 62/86, Recueil, s. I 3359, bod 21, a Tribunálu ze dne 16. prosince 2003, Nederlandse Federatieve Vereniging voor de Groothandel op Elektrotechnisch Gebied et Technische Unie v. Komise, T 5/00 a T 6/00, Recueil, s. II 5761, bod 34, a citovaná judikatura).

86 Tato námitka nemůže obstát. Oznámení námitek totiž dotčeným osobám musí umožnit skutečně zjistit, jaké chování jim Komise vytýká, a tento požadavek je dodržen ve chvíli, kdy konečné rozhodnutí dotčeným osobám nepřičítá protiprávní jednání, která nebyla uvedena v oznámení námitek, a uplatňuje pouze skutkové okolnosti, ke nimž se dotčené osoby měly příležitost vyjádřit (rozsudek Soudního dvora ze dne 15. července 1970, ACF Chemiefarma v. Komise, 41/69, Recueil, s. 661, bod 94; rozsudky Tribunálu ze dne 30. září 2003, Atlantic Container Line a další v. Komise, T 191/98, T 212/98 až T 214/98, Recueil, s. II 3275, bod 138, a ze dne 29. dubna 2004, Tokai Carbon a další v. Komise, T 236/01, T 239/01, T 244/01 až T 246/01, T 251/01 a T 252/01, Recueil, s. II 1181, bod 47).

87 Jakkoliv je tedy pravda, že protiprávní jednání vytýkaná v rozhodnutí podniku se nemohou lišit od protiprávních jednání uvedených v oznámení námitek, totéž neplatí pro uplatněné skutkové okolnosti, neboť v jejich případě postačuje, aby dotčené podniky měli možnost vyjádřit se ke všem skutkovým okolnostem uplatněným v jejich neprospěch. Jak totiž bylo rozhodnuto, žádné ustanovení nezakazuje, aby Komise stranám po zaslání oznámení námitek zpřístupnila nové písemnosti, o nichž se domnívá, že podporují její tvrzení, s tou výhradou, že musí podnikům poskytnout čas nutný pro předložení jejich stanoviska v tomto ohledu (rozsudek Tribunálu ze dne 20. března 2002, LR AF 1998 v. Komise, T-23/99, Recueil, s. II-1705, bod 190; viz rovněž v tomto smyslu rozsudek Soudního dvora ze dne 25. října 1983, AEG-Telefunken v. Komise, 107/82, Recueil, s. 3151, bod 29).

88 Přitom v projednávaném případě je nesporné, že Komise dopisem ze dne 25. srpna 2006 předala společnosti Siemens prohlášení společnosti Fuji a vyzvala ji, aby předložila své komentáře k tomuto prohlášení. Uvedená prohlášení dále neobsahovala výtky vůči společnosti Siemens, jež by oproti výtkám uvedeným v oznámení námitek byly nové, ale obsahovala pouze nový důkaz na podporu výtky, která již byla v oznámení námitek použita, a sice skutečnost, že existovala obecná dohoda mezi japonskými a evropskými výrobci, podle níž japonští výrobci nesměli pronikat na evropský trh.

89 Z tohoto důvodu nemohou být prohlášení společnosti Fuji použita jako důkazy v neprospěch společnosti Siemens.

90 V otázce hodnověrnosti, již je třeba přičíst prohlášením společnosti Fuji, je třeba uvést, že vzhledem k tomu, že tato společnost přinejmenším nepřímo připustila, že její nepřítomnost na evropském trhu byla zčásti zapříčiněna obecnou dohodou, uznala skutečnost, již mohla Komise použít v její neprospěch. Přitom již bylo rozhodnuto, že prohlášení, která jsou v rozporu se zájmy prohlašujícího, musí být v zásadě považována za zvlášť věrohodné důkazní materiály (rozsudek JFE Engineering a další v. Komise, bod 49 výše, bod 211).

91 To nadále platí, i když v projednávaném případě společnost Fuji požádala o použití oznámení o spolupráci. Prohlášení Fuji totiž zaprvé nebyla učiněna v rámci této žádosti, ale v odpovědi na oznámení námitek, i když tyto dva dokumenty byly vyhotoveny téměř současně. Zadruhé nemá uznání společnosti Fuji, že byla obeznámena s rozdělením evropských a japonských trhů, výlučně obviňující povahu ve vztahu k dalším podnikům – to je okolnost, která by musela vést k tomu, že by se s jejím prohlášením zacházelo obezřetně – obsahuje však rovněž její uznání vlastního protiprávního jednání. Za těchto okolností je třeba mít za to, že v projednávaném případě musí prohlášení společnosti Fuji požívat vysokou hodnověrnost.

92 Co se nakonec týče obsahu prohlášení společnosti Fuji, je třeba zdůraznit, že v tomto prohlášení se Fuji neomezuje na uznání rozdělení trhů mezi evropskými a japonskými výrobci, ale uvádí rovněž podrobnosti týkající se příslušných cílů podniků účastných na kartelové dohodě, jež umožňují vyvodit další závěry. Společnost Fuji totiž uvádí, že co se jí týče, nebyla obecná dohoda hlavním důvodem jejího neproniknutí na evropský trh a uvádí řadu důvodů, jež podle ní při této volbě měly větší váhu. Zejména argument, že její podíl na celosvětovém trhu byl příliš slabý, než aby odůvodnil ztracené náklady nezbytné pro rozvoj evropské základny, umožňuje dospět k závěru,

že japonští – a opačně evropští výrobci – s vyšším podílem na trhu, by byli schopní překonat technické a obchodní překážky vstupu na chráněné trhy příslušných skupin výrobců a zhodnotit takovou investici. Z tohoto pohledu platí, že o co větší podíl určitého podniku na trhu, o to méně významný je pro tento podnik argument vycházející z technických a obchodních překážek, a naopak větší význam má zákaz proniknout na trhy jiné skupiny výrobců ujednaný v rámci obecné dohody.

93 Odkáže-li se přitom na podíly na trhu uvedené Komisí v bodech 484 až 488 odůvodnění napadeného rozhodnutí, jež se opírají o prodejní číselné údaje uvedené samotnými podniky a které v projednávaném případě nejsou zpochybněny, jeví se, že společnost Fuji byla zdaleka nejmenším z výrobců PISP účastných na kartelové dohodě, s maximálně 2 % celosvětového obratu připadajícího na projekty PISP. Podíly jiných japonských výrobců na trhu byly jasně vyšší a zahrnovaly mezi 15 a 20 % pro Melco, mezi 8 a 12 % pro Toshiba a mezi 4 a 7 % pro Hitachi. Siemens sama vlastnila podíl na trhu ve výši mezi 23 a 29 %. Proto prohlášení společnosti Fuji umožňuje dospět k závěru, že ochrana evropských a japonských trhů ve prospěch evropských, respektive japonských výrobců, měla pro většinu dotyčných podniků význam, neboť jejich podíl na trhu, který byl jasně vyšší než podíl společnosti Fuji, by jim umožnil snadněji nést náklady proniknutí na trhy jiné skupiny výrobců.

94 Mimoto je třeba uvést, že Komise nezpochybňuje existenci technických a obchodních překážek vstupu na příslušné trhy evropské a japonské skupiny, ale úvahu, podle níž tyto překážky nemohly být překonány výnosným způsobem. Opírá se v tomto ohledu o dva projekty PISP v České republice. První získala Fuji a druhý byl předmětem nabídky společnosti Melco, což Siemens nezpochybnila. Toto ukazuje, že

nepřekonatelné technické a obchodní překážky vstupu japonských výrobců na evropské trhy neexistovaly, což podporuje argument Komise, podle něhož měly podniky účastné kartelové dohodě subjektivní zájem na tom, aby se výrobci druhé skupiny tyto překážky nesnažili překonat.

95 V důsledku toho představují prohlášení společnosti Fuji důkaz o rozdělení evropských a japonských trhů ve prospěch příslušných skupin výrobců, který je ve velké míře hodnověrný.

K prohlášením společnosti Hitachi

96 Hitachi prohlásila, že projekty PISP v Evropě, které byly rozděleny mezi evropskými výrobci, zapadaly do společné „evropské" kvóty v rámci dohody GQ, a z tohoto důvodu byli japonští výrobci až do roku 1999 *ex post* informováni o výsledku rozdělení projektů PISP v Evropě mezi evropskými výrobci. Ve své odpovědi na oznámení námitek Hitachi totiž uvedla toto :

„Společnost Hitachi potvrzuje, že před rokem 1999 evropští výrobci PISP japonským výrobcům PISP oznamovali podrobnosti o projektech PISP, které měli dodávat v Evropě. Hitachi dále potvrzuje, že cílem této komunikace bylo zajistit, aby byla zohledněna

hodnota evropských projektů v dohodě o kvótách projektů mimo Evropu, které mají v souladu s dohodou GQ být přiděleny evropským a japonským výrobcům […]

Abychom si uvědomili, že tento mechanismus neměl v době, kdy platil (a sice před rokem 2002), praktický význam, je třeba zdůraznit, že podrobné oznamování projektů v Evropě v rámci kartelové dohody GQ nebylo vázáno na jakýkoliv souhlas japonských výrobců nevstupovat na evropský trh a ani existenci takového souhlasu neprokazuje, neboť žádná ‚obecná dohoda' neexistovala. Možná ještě významnější je v každém případě fakt, že přidělování evropských projektů PISP podle evropské kartelové dohody v žádném případě ‚nevyplývalo' z komunikace mezi evropskými a japonskými výrobci PISP, jak tvrdí Komise. Veškerá komunikace mezi evropskými a japonskými výrobci PISP se uskutečňovala poté, co došlo k přidělení evropských projektů PISP."

97 Toto prohlášení je poučné v několika ohledech. Společnost Hitachi zaprvé výslovným potvrzením, že projekty PISP v Evropě uskutečněné evropskými výrobci byly započítávány k jejich celkové kvótě v rámci dohody GQ, potvrzuje tvrzení Komise, podle něhož se evropští výrobci, mezi nimi společnost Siemens, dohodli o projektech v rámci společného trhu (během prvních let fungování kartelové dohody nebyla Východní Evropa dosud jako trh přístupná) a podle něhož proto kartelová dohoda měla účinky v rámci společného trhu a EHP.

98 Zadruhé prohlášení společnosti Hitachi nezávisle na vůli autora představuje rovněž nepřímý důkaz na podporu tvrzení Komise, podle něhož byly evropské trhy celkově vyhrazeny evropským výrobcům. Hitachi totiž opakovaně trvá na okolnosti, podle níž byli japonští výrobci informování *ex post*. Zaprvé z toho vyvozuje závěr, že se

japonští výrobci nepodíleli na koluzních praktikách evropských výrobců na evropských trzích. Zadruhé se domnívá, že uvedená informace nijak nesouvisí se závazkem japonských výrobců nevstupovat na evropské trhy, ani takový závazek neprokazuje, a zpochybňuje existenci obecné dohody.

99 Přitom okolnost, kterou Hitachi rovněž připustila, podle níž byly projekty PISP v Evropě rozdělené mezi evropské výrobce zaúčtovány do celosvětové kvóty, nelze rozumně vysvětlit v případě, že by evropské trhy pro japonské výrobce z technických a obchodních důvodů nebyly v každém případě přístupné. V takovém případě by totiž evropští výrobci neměli žádný důvod souhlasit se zahrnutím těchto projektů do jejich celosvětových kvót, což by nutně vedlo ke snížení počtu a hodnoty projektů PISP na světových trzích, jež si v rámci kartelové dohody mohli nárokovat. Naopak skutečnost, že s touto protihodnotou souhlasili, prokazuje, že neproniknutí japonských výrobců na evropské trhy mělo pro evropské výrobce hodnotu, která mohla uvedenou protihodnotu odůvodňovat.

100 V otázce hodnověrnosti prohlášení Hitachi je třeba uvést, že tato společnost požádala, aby se na ni použilo oznámení o spolupráci. Její prohlášení by se tedy měla posuzovat opatrně a v rozsahu, v němž mají výhradně obviňující povahu ve vztahu k ostatním podnikům. Tak tomu však v projednávaném případě není. Závěr, který lze vyvodit z prohlášení společnosti Hitachi, podle něhož japonští výrobci souhlasili s neproniknutím na evropské trhy, je totiž v rozporu jak se zájmy společnosti Hitachi, tak se zájmy dalších účastníků kartelové dohody, neboť potvrzuje skutečnost, která může být použita v její neprospěch. Dále si Hitachi zjevně neuvědomovala všechny závěry, které bylo možné vyvodit z obsahu jejího prohlášení, zejména co se týče vyhrazení

evropských trhů ve prospěch evropských výrobců, což hodnověrnost jejího prohlášení zvyšuje.

101 Z toho vyplývá, že prohlášením společnosti Hitachi je třeba přiznat vysokou hodnověrnost.

K nezpochybnění ze strany společností Areva, Alstom a skupiny VA Tech

102 V případě nezpochybnění ze strany společností Areva, Alstom a skupiny VA Tech je třeba konstatovat, že písemnosti ze spisu buď neodůvodňují přiznat této skutečnosti velkou důkazní hodnotu, nebo neumožňují podpořit tvrzení Komise.

103 Komise v bodě 125 odůvodnění napadeného rozhodnutí v otázce společností Area a Alstom uvádí, že tyto společnosti nezpochybnily obecnou dohodu směřující k dodržování tradičních privilegovaných postavení na domácích trzích podniků účastných na kartelové dohodě, a to ani v jejich příslušných odpovědích na oznámení námitek, ani v jejich následných prohlášeních ze dne 21., respektive z 26. listopadu 2006, poté, co obdržely odpověď společnosti Fuji, jež uznává obecnou dohodu. Nicméně Siemens ani Komise se ve svých písemnostech před Tribunálem nezabývaly tím, že společnosti Areva a Alstom tuto dohodu nezpochybnily. Za těchto podmínek je třeba se domnívat, že tato otázka není součástí sporu.

104 Komise v bodě 125 odůvodnění napadeného rozhodnutí v otázce skupiny VA Tech uvádí, že tato ve své odpovědi na oznámení námitek otevřeně nezpochybnila informace týkající se obecné dohody. V tomto ohledu je zaprvé třeba konstatovat, že uvedená odpověď není obsažena ve spisu a Tribunál disponuje jen citací z odpovědi, již Komise učinila v poznámce pod čarou č. 79 napadeného rozhodnutí v tomto znění: „Jak bude podrobně prokázáno níže, japonští výrobci by i bez údajné obecné dohody nevstoupili na evropský trh, a to z důvodu významných překážek vstupu". Zadruhé je třeba uvést, že pouhá skutečnost, že společnost otevřeně nezpochybnila určité skutečnosti, má jen velmi omezenou důkazní hodnotu, a to tím spíše, že kontext nezpochybnění nelze ověřit pouze na základě takovéto ojedinělé citace. Zatřetí je třeba poznamenat, že tato citace, i v případě, že je posuzována samostatně, nemá obsah, který jí Komise přisuzuje. V této souvislosti je třeba poukázat na pojem „údajná" použitý skupinou VA Tech pro kvalifikaci obecné dohody. Z použití tohoto pojmu vyplývá, že ačkoliv skupina VA Tech existenci takové dohody výslovně nezpochybnila, neznamená to, že jí připustila, byť i jen implicitně. Citovaná pasáž naopak musí být vykládána jako implicitní zpochybnění existence obecné dohody.

105 Údajné nezpochybnění obecné dohody společnostmi Areva, Alstom a skupinou VA Tech tedy nemůže být použito jako důkaz potvrzující tvrzení Komise o vyhrazení evropských trhů evropským výrobcům a o ochraně „domovských zemí".

K seznamu projektů PISP v Evropě

106 V otázce seznamu jedenácti projektů PISP uplatněného Komisí v bodě 164 odůvodnění napadeného rozhodnutí se ve skutečnosti jedná o výňatek ze seznamu projektů

PISP diskutovaných v rámci kartelové dohody v období mezi rokem 1988 a 1999, nazvaného „Enquirylist1“ a předloženého ABB (dále jen „celkový seznam“), který obsahuje zejména údaje o konečných termínech pro předkládání nabídek, o podnicích, které projevily zájem na každém z těchto projektů a o výsledku diskusí v rámci kartelové dohody (a sice přidělení účastníku kartelové dohody nebo stanovení minimální cenové úrovně).

107 Podle těchto údajů získal šest z jedenácti projektů PISP v Evropě obsažených v celkovém seznamu zakázku podnik, jemuž byl projekt přidělen v rámci kartelové dohody, což se v případě ABB a Siemens stalo třikrát. Pro pět dalších projektů obecný seznam upřesňuje, že nebyly přiděleny jednomu z podniků účastných na kartelové dohodě, ale byly předmětem dohody o nižší cenové úrovni, což znamená, že se evropské podniky účastné na kartelové dohodě dohodly na minimální ceně, kterou by navrhly v rámci jejich případných reakcí na dotčené nabídkové řízení.

108 Společnost Siemens se nejprve pokusila obecně zpochybnit věrohodnost informací obsažených ve společném seznamu, aniž však výslovně zpochybnila existenci projektů, které se na něm nacházely, nebo zejména existenci jedenácti projektů PISP v Evropě, které jsou v něm uvedeny, a dále ani skutečnost, že tyto projekty se projednávaly v rámci kartelové dohody.

109 V tomto rámci Siemens zejména tvrdila, že určitý počet projektů se uvádí opakovaně, že řada projektů nebyla nikdy provedena a že v celkovém seznamu se nikde není uvedeno, že jí byl projekt PISP přidělen v rámci EHP. Ve dvou případech, kdy dotčený projekt získala, to vyplynulo ze soutěžních postupů. Siemens krom toho odkazuje na analýzu celkového seznamu, již provedla nezávislá společnost, prokazující zejména

fakt, že projekty PISP v rámci EHP nebyly předmětem systému rozdělování fungujícího srovnatelně se systémem stanoveným dohodou GQ a dohodou EQ.

110 V rámci odpovědi na písemné otázky Tribunálu před jednáním společnost Siemens navíc zpochybnila, že jedenáct projektů PISP, obsažených na celkovém seznamu, bylo předmětem vzájemné shody v rámci kartelové dohody.

111 Tato tvrzení budou přezkoumána níže v bodech 116 až 138.

– K původu a datu vypracování celkového seznamu, jakož i k jeho kvalifikaci jako důkazu

112 Jak uvádí společnost Siemens, je třeba konstatovat, že nebylo možné s jistotou určit původ a datum vypracování celkového seznamu.

113 V tomto ohledu je však třeba poznamenat, že jak to vyplývá z bodu 88 odůvodnění a poznámky pod čarou č. 21 napadeného rozhodnutí, předložila společnost ABB celkový seznam dne 7. května 2004, tedy den po datu 6. května 2004, uvedeném v hlavičce na první straně seznamu, datu, které je tedy velmi pravděpodobně buď dnem vyhotovení nebo dnem vytištění. Dále je třeba uvést, že společnost ABB oproti ostatním účastníkům kartelové dohody v uvedeném seznamu využívala dodatečný kód. Evropští účastníci – s výjimkou společnosti ABB – a japonští účastníci jsou totiž v tomto seznamu uvedeni ve sloupci „Účastník“ ve dvou skupinách pod příslušnými kódy, jak jsou používány v rámci kartelové dohody. Naopak společnost ABB se podle vyjádření pana M. při jeho slyšení Komisí dne 23. září 2005 „skrývá“ ve sloupci nazvaném

„GCs“, v zásadě určeném k uvedení případných obecných smluv. Podle údajů pana M. se jednalo o opatrnost v návaznosti na šetření vedené vůči společnosti ABB ze strany švédského orgánu pro hospodářskou soutěž.

114 Tyto dvě okolnosti umožňují předpokládat, že společnost ABB celkový seznam původně vypracovala pro účely vlastní vnitřní kontroly kartelové dohody, a znovu jej pak vytiskla pro účely předložení Komisi. Je tedy třeba opřít se o tuto domněnku, která je krom toho pro Siemens nejvýhodnější a v souladu s prohlášeními této společnosti, která popírá, že je autorem celkového seznamu.

115 Jak tedy uvádí společnost Siemens, je třeba celkový seznam kvalifikovat jako součást prohlášení společnosti ABB. Jak bylo uvedeno, nemůže být kvalifikován jako listinný důkaz, vzhledem k tomu, že celkový seznam byl buď společností ABB vypracován nebo vytištěn z interního elektronického souboru, a to v úzkém časovém kontextu s prohlášeními, která učinila pro účely žádosti o osvobození od pokut na základě oznámení o spolupráci. Z toho vyplývá, že úvahy uvedené v bodě 64 až 67 výše ohledně důkazní hodnoty prohlášení ABB platí rovněž ohledně celkového seznamu. Informace vyplývající z celkového seznamu především nemohou sloužit na podporu prohlášení ABB, ale naopak musí být v souladu s judikaturou připomenutou v bodě 66 výše samy podpořeny jinými důkazy.

– Ke tvrzení, podle kterého nebyly projekty PISP v Evropě uvedené v celkovém seznamu projednávány v rámci kartelové dohody

116 Jak již bylo uvedeno v bodě 110 výše, společnost Siemens v rámci odpovědi na písemné otázky Tribunálu před jednáním poprvé zpochybnila, že jedenáct projektů PISP

v Evropě, obsažených v celkovém seznamu, bylo předmětem vzájemné shody v rámci kartelové dohody. V návaznosti na otázku položenou v tomto ohledu na jednání uvedla, že tuto skutečnost již zpochybnila ve správním řízení před Komisí a v žalobě. Žaloba však v tomto ohledu obsahuje jen skutečnosti uvedené v bodě 109 výše a i za předpokladu, že Siemens toto zpochybnění uplatnila již ve správním řízení, nemůže to napravit nezpochybnění před Tribunálem ve fázi žaloby. Tvrzení společnosti Siemens, podle něhož jedenáct projektů PISP v Evropě, obsažených v celkovém seznamu, nebylo předmětem diskusí v rámci kartelové dohody, je tedy třeba v souladu s čl. 48 odst. 2 jednacího řádu odmítnout jako opožděné.

117 Dále je třeba zdůraznit podrobnost informací obsažených v celkovém seznamu. Ten totiž obsahuje zejména údaje týkající se vlastností vybavení, jež je třeba dodat pro dotčené projekty, den stanovený pro předkládání nabídek, data projednání v rámci kartelové dohody, projevy zájmů o projekty ze strany různých účastníků kartelové dohody, totožnost případného úspěšného uchazeče nebo uvedení skutečnosti, že bylo rozhodnuto o minimální cenové úrovni a případně údaj o tom, že projekt skutečně získal úspěšný uchazeč. Není možné připustit, aby byly tak různé a přesné údaje zpochybněny pouhým tvrzením, podle něhož jedenáct projektů PISP v Evropě nebylo předmětem vzájemné shody v rámci kartelové dohody.

118 V této souvislosti je nutné připomenout, že Siemens nezpochybňuje převzetí úlohy evropského tajemníka kartelové dohody během doby mezi lety 1988 a 1999. Musela tedy nezbytně vědět o všech projektech, o nichž se v rámci evropské skupiny výrobců jednalo, a proto musela být na základě vlastních spisů schopna podrobně a jednotlivě zpochybnit projekty uvedené společností ABB v případě, že se jednalo o chybu. Skutečnost, že Siemens tuto příležitost nevyužila ani nevysvětlila, čím jí v tom bylo

zabráněno, tedy umožňuje konstatovat, že Siemens platně nezpochybnila skutečnost, že projekty obsažené v celkovém seznamu, a zejména jedenáct projektů v rámci EHP, bylo předmětem vzájemné shody v rámci kartelové dohody.

119 Jako nesprávné je třeba zamítnout tvrzení Siemens v rámci její odpovědi na písemné otázky položené před jednáním Tribunálem, podle něhož se v době rozhodné z hlediska skutkového stavu mělo jedenáct dotčených projektů uskutečnit mimo EHP. Mezi těmito jedenácti projekty, projednávanými v rámci kartelové dohody mezi lety 1992 a 1998, se totiž nachází tři projekty ve Španělsku, jeden projekt v Dánsku, jeden projekt v Irsku a jeden projekt v Portugalsku, přičemž všechny tyto státy přistoupily ke Společenství před rokem 1988. Rovněž dva projekty ve Finsku z roku 1994 a 1995 jsou nepochybně pokryty dohodou o EHP, respektive Smlouvou o ES, neboť Finská republika je členem EHP ode dne 1. ledna 1994 a členem Společenství od 1. ledna 1995. Podobné zjištění se uplatní v případě projektu na Islandu a dvou projektů v Norsku, jež se všechny datují z roku 1998, kdy Islandská republika a Norské království byly členy EHP. Všechny tyto země tak v okamžiku diskuse o dotčeném projektu byly buď součástí společného trhu, nebo EHP.

120 Krom toho je třeba odmítnout tvrzení společnosti Siemens, podle něhož je celkový seznam „nejasný“. Je pravda, že tento seznam, vyhotovený ve formě tabulky, užívá různé kódy složené z čísel nebo písmen. Nicméně vysvětlení k těmto kódům poskytl Komisi zejména svědek M. při slyšení dne 23. září 2005, a s ohledem na tato vysvětlení je třeba mít za to, že celkový seznam poskytuje jasný obraz způsobu zacházení s projekty PISP v rámci kartelové dohody.

– K projektům, které byly údajně opakovaně uvedeny nebo nebyly provedeny

121 Společnost Siemens tvrdí, že některé projekty obsažené v celkovém seznamu jsou uvedeny opakovaně. V tomto ohledu je třeba zdůraznit, že ani za předpokladu opodstatněnosti tohoto tvrzení, to nijak neovlivňuje relevanci a hodnověrnost celkového seznamu, a tedy jeho důkazní hodnotu. Siemens totiž na jedné straně neupřesňuje, o které projekty se jedná, ani neuvádí, zda se jedná o jedenáct projektů PISP v západní Evropě – přičemž Komise se v rozhodnutí zvláště opírá pouze o tyto projekty, a ty jsou tedy jedinými projekty relevantními pro účely přezkumu napadeného rozhodnutí. Na druhé straně nemůže skutečnost, že seznam složený z více než 1 500 záznamů může obsahovat nějaké chyby, nemůže připravit o věrohodnost celý uvedený seznam.

122 Co se týče tvrzení společnosti Siemens, podle něhož některé projekty obsažené v celkovém seznamu nebyly nikdy provedeny, je třeba zdůraznit, že Siemens neupřesňuje, o které projekty se jedná. Ani za předpokladu opodstatněnosti takovéhoto tvrzení nemůže každopádně neprovedení některých projektů vyloučit uplatnění článku 81 ES a článku 53 Dohody o EHP na podniky, které v rámci kartelové dohody manipulovali s nabídkovými řízeními týkajícími se těchto projektů.

– K nízkému počtu projektů PISP v Evropě zapsaných na celkovém seznamu

123 Společnost Siemens uvádí, aniž jí Komise protiřečí, že z více než 1 500 projektů PISP zapsaných v celkovém seznamu, se pouze 11 projektů mělo realizovat v rámci EHP.

Je pravda, že tento nízký počet neodráží význam evropských trhů. Je však třeba mít za to, že tato okolnost neodůvodňuje nezohlednění informací obsažených v tomto seznamu.

124 Zaprvé totiž ani ABB ani Komise netvrdily, že celkový seznam obsahuje všechny projekty dotčené kartelovou dohodou. Navíc to, že se „evropské" projekty ve velké míře nenacházejí na uvedeném seznamu, se shoduje s tvrzením, podle něhož existovaly „domovské země", jež byly od počátku vyhrazeny pro určité podniky, aniž byly projekty uskutečněné v těchto zemích zahrnuty do kvót podle kartelové dohody. Konečně se Komise dovolávala existence dodatečných kartelových dohod na vnitrostátní úrovni, v rámci nichž se mohly projednat projekty, přičemž tyto dohody rovněž zmínil svědek pan M.. Tento svědek vysvětlil, že ve většině evropských zemí, které nebyly domovskými zeměmi, dlouhodobě existovaly místní kartelové dohody mezi různými evropskými výrobci, jejichž fungování nemuselo být ovlivněno dohodou GQ a dohodou EQ. Proto se rozhodlo o nezahrnutí těchto zemí do postupu přidělování projektů zavedeného těmito dohodami, ale pouze o registraci přidělení projektů PISP, ke kterým mělo dojít v těchto zemích, aby se zahrnuly do celosvětové kvóty evropských podniků.

125 Přitom v případě „domovských zemí" ani v případě již existujících místních kartelových dohod nebylo nezbytné diskutovat o projektech PISP, jež měly v rámci celkové kartelové dohody být v těchto zemích, což by mohlo vysvětlit nízký podíl „evropských" projektů na seznamu projektů přidělených v uvedeném rámci, zejména ohledně tak významných vnitrostátních trhů jako je Francie, Německo a Itálie, které podle zjištění Komise byly od počátku kartelové dohody „domovskými zeměmi".

126 Aniž je nezbytné vyjádřit se s konečnou platností o existenci údajných dříve existujících místních kartelových dohod, kterou Siemens zpochybnila, je třeba mít s ohledem

na okolnosti projednávaného případu za to, že malý podíl projektů PISP v Evropě, zapsaných na celkovém seznamu, nebrání tomu, aby byly při posouzení důkazů zohledněny informace obsažené v tomto seznamu, zejména pak informace týkající se jedenácti projektů PISP v Evropě, které jsou v něm uvedeny.

127 Jak mimoto Komise poznamenala v žalobní odpovědi, není úvaha společnosti Siemens, zakládající se na údajném úplném vyloučení evropských trhů – kromě trhů Lichtenštejnska a Islandu – z působnosti kartelové dohody, ani za předpokladu, že by byla prokázána, schopna vysvětlit, proč celkový seznam obsahuje byť i jen jeden projekt PISP v rámci EHP. Siemens v replice k této věci nezaujala stanovisko. Siemens se v odpovědi na písemnou otázku Tribunálu v tomto ohledu omezila na zpochybnění toho, že jedenáct projektů PISP v Evropě, obsažených v celkovém seznamu, bylo předmětem vzájemné shody v rámci kartelové dohody. Jak přitom bylo uvedeno v bodech 116 a 117 výše, je třeba toto zpochybnění, které bylo vzneseno poprvé ve fázi ústní části řízení, odmítnout.

128 Z toho vyplývá, že nízký počet projektů PISP v Evropě obsažených v celkovém seznamu nezpochybňuje skutečnost, již prokazuje uvedený seznam, že projekty PISP v Evropě byly projednávány a přidělovány v rámci kartelové dohody.

– Ke skutečnosti, že společnosti Siemens nebyly údajně v rámci kartelové dohody přiděleny projekty PISP v EHP

129 Společnost Siemens uvádí, že celkový seznam neuvádí žádný případ, kdy by jí byl přidělen projekt PISP, který se měl uskutečnit v rámci EHP. V této souvislosti je nejprve

třeba uvést, že i za předpokladu, že by toto tvrzení společnosti Siemens bylo opodstatněné, neumožňuje to v případě této společnosti vyloučit použití článku 81 ES a článku 53 Dohody o EHP, protože se účastnila protiprávní kartelové dohody týkající se společného trhu a EHP účastí na diskusích o projektech a rozhodnutích o přidělování těchto projektů jiným podnikům. Takové jednání totiž samo o sobě, nezávisle na totožnosti podniku, ovlivňuje hospodářskou soutěž,, jemuž je projekt nakonec přidělen.

130 V každém případě je tvrzení Siemens, podle něhož celkový seznam neuvádí, že jí byly přiděleny projekty, nesprávné. V bodě 164 odůvodnění napadeného rozhodnutí totiž Komise cituje tři projekty, k nimž Siemens obdržela zakázku, a sice projekt č. 1327, projekt č. 0140 a projekt č. 0144. Pro dva z těchto projektů, a sice pro projekty č. 0140 a 0144 z celkového seznamu vyplývá, že Siemens byla jediným podnikem, který měl o dotčené projekty zájem, a že zakázku nakonec obdržela. Naopak pro třetí projekt s číslem 1327 z celkového seznamu vyplývá, že kromě společnosti Siemens svůj zájem o dotčený projekt projevily i společnosti ABB a Alstom a projekt byl přidělen Siemens při diskusích v rámci kartelové dohody.

131 Co se nakonec týče argumentu společnosti Siemens, podle něhož pro dva projekty – které neurčila – pro něž obdržela zakázku, jež byla výsledkem soutěžních postupů, je věcí Siemens, aby prokázala skutečnost, že zakázky získané za takových podmínek – a sice po oznámení a diskusích v rámci kartelové dohody – vyplývaly ze soutěžních postupů. V tomto ohledu je třeba zdůraznit, že i za předpokladu, že by se protiprávní jednání omezovalo na oznámení a projednávání projektů, by nicméně mohlo ovlivnit hospodářskou soutěž na relevantním trhu. Například celkový seznam neuvádí jiné podniky kromě Siemens, jež by vyjádřily svůj zájem na projektech č. 0140 a 0144. Proto společnost Siemens po diskusi o těchto projektech v rámci kartelové dohody, konané dne 25. června, respektive 16. července 1998, věděla, že zde nejsou jiní

uchazeči, což jí například umožnilo stanovit pro své nabídky nejvyšší ceny. Mimoto v takovémto případě – tedy ve chvíli, zájem o projekt projevil pouze jeden z podniků – nebyl zájem o zvláštní přidělování projektů, jelikož jediný zainteresovaný podnik si mohl být jistý, že projekt získá. Zdá se tedy zcela přirozené, že účastníci kartelové dohody v těchto případech neprovedly formální přidělovací řízení, což je skutečnost, která v případě podniku, jenž získal zakázku, nemůže vyloučit použití článku 81 ES a článku 53 Dohody o EHP.

132 V důsledku toho musí být zamítnut argument společnosti Siemens vycházející z toho, že jí v rámci kartelové dohody nebyly přiděleny projekty PISP v EHP.

– K ekonometrické analýze předložené společností Siemens

133 Společnost Siemens uplatňuje ekonometrickou analýzu celkového seznamu uskutečněnou na její žádost třetí společností (dále jen „analýza"). Podle ní tato analýza ukazuje, že v celkovém seznamu byla zapsána jen minimální část objemu trhu během dotčeného období, představující méně než 4 % projektů PISP v evropských zemích mimo „domovské" země, že projekty PISP v rámci EHP nebyly předmětem systému rozdělování fungujícího způsobem srovnatelným se systémem stanoveným dohodou GQ a dohodou EQ a že neexistovala žádná souvislost mezi celkovým seznamem a dohodou GQ. Analýza rovněž prokazuje, že skutečnost, že evropští a japonští výrobci nevstoupili na příslušné domácí trhy druhé skupiny, nebyla zapříčiněna kartelovou dohodou, ale překážkami přístupu na trhy, které existovaly nadále i po liberalizaci trhů s energií. Analýza měla konečně rovněž prokázat, že ochrana „domovských

zemí“ neexistovala zejména z proto, že jak ABB, tak Siemens byly velmi aktivní na trzích „domovských zemí“, které nebyly jejich.

134 Komise přitom v projednávaném případě uvedla evropské projekty obsažené v celkovém seznamu jen za účelem prokázání existence obecné dohody, a nikoliv za účelem prokázání existence skutečných účinků kartelové dohody. Napadené rozhodnutí totiž opřela hlavně o cíl dohody sankcionované v článku 1 uvedeného rozhodnutí, tedy o omezení hospodářské soutěže. Komise tak nejprve v bodech 303 a 304 odůvodnění napadeného rozhodnutí konstatovala, že všechny popsané dohody nebo jednání ve vzájemné shodě měla za cíl omezení hospodářské soutěže ve smyslu článku 81 ES a článku 53 Dohody o EHP a že za těchto okolností bylo pro účely použití těchto ustanovení nadbytečné zohlednit konkrétní účinky dohody, a pak v bodě 308 odůvodnění uvedeného rozhodnutí doplnila, že provádění dohody popsaného typu s sebou ze své povahy nese závažné narušení hospodářské soutěže.

135 V tomto ohledu je třeba připomenout, že podle ustálené judikatury ze samotného textu čl. 81 odst. 1 ES vyplývá, že dohody mezi podniky jsou zakázány nezávisle na jejich účincích, mají-li protisoutěžní cíl (rozsudky Komise v. Anic Partecipazioni, bod 43 výše, bod 123, a JFE Engineering a další v. Komise, bod 49 výše, bod 181). Proto se nepožaduje prokázání skutečných protisoutěžních účinků, je-li prokázán protisoutěžní cíl vytýkaného chování (viz rozsudek Tribunálu ze dne 6. července 2000, Volkswagen v. Komise, T-62/98, Recueil, s. II-2707, bod 178, a citovaná judikatura).

136 Za těchto podmínek je analýza předložená společností Siemens jako důkaz zaprvé irelevantní v rozsahu, v němž ze své povahy může poskytnout informace pouze o účincích kartelové dohody, zatímco konstatování porušení čl. 81 odst. 1 ES Komisí se zakládá hlavně na zjištění kartelové dohody, jež měla za cíl omezit hospodářskou soutěž. I za předpokladu, že by analýza neumožnila určit projevy kartelové dohody vytýkané Komisí, jak tvrdí společnost Siemens, nemůže to vyvrátit konstatování

kartelové dohody směřující k zabránění, omezení nebo narušení hospodářské soutěže, jelikož existence této dohody je právně dostatečným způsobem prokázána. Argumentace společnosti Siemens, jež se týká neexistence účinků dotčené dohody, v zásadě sama o sobě nemůže, i kdyby měla být považována za opodstatněnou, vést ke zrušení článku 1 napadeného rozhodnutí (viz v tomto smyslu rozsudek Soudního dvora ze dne 11. ledna 1990, Sandoz Prodotti Farmaceutici v. Komise, C-277/87, Recueil, s. I-45; rozsudky Tribunálu ze dne 6. dubna 1995, Ferriere Nord v. Komise, T-143/89, Recueil, s. II-917, bod 30 a JFE Engineering a další v. Komise, bod 49 výše, bod 183).

137 Zadruhé nemůže analýza být považována za nestranný a nezávislý znalecký posudek, jelikož byla objednána a financována společností Siemens a vypracována na základě poznatků, jež tato společnost dala k dispozici, aniž přesnost nebo relevance těchto údajů byla předmětem jakéhokoliv nezávislého ověření. Proto nemůže být analýze přičítána věrohodnost, a tedy ani důkazní hodnota, která jde nad důkazní hodnotu pouhého zaujatého prohlášení společnosti Siemens.

138 V důsledku toho musí být zamítnut argument vycházející z výsledků analýzy předložené společností Siemens.

K listinným důkazům

139 V otázce listinných důkazů se Komise opřela především o dohodu GQ a dohodu EQ s jejími přílohami, o nedatovaný dokument nalezený při šetřeních Komise

v prostorách skupiny VA Tech, nazvaný „Shrnutí diskuse s JJC“, o výměnu dopisů ze dne 18. ledna 1999 mezi pany Wa., J. a B., zaměstnanci skupiny VA Tech, o interní zprávu ze dne 2. prosince 2003, vypracovanou panem We., zaměstnancem skupiny VA Tech, o dva faxy ze dne 21. července a 18. prosince 2003 zaslané společností ABB společnostem Siemens a Alstom a o nedatovanou interní zprávu vypracovanou v září 2002 panem Zi., zaměstnancem skupiny VA Tech.

– K dohodě GQ a dohodě EQ

140 Nejprve je třeba zdůraznit, že v otázce dohody GQ a EQ a jejich příloh je pravda, jak bylo uvedeno v bodech 55 až 58 výše, že jejich samotné znění neprokazuje existenci kartelové dohody, která má účinky v EHP – stále s výjimkou Lichtenštejnska a Islandu, jak bylo uvedeno v bodě 55 výše – dohoda EQ obsahuje dvě ustanovení, která by mohla poskytnout údaje o vlivech kartelové dohody na společný trh.

141 Zaprvé článek 2 dohody EQ nazvaný „Oznámení“, stanoví:

„Členové-E oznámí žádosti jako obvykle. Pro účely diskusí se skupinou J, oznámí členové-E žádosti [evropskému tajemníkovi kartelové dohody] přičemž použijí oznamovací formulář GQ uvedený v příloze 1.“

142 V tomto ohledu je třeba mít za to, že výraz „jako obvykle“ umožňuje dospět k závěru, že existovala oznámení – a tedy kartelová dohoda– před uzavřením dohod GQ a EQ, které byly obě uzavřeny dne 15. dubna 1988, což je skutečnost uvedená Komisí v napadeném rozhodnutí, aniž ji tato zdůraznila a aniž v tomto ohledu stanovila sankce, a kterou společnost Siemens zpochybňuje. Uvedený výraz totiž nemůže být vykládán tak, že znamená „použitím formuláře stanoveného pro účely dohody GQ“, protože druhá věta článku 2 dohody EQ by tak ve vztahu k první větě byla nadbytečná.

143 Zadruhé příloha 2 dohody EQ obsahující „komunikační plán“ zejména stanoví, že „[evropský] tajemník [kartelové dohody] oznamuje automaticky projekty [oznámené evropskými výrobci] [japonské] straně, s výjimkou evropských projektů“ a že „MM. rozhodlo o oznámení evropských projektů skupině J“. V tomto ohledu je třeba upřesnit, že jak rovněž vyplývá z této přílohy, „MM“ znamená „shromáždění členů“ (members meeting). Krom toho z přílohy 1 dohody GQ vyplývá, že „skupina E“ a „skupina J“ označují skupinu evropských, respektive japonských výrobců. Dále dle zjištění Komise v bodě 147 odůvodnění napadeného rozhodnutí, nezpochybněném společností Siemens, zastávala posledně uvedená společnost úlohu evropského tajemníka kartelové dohody během celé doby její první účasti na kartelové dohodě od roku 1988 do roku 1999.

144 Z přílohy 2 dohody EQ tedy zaprvé vyplývá, že projekty PISP v Evropě byly projednávány v rámci skupiny evropských účastníků kartelové dohody a zadruhé, že s těmito projekty bylo zacházeno jinak, než s projekty PISP ve zbývající části světa, jelikož nebyly automaticky oznamovány skupině japonských výrobců, ale pouze prostřednictvím zvláštního rozhodnutí shromáždění evropských členů.

145 Přitom si taková oznámení nelze představit jako bezdůvodná, i kdyby se připustilo, že se uskutečňovala jen příležitostně prostřednictvím zvláštního rozhodnutí nebo jen a *posteriori* a úhrnně, jak uvádí Hitachi (viz bod 96 výše). Naopak v rámci kartelové dohody, jakou je dohoda zavedená dohodami GQ a EQ, je jediným myslitelným důvodem pro uskutečnění takových oznámení fakt, že dotčené číselné údaje slouží k provádění kartelové dohody. Konkrétněji, vzhledem k tomu, že v projednávaném případě byla většina evropských zemí, jak bylo uvedeno v bodě 55 výše, na základě dohody GQ vyloučena z rozdělování projektů mezi skupinami evropských a japonských výrobců, neexistuje jiné možné vysvětlení oznamování prodejů uskutečněných evropskými výrobci v těchto zemích než to, že byly zahrnuty do celosvětové kvóty evropských výrobců v rámci kartelové dohody. Jak již bylo vysvětleno v bodě 98 výše, je přitom zahrnutí prodejů v evropských zemích – mimo „domovských zemí" – do celosvětové kvóty zase významným nepřímým důkazem existence závazku japonských výrobců dle společné dohody, že neproniknou na evropský trh.

146 V každém případě nemohou argumenty předložené společností Siemens v tomto ohledu obstát. Zaprvé není opodstatněné tvrzení Siemens, podle něhož se Komise za účelem prokázání účinků kartelové dohody v období let 1988 až 1999 snaží jako důkaz protiprávního jednání údajně spáchaného v EHP uplatnit případné dohody ve Střední a Východní Evropě, nebo dohody, ke kterým došlo v období od roku 2002 do roku 2004. Komise se totiž pouze odvolává na diskuse, které zjevně proběhly mezi skupinami evropských a japonských výrobců ohledně otázky, zda mají být trhy Střední a Východní Evropy, nově přístupné po pádu železné opony v roce 1989, rovněž vyhrazeny evropským výrobcům. V tomto kontextu vzpomněla v bodech 126 a 127 odůvodnění napadeného rozhodnutí některé projekty v uvedených zemích, jež byly předmětem diskusí s japonskými výrobci, aby prokázala, že tito výrobci měli v zásadě zájem a možnost tyto trhy zásobovat. Taková úvaha sama o sobě nemůže být považována za nepřiměřenou.

147 Zadruhé musí být zamítnut argument Siemens, podle něhož se oznamování skupině japonských výrobců mohlo týkat jen projektů ve Střední a Východní Evropě. Jak Komise právem uvádí, nebyly tyto země v okamžiku uzavření dohody GQ a dohody EQ přístupné západním dodavatelům. Proto evropské projekty uvedené v komunikačním plánu musely být uskutečněny v zemích Západní Evropy, z nichž byla většina – s jedinou výjimkou Švýcarska –od roku 1994 součástí EHP. Rovněž na rozdíl od toho, co tvrdí Siemens, není teze obhajovaná Komisí nelogická. Komise totiž, jak uvádí Siemens, vůbec netvrdila, že povinnost oznamování byla „automatická" nebo „závazná". Naopak pro účely, které Komise tomuto oznámení připisuje, zcela stačilo, že se uskutečnilo úhrnně, a následně pak na základě zvláštního rozhodnutí shromáždění evropských účastníků kartelové dohody.

148 Konečně je třeba zdůraznit, že Siemens přesvědčivě nevysvětluje skutečnost, že komunikační plán stanovil, i když nesystematicky a pouze na základě zvláštního rozhodnutí skupiny evropských výrobců, oznamování projektů PISP v Evropě skupině japonských výrobců. V odpovědi na otázku Tribunálu Siemens na jednání uvedla, že dotčená oznámení se mohla týkat nanejvýše jedenácti projektů PISP v Evropě, uvedených Komisí v bodě 164 odůvodnění napadeného rozhodnutí, tedy velmi omezeného počtu projektů představujících jen 1 % objemu projektů obsažených v celkovém seznamu. Jak přitom bylo uvedeno v bodě 125 výše, malé množství „evropských" projektů na celkovém seznamu neznamená, že kartelová dohoda neměla vliv na další projekty v Evropě, ale může být vysvětleno skutečností, že takové projekty nebylo nezbytné projednávat v rámci obecné kartelové dohody za přítomnosti japonských výrobců. Proto nemůže být celkový seznam relevantní pro účely stanovení počtu projektů, které byly oznámeny japonským výrobcům v souladu s komunikačním plánem obsaženým v příloze 2 dohody EQ.

149 Z toho vyplývá, že příloha 2 dohody EQ představuje platný důkaz pro zjištění Komise, podle něhož byly projekty v Západní Evropě součástí projektů diskutovaných a rozdělovaných mezi evropskými výrobci a podle něhož japonští výrobci nesměli vstupovat na evropské trhy výměnou za to, že prodeje uskutečněné evropskými výrobci v těchto zemích budou započteny k jejich celosvětové kvótě.

– K dokumentu nalezenému v prostorách skupiny VA Tech, nazvanému „Shrnutí diskuse s JJC“

150 V bodě 135 odůvodnění napadeného rozhodnutí se Komise odvolala na dokument nalezený v notebooku při šetřeních v prostorách skupiny VA Tech, nazvaný „Shrnutí diskuse s JJC“ a vytvořený podle Komise dne 10. června 2003. Tento dokument je částečně těžko srozumitelný, nicméně umožňuje vyvodit určité závěry. Zejména se v něm dvakrát uvádí pojem „dom. země“, který nemůže být rozumně vyložen jinak, než že znamená „domovské země“. Navíc se v tomto dokumentu odkazuje na „Poslední studii uskutečněnou v únoru 99 – Exp. mimo E a dom. zemí“, a pro každého z evropských členů identifikovaných prostřednictvím kódů platných od července 2002, které Siemens nezpochybnila, se uvádí kvóty použitelné před a po „02/99“ (což pravděpodobně znamená únor 1999). V tomto dokumentu jsou rovněž uvedeny tržní podíly evropských členů na evropských trzích mimo „domovské země“ mezi lety 1988 a 1998 a je vypracován demonstrativní výčet evropských nedomovských zemí („Fin, Dan, Nor, Es, Po, Irl, Bel, Gre, Lux…“).

151 Co se týče důkazní hodnoty a hodnověrnosti, kterou je tomuto dokumentu třeba přiznat, je třeba zohlednit, že neznámý autor se v něm vyjadřuje ke skutečnostem, jež nastaly přibližně čtyři roky před dnem vytvoření tohoto dokumentu, a o nichž

se pravděpodobně dozvěděl rovněž od neznámé osoby. Osoba nazvaná „JJC“ totiž nebyla identifikována, tyto iniciály neodpovídají žádné z osob uvedených Komisí v příloze II napadeného rozhodnutí jako osoby účastnící se kartelové dohody na účet zúčastněných podniků. Tyto okolnosti sice nemohou tento dokument zbavit jakékoliv důkazní hodnoty, mohou však podnítit určitou obezřetnost ohledně závěrů, které se z něj mohou vyvodit, zejména v otázce hodnoty, jež má být přiznána v něm obsaženým podrobným údajům, a odůvodňují, aby se uvedenému dokumentu přiznala pouze střední důkazní hodnota.

152 Proto je třeba přiznat určitou důkazní hodnotu skutečnosti, že pojem „domovské země“ nejen že je v tomto dokumentu dvakrát zmíněn, ale že je zde obsažen rovněž demonstrativní výčet nedomovských zemí, a také skutečnosti, že jasně vykazuje, že existoval rozdíl v režimu použitelném na nedomovské a domovské země v rozsahu, v němž kvóty stanovené v rámci kartelové dohody nebyly na posledně uvedené použitelné. S ohledem na tento poslední bod je třeba uvést, že kvóty uvedené v dokumentu jako použitelné „po 02/99“ přesně odpovídají kvótám, které Komise v bodě 145 odůvodnění napadeného rozhodnutí uvedla na základě jiných důkazů jako uplatňované na konci první fáze účasti společnosti Siemens na protiprávním jednání.

153 Dále může být z tohoto dokumentu vyvozeno, že si evropští výrobci v rámci kartelové dohody vyměňovali informace o objemu svých dodávek v Evropě, mimo „domovských zemí“. Skutečnost, že v rámci podniku náležejícího ke skupině VA Tech (dále jen „podnik VA Tech“) byly známy přesné číselné údaje o tržních podílech evropských výrobců v Evropě (mimo „domovské země“), a to po dobu deseti let, totiž nemůže být vysvětlena jinak, než že uvedení výrobci se navzájem informovali o svých prodejích v Evropě mimo „domovské země“.

– K dopisům vyměněným dne 18. ledna 1999 mezi pany Wa., J. a B., zaměstnanci skupiny VA Tech

154 Dne 18. ledna 1999 zaslal pan Wa. e-mail panu J., který ho stejný den vytištěný a s poznámkami zaslal faxem panu B. V tomto e-mailu, jehož předmětem je „Siemens in UK", pan Wa. pana J. upozornil, že společnost Siemens vytváří spolek s jinou společností pro projekty ve Spojeném království, což bylo chápáno jako hrozba a prohlášeno na „UK forum" za „Bad Behaviour". Vzhledem k tomu, že však nebylo získáno žádné vysvětlení, navrhl pan Wa. čekat a zjistit, co se stane. Ve faxu pan J. navrhl reagovat hrozbou vstupu na německý trh. Dále připomněl stanovisko skupiny VA Tech, podle něhož trh Spojeného království historicky náležel rovným podílem společnostem Reyrolle a GEC (jejich činnosti v oblasti PISP byly sloučeny s činnostmi Alstom v roce 1989) a že každý podnik, který získal zakázky, musel poskytnout vyrovnání, avšak s politováním, že mechanismy stanovené za tímto účelem byly slabé.

155 V rámci odpovědi na písemné otázky Tribunálu Siemens uvádí, že z tohoto dokumentu pouze vyplývá, že podle názoru autora e-mailu se na trhu Spojeného království jevila jako agresivní soutěžitel. Naopak tento dokument neumožňoval potvrdit existenci chráněných „domovských zemí".

156 Je však zaprvé třeba mít za to, že tato výměna korespondence potvrzuje, že v rámci kartelové dohody existovala ochrana trhu Spojeného království ve prospěch historických výrobců Reyrolle a GEC, což i přesto, že není použito takového pojmu, může být v zásadě kvalifikováno jako ochrana „domovské země". Skutečnost, že další evropští účastníci kartelové dohody na tomto trhu byli činní, nebrání takovému výkladu, protože zjevně existoval mechanismus vyrovnávání, i když se zdá, že nefungoval uspokojivě. Zadruhé z faxu vyplývá, že podnik VA Tech se až do té doby držel mimo

německý trh – přinejmenším v odvětví 400 kilovoltových PISP – nikoliv z technických nebo obchodních důvodů, protože vstup na tento trh byl zvažován jako odvetné opatření vůči Siemens. Z toho je třeba za neexistence jiného věrohodného vysvětlení vyvodit rovněž ochranu německého trhu jako „domovské země". Zatřetí z e-mailu vyplývá, že existovalo „UK forum", na němž se projednávaly problémy týkající se trhu Spojeného království. Aniž bylo v projednávané věci v tomto ohledu třeba přijmout konečné stanovisko, mohlo se jednat o místní fórum pro postup ve vzájemné shodě účastníků kartelové dohody činných na tomto trhu.

157 Jakožto dokumenty vypracované osobami zapojenými do kartelové dohody během doby jejího trvání představuje tato korespondence důkaz, jehož důkazní hodnota je značně vysoká.

– K listinným důkazům vztahujícím se ke skutečnostem, ke kterým došlo v období od roku 2002 do roku 2004

158 Co se týče interní zprávy ze dne 2. prosince 2003, vypracované panem We. a shrnující schůzku, která se konala ve dnech 1. a 2. prosince 2003, fax ze dne 21. července 2003 zaslaný společností ABB společnostem Alstom a Siemens, týkající se schůzky ohledně projektů v Německu, fax ze dne 18. prosince 2003, zaslaný ABB společnosti Alstom, týkající se situace na trhu Spojeného království a nedatované interní zprávy vypracované v průběhu září 2002 panem Zi., je třeba poznamenat, že tyto čtyři dokumenty se týkají pouze situací a událostí spadajících jasně do období od roku 2002 do roku 2004.

159 Jak přitom bylo uvedeno v bodě 37 výše, je třeba odmítnout argument Komise, podle něhož bylo legitimní vztáhnout vyjádření týkající se období let 2002 až 2004 na dřívější období, protože se jedná o jedno a totéž protiprávní jednání. Naopak vzhledem k tomu, že se po přerušení účasti některých podniků snížily činnosti kartelové dohody během let 1999 až 2002 a že rok 2002 znamenal nový začátek s upraveným systémem, je spíše nezbytné prokázat kontinuitu cílů, účastníků a dosahu kartelové dohody, aby se prokázalo, že se jednalo skutečně o jediné protiprávní jednání.

160 V důsledku toho je třeba mít za to, že čtyři dotčené dokumenty nemohou v otázce první fáze účasti společnosti Siemens na protiprávním jednání od roku 1988 do roku 1999 představovat důkazy.

d) Závěry k druhé části prvního žalobního důvodu

K účinkům kartelové dohody v rámci EHP

161 Kartelová dohoda měla účinky v rámci EHP, protože evropští výrobci jednali o projektech PISP v rámci EHP a rozdělili si je. Tato skutečnost je potvrzena souborem důkazů tvořených prohlášeními ABB, včetně seznamu „evropských" projektů obsaženého v bodě 164 odůvodnění napadeného rozhodnutí a prohlášení pana M., prohlášeními Fuji a Hitachi, přílohou 2 dohody EQ, dokumentem „Shrnutí diskuse s JJC" a výměnou korespondence ze dne 18. ledna 1999. Mezi těmito důkazy mají prohlášení

pana M., společností Fuji a Hitachi, a rovněž příloha 2 dohody EQ a výměna korespondence ze dne 18. ledna 1999 vysokou důkazní hodnotu.

162 S ohledem na takový soubor shodujících se důkazů nejsou prohlášení Melco uplatněná společností Siemens schopna tento závěr zpochybnit jako důkaz opaku. Společnost Melco se totiž vyjadřuje především k působnosti globální kartelové dohody, to znamená ke koordinaci mezi skupinami evropských a japonských výrobců a ke skutečnosti, že v rámci kartelové dohody se nediskutoval evropský trh nebo projekty PISP na tomto trhu. V tomto ohledu tvrdí, že nemá důkazy o dohodě na evropském trhu. Jakožto japonský podnik naopak nemohla být informována o diskusích vedených v rámci skupiny evropských výrobců. Přitom výslovně naznačuje možnost, že jiné podniky, které se účastnili kartelové dohody, mohly rozšířit předmět svých diskusí o další otázky, a dokonce víckrát zdůraznila, že japonští výrobci museli před začátkem schůzí kartelové dohody čekat na konec jednání mezi evropskými výrobci, jejichž obsah neznala. Kromě skutečnosti, že Melco zpochybňuje rozdělení evropských a japonských trhů mezi dvěma skupinami výrobců a bez ohledu na to, zda jsou její prohlášení hodnověrná, je třeba uvést, že taková prohlášení nelze chápat jako potvrzující stanovisko Siemens, podle něhož nebylo přidělování projektů PISP v EHP diskutováno.

K vyhrazení evropských a japonských trhů skupinám evropských, respektive japonských výrobců

163 Skutečnost, že si evropští a japonští výrobci celkově rozdělili trhy, takže japonský trh byl vyhrazen japonským výrobcům a evropský trh evropským výrobcům, je potvrzena

prohlášeními ABB a pana M., a také prohlášeními Fuji a Hitachi a přílohou 2 dohody EQ. S výjimkou prohlášení ABB mají všechny tyto důkazy vysokou důkazní hodnotu.

K ochraně „domovských zemí" v Evropě

164 Skutečnost, že existovala ochrana „domovských zemí" v Evropě, takže trhy zemí, na nichž byli evropští výrobci historicky přítomní, jim byly od počátku a bez zahrnutí ke kvótám v rámci kartelové dohody vyhrazeny, je potvrzena souborem důkazů tvořených prohlášeními ABB a pana M., dokumentem „Shrnutí diskuse s JJC" a výměnou korespondence ze dne 18. ledna 1999. Mezi těmito důkazy mají prohlášení pana M. vysokou důkazní hodnotu a výměna korespondence ze dne 18. ledna 1999 má velmi vysokou důkazní hodnotu.

165 Souhrnem je každá z námitek zpochybněných společností Siemens kromě prohlášení ABB a pana M. podložena jinými důkazy s vysokou důkazní hodnotou, a zároveň dalšími důkazy s menší důkazní hodnotou. Je tedy třeba mít za to, že souhrn těchto důkazů umožňuje prokázat existenci kartelové dohody vytýkané v napadeném rozhodnutí.

166 Ze všeho výše uvedeného vyplývá, že Komise právně dostatečným způsobem prokázala existenci kartelové dohody v letech 1988 až 1999, a zejména skutečnost, že tato kartelová dohoda měla účinky v rámci EHP, a dále prokázala existenci rozdělení trhů mezi evropskými a japonskými výrobci a ochrany „domovských zemí".

167 Z toho vyplývá, že je třeba zamítnout druhou část prvního žalobního důvodu a v důsledku toho i první žalobní důvod v plném rozsahu.

II – *K druhému žalobnímu důvodu vycházejícímu z porušení článku 25 nařízení č. 1/2003*

168 Druhý žalobní důvod společnosti Siemens se dělí do tří částí. V rámci první části společnost uvádí, že Komise neprokázala, její účast na kartelové dohodě po 22. dubnu 1999. V rámci druhé části uplatňuje promlčení stíhání. V rámci třetí části uvádí, že se neúčastnila kartelové dohody po 1. lednu 2004.

A – *K první části druhého žalobního důvodu, vycházející z neprokázání účasti na protiprávním jednání mezi dubnem a zářím 1999*

1. Argumenty účastnic řízení

169 Na podporu této části vznáší Siemens osm výtek, vycházejících zaprvé z neprokázání její účasti na dohodě o projektech po dubnu 1999, zadruhé z neprokázání její účasti na nějaké schůzce po 22. dubnu 1999, zatřetí z rozporné a málo věrohodné povahy prohlášení ABB, začtvrté z nepřípustnosti prohlášení pana M., zapáté z neexistence

jasného listinného důkazu její účasti na kartelové dohodě až do září 1999, zašesté z neexistence jasných důkazů vyplývajících z prohlášení dalších podniků účastných na kartelové dohodě, zasedmé z nezohlednění důkazních prostředků prokazujících přerušení její účasti na kartelové dohodě od dubna 1999 a zaosmé z nezohlednění empirických hospodářských důkazů o přerušení její účasti na kartelové dohodě nejpozději v dubnu 1999.

170 Komise zpochybňuje argumenty vznesené společností Siemens.

2. Závěry Tribunálu

171 Úvodem je třeba uvést, že se nezpochybňuje, že Siemens v roce 1999 přerušila svou účast na kartelové dohodě. Účastnice řízení si naopak v otázce přesného data tohoto přerušení odporují. Společnost Siemens zpochybňuje, že se účastnila kartelové dohody po 22. dubnu 1999, dnu schůzky v Sydney (Austrálie), která byla poslední, jíž se účastnila. Komise sice připouští, jak vyplývá z bodu 295 odůvodnění napadeného rozhodnutí, že nemohla zjistit přesné datum uvedeného přerušení, nicméně stanovila jeho datum na 1. září 1999. Toto datum určila na základě prohlášení ABB a pana M. a údajů obsažených v dokumentu nazvaném „Shrnutí diskuse s JJC“, získaném při šetřeních v prostorách skupiny VA Tech, které prohlášeními Areva, Melco, Fuji a Hitachi/JAEPS považuje za potvrzené.

172 Tento nesoulad vyvolává otázku, kdo v tomto ohledu nese důkazní břemeno. Zatímco Siemens se domnívá, že je věcí Komise, aby prokázala, že se kartelové dohody

účastnila až do 1. září 1999, Komise tvrdí, že ve chvíli, kdy prokázala účast podniku na kartelové dohodě, trvá domněnka této účasti až do okamžiku podání důkazu o jejím ukončení, který musí být poskytnut podnikem, jenž se účastnil této kartelové dohody.

a) K rozložení důkazního břemene mezi společností Siemens a Komisí

173 V otázce, ke kterému datu skončila účast společnosti Siemens na protiprávním jednání, je třeba úvodem připomenout ustálenou judikaturu, podle níž přísluší straně nebo orgánu, který tvrdí, že byla porušena pravidla hospodářské soutěže, aby předložil důkaz, který právně dostačujícím způsobem prokazuje skutečnosti zakládající protiprávní jednání, a zároveň podniku, který uplatňuje důvod na obranu proti konstatování, že se dopustil protiprávního jednání, přísluší předložit důkaz, že podmínky použití tohoto důvodu na jeho obranu jsou splněny, a uvedený orgán tedy bude muset uplatnit jiný důkaz (rozsudek Peróxidos Orgánicos v. Komise, bod 65 výše, bod 50; viz v tomto smyslu rozsudky Baustahlgewebe v. Komise, bod 43 výše, bod 58, a Aalborg Portland a další v. Komise, bod 48 výše, bod 78).

174 V projednávaném případě není obecná zásada, podle níž Komise musí prokázat všechny skutečnosti zakládající protiprávní jednání, včetně doby jeho trvání (viz v tomto smyslu rozsudky Tribunálu ze dne 7. července 1994, Dunlop Slazenger v. Komise, T-43/92, Recueil, s. II-441, bod 79; ze dne 13. prosince 2001, Acerinox v. Komise, T-48/98, Recueil, s. II-3859, bod 55, a ze dne 29. listopadu 2005, Union Pigments v. Komise, T-62/02, Sb. rozh. s. II-5057, bod 36), které mohou mít dopad na její konečné závěry v otázce závažnosti uvedeného protiprávního jednání, zpochybněna skutečností, že Siemens v rámci druhé části druhého žalobního důvodu na svou

obranu uplatnila důvod vycházející z promlčení, jehož prokázání v zásadě přísluší žalobkyni.

175 Uplatnění takového důvodu na obranu totiž nutně předpokládá, že doba trvání protiprávního jednání a den jeho ukončení jsou prokázány. Tyto okolnosti však v tomto ohledu samy o sobě nemohou odůvodnit přenesení důkazního břemene na žalobkyni. Zaprvé je doba trvání protiprávního jednání, tedy pojem, který předpokládá, že je znám konečný den protiprávního jednání, jedním ze základních prvků protiprávního jednání, jehož prokázání přísluší Komisi, bez ohledu na skutečnost, že zpochybnění těchto prvků je také součástí důvodu na obranu vycházejícího z promlčení. Krom toho je tento závěr odůvodněný s ohledem na skutečnost, že nepromlčení stíhání Komisí na základě článku 25 nařízení č. 1/2003 je objektivním právním kritériem vyplývajícím ze zásady právní jistoty (viz v tomto smyslu rozsudek Tribunálu ze dne 6. října 2005, Sumitomo Chemical a Sumika Fine Chemicals v. Komise, T-22/02 a T-23/02, Sb. rozh. s. II-4065, body 80 až 82), a je tedy podmínkou platnosti jakéhokoli rozhodnutí o uložení sankce. Komise je totiž povinna toto kritérium dodržovat, i když podnik v této souvislosti neuplatnil důvod na svou obranu (rozsudek Peróxidos Orgánicos v. Komise, bod 65 výše, bod 52).

176 Je však třeba upřesnit, že toto rozložení důkazního břemene se může měnit v rozsahu, v němž skutkové okolnosti, jichž se strana dovolává, mohou druhou stranu zavazovat k poskytnutí vysvětlení nebo odůvodnění, přičemž neučiní-li tak, lze dospět k závěru, že důkaz byl předložen (rozsudek Peróxidos Orgánicos v. Komise, bod 65 výše, bod 53; viz rovněž v tomto smyslu rozsudek Aalborg Portland a další v. Komise, bod 48 výše, bod 79). Zejména předložila-li Komise, tak jako v projednávaném případě, důkaz o existenci dohody, přísluší podniku, který se této dohody účastnil, aby předložil důkaz, že se od ní distancoval, což svědčí o jasné vůli, sdělené ostatním účastnícím se podnikům, neúčastnit se této dohody (rozsudek Tribunálu ze dne 27. září 2006, GlaxoSmithKline Services v. Komise, T-168/01, Sb. rozh. s. II-2969,

bod 86; viz rovněž v tomto smyslu rozsudky Soudního dvora ze dne 6. ledna 2004, BAI a Komise v. Bayer, C-2/01 P a C-3/01 P, Recueil, s. I-23, bod 63, a Aalborg Portland a další v. Komise, bod 48 výše, body 81 až 84).

177 S ohledem na tyto zásady je třeba ověřit, zda Komise řádně zjistila skutkové okolnosti, o které opírá své posouzení, podle něhož Siemens svou účast na kartelové dohodě přerušila dne 1. září 1999.

b) K důkazní hodnotě skutečností, o něž Komise opírá své posouzení, podle kterého Siemens přerušila svou účast na kartelové dohodě dne 1. září 1999

178 Úvodem je třeba připomenout podstatné skutkové okolnosti, o které Komise opřela své posouzení, podle něhož Siemens přerušila svou účast na kartelové dohodě dne 1. září 1999, tak jak to vyplývá zejména z bodů 186, 295, 296 a 298 odůvodnění napadeného rozhodnutí.

179 ABB zaprvé prohlásila, že se Siemens přestala účastnit schůzek kartelové dohody od konce roku 1999 a pan M. uvedl, že Siemens se stáhla v září 1999. Zadruhé dokument nazvaný „Shrnutí diskuse s JJC", nalezený v prostorách skupiny VA Tech, obsahuje údaj, který Komise vykládá jako odkaz na odchod společnosti Siemens v září 1999. Zatřetí Komise uvádí, že Areva, Melco, Fuji a Hitachi/JAEPS potvrdily, že k odchodu společnosti Siemens došlo v září 1999.

K prohlášením ABB a pana M.

180 V rámci třetí výtky uplatněné na podporu této části žalobního důvodu společnost Siemens uvádí, že prohlášení ABB jsou obzvláště obecná a rozporná a že se v závislosti na okolnostech „vyvinula“ do té míry, že jsou zbavena jakékoliv důkazní síly.

181 V tomto ohledu je třeba uvést, že ABB v prohlášení ze dne 7. května 2004 uvedla, že „přibližně v roce 1999, pokud je [jí] známo, společnost Siemens na určitou dobu vystoupila z kartelové dohody“. Pan M. Komisi, která se ho při jeho slyšení dne 23. září 2005 dotázala, zda může přesně uvést, kdy Siemens přerušila svou účast na kartelové dohodě, zase odpověděl takto:

„Nikoliv přesně. Byli jsme v Ženevě, ale vzpomínám si na to, když to pan Th. oznámil, ale ne na 100 %. Bylo to v roce [19]99. Nevzpomínám si, zda to byl podzim nebo jaro. Je to důležité ?“

182 ABB konečně v prohlášení ze dne 4. října 2005 uvedla, že pan M. si v mezidobí vzpomněl, že Siemens byla ještě zastoupena na roční schůzce v Sydney v dubnu 1999 a stáhla se z kartelové dohody až o čtyři nebo pět měsíců později, tedy v srpnu nebo v září, což pan Th. oznámil na schůzce na operativní úrovni v Ženevě (Švýcarsko).

183 Je tedy třeba konstatovat, že prohlášení ABB a pana M. k přesnému datu, k němuž Siemens přerušila účast na kartelové dohodě v roce 1999, časem zaznamenala určitý vývoj. Nicméně tato prohlášení nejsou proto rozporná, stala se pouze přesnějšími („kolem roku 1999", „jaro nebo podzim roku 1999" a konečně „srpen nebo září 1999") v rozsahu, v němž si pan M., který se zdá být hlavním zdrojem informací v rámci ABB ohledně informací o přerušení účasti Siemens na kartelové dohodě, vzpomínal na stále přesnější podrobnosti.

184 Zejména je třeba uvést, že v rozporu s tvrzením Siemens, neprotiřečí pozdější vzpomínky pana M., které vedly k prohlášením ABB ze dne 4. října 2005, jeho dřívějším prohlášením k okolnostem, jež se vážou k přerušení účasti společností Siemens. I když je správně uvedeno, že společnost Siemens v důsledku nepříznivého vývoje trhu v letech 1997 a 1998 zahájila agresivní hospodářskou soutěž v oblasti cen, nebylo vůbec zmíněno, že se tak stalo již v roce 1998. Zaprvé je představitelné, že rozhodovací proces v rámci Siemens mohl v otázce správné reakce na nepříznivý vývoj trhu zabrat určitý čas. Zadruhé je rovněž zcela představitelné, že se Siemens, zatímco se na konci roku 1998 rozhodla v účasti na kartelové dohodě nepokračovat a přijala agresivnější jednání na trhu, snažila mít co nejdéle prospěch z účinků této dohody tím, že odložila oznámení tohoto rozhodnutí na září 1999. Přitom podle ustálené judikatury takovéto chování – i kdyby bylo prokázané – nemůže stačit ke konstatování uvedeného přerušení, protože podnik, který se chová takovým způsobem, se může pouze pokoušet využít kartelovou dohodu ve svůj prospěch (viz v tomto smyslu rozsudky Tribunálu ze dne 14. května 1998, SCA Holding v. Komise, T-327/94, Recueil, s. II-1373, bod 142; Mannesmannröhren-Werke v. Komise, bod 54 výše, body 277 a 278; Union Pigments v. Komise, bod 174 výše, bod 130, a ze dne 27. září 2006, Jungbunzlauer v. Komise, T-43/02, Sb. rozh. s. II-3435, bod 269).

185 V otázce zpochybnění prohlášení ABB společností Siemens je třeba mít za to, že i když nelze vyloučit, jak bylo konstatováno v bodě 64 výše, že se ABB mohla cítit podnícena

ke zveličení významu protiprávního chování jejích soutěžitelů, nemůže tato skutečnost zbavit prohlášení ABB a pana M. veškeré důkazní hodnoty v souvislosti s přerušením účasti Siemens na kartelové dohodě v roce 1999. Jelikož se ABB v tomto ohledu odvolává výlučně na vzpomínky pana M., v projednávané věci je to hodnověrnost svědectví pana M., co určuje hodnověrnost prohlášení ABB. Jak přitom bylo uvedeno v bodě 76 výše, nemůže skutečnost, že v prohlášeních pana M. mohou existovat jisté menší nepřesnosti, obecně ovlivnit důkazní hodnotu těchto prohlášení.

186 Dále je třeba zamítnout čtvrtou výtku vznesenou společností Siemens na podporu této části žalobního důvodu, podle níž jsou prohlášení pana M. jako důkaz nepřípustná, protože v rozporu s tím, co stanoví čl. 6 odst. 3 písm. d) EÚLP, nemohla vyslechnout nebo přímo zpovídat tohoto svědka.

187 Podle ustálené judikatury jsou základní práva nedílnou součástí obecných právních zásad, jejichž dodržování zajišťuje soud Společenství (stanovisko Soudního dvora 2/94 ze dne 28. března 1996, Recueil, s. I-1759, bod 33, a rozsudek Soudního dvora ze dne 29. května 1997, Kremzow, C-299/95, Recueil, s. I-2629, bod 14). Soudní dvůr a Tribunál za tímto účelem vycházejí z ústavních tradic společných členským státům, a také z poznatků, které skýtají mezinárodně právní instrumenty týkající se ochrany lidských práv, na jejichž tvorbě členské státy spolupracovaly či k nim přistoupily. EÚLP má v této souvislosti zvláštní význam (rozsudek Soudního dvora ze dne 15. května 1986, Johnston, 222/84, Recueil, s. 1651, bod 18, a výše uvedený rozsudek Kremzow, bod 14). Krom toho podle čl. 6 odst. 2 EU Unie ctí základní práva zaručená EÚLP a práva vyplývající z ústavních tradic společných členským státům, jako obecné zásady práva Společenství.

188 S ohledem na tyto úvahy je tedy třeba zkoumat, zda Komise porušila základní zásadu právního řádu Společenství, tedy dodržování práva na obhajobu (rozsudek Soudního dvora ze dne 9. listopadu 1983, Nederlandsche Banden-Industrie-Michelin v. Komise, 322/81, Recueil, s. 3461, bod 7) tím, že společnosti Siemens neposkytla možnost přímo vyslechnout svědka, pana M.

189 V tomto ohledu je třeba uvést, že podle ustálené judikatury tato zásada vyžaduje, aby podnikům a sdružením podniků dotčeným šetřením Komise v oblasti hospodářské soutěže bylo již ve stadiu správního řízení umožněno užitečně vyjádřit jejich stanovisko k pravdivosti a relevanci skutkových zjištění, námitek a okolností dovolávaných Komisí (viz rozsudek Tribunálu ze dne 27. září 2006, Avebe v. Komise, T-314/01, Sb. rozh. s. II-3085, bod 49, a citovaná judikatura). Uvedená zásada naopak nevyžaduje, aby tyto podniky měly v rámci správního řízení možnost samy vyslechnout svědky vyslýchané Komisí (viz v tomto smyslu rozsudek Aalborg Portland a další v. Komise, bod 48 výše, bod 200).

190 Je proto třeba zamítnout tuto výtku společnosti Siemens.

191 V důsledku toho je v otázce data, k němuž Siemens přerušila účast na kartelové dohodě v roce 1999, třeba prohlášením ABB a pana M. přiznat vysokou důkazní hodnotu. Nicméně v souladu se zásadou uvedenou v bodě 66 výše musí tato prohlášení být podpořena dalšími důkazy.

K dokumentu nazvanému „Shrnutí diskuse s JJC“

192 Jak již bylo uvedeno v bodě 151 výše, vyžaduje důkazní hodnota tohoto dokumentu obezřetnost, zejména co se týče hodnoty, kterou je třeba přiznat podrobným údajům, jež obsahuje. Přitom přesné datum, k němuž Siemens přerušila svou účast na kartelové dohodě v roce 1999, takovou podrobnou informaci představuje. K tomu se pojí skutečnost, že dokument v otázce uvedení data tohoto přerušení není zcela jednoznačný.

193 První řádek tohoto dokumentu totiž zní takto:

„A/ Stop 3 ==> 09/99 1 ==> během 00“

194 Protože při vytvoření tohoto dokumentu dne 10. června 2003 bylo číslo „3“ v rámci kartelové dohody kódem společnosti Siemens, z toho vyvodila Komise, že Siemens přerušila svou účast na kartelové dohodě v září 1999. Přitom jak Siemens právem uvádí v rámci své páté výtky, vycházející z nedostatku jasného listinného důkazu její účasti na kartelové dohodě až do září 1999, vedl by takový výklad nezbytně k závěru, že ABB, označená kódem 1, svou účast na kartelové dohodě přerušila během roku 2000, přestože je nesporné, že ABB se kartelové dohody vždy účastnila. Proto je buď výklad této části dokumentu Komisí chybný v rozsahu, v němž neodkazuje na přerušení účasti Siemens na kartelové dohodě, nebo je chybný údaj „1 ==> během 00“. Přitom v tomto posledně uvedeném případě není důvod přisuzovat více hodnověrnosti údaji „3 ==> 09/99“. V každém případě je třeba odmítnout výklad Komise, podle něhož pojem „Stop“ v první řádce dokumentu, citovaný v bodě 193 výše, odkazuje pouze k údaji „3 ==> 09/99“, a nikoliv k údaji „1 ==> během 00“.

195 Závěrem je třeba mít za to, že důkazní hodnota tohoto dokumentu je v otázce data, k němuž Siemens přerušila svou účast na protiprávním jednání v roce 1999, mimořádně slabá.

K prohlášením Areva, Melco, Fuji a Hitachi/JAEPS

– K prohlášením Areva

196 Co se týče prohlášení Areva, odkazuje Komise v bodě 186 odůvodnění napadeného rozhodnutí na dokument předložený Areva v rámci její žádosti o osvobození od pokut nazvané „Vysvětlivky k fungování kartelové dohody na trzích GIS". Pod nadpisem „Historické" tohoto dokumentu je uvedeno toto:

„První kartelová dohoda existovala od konce roku 1980 do roku 1997, kdy byla přerušena. Od roku 1997 se účastníci nadále setkávali, ale nedohodli se ani na rozdělení trhů, ani na cenách, a setkání týkající se této kartelové dohody skončila v září 1999, kdy Siemens definitivně ukončila svou účast."

197 Zaprvé je třeba uvést, že tento údaj není jednoznačný. Jak totiž Siemens uvádí v rámci své sedmé výtky, uplatněné na podporu této části žalobního důvodu, je možné jej vykládat v tom smyslu, že k přerušení její účasti na kartelové dohodě došlo před

zářím 1999, ale k účinku tohoto přerušení – a sice ukončení setkání v rámci kartelové dohody – došlo až v září. Nicméně takový výklad není nutný. Mimoto je třeba poznamenat, že tvrzení společnosti Areva, podle něhož se setkání od září 1999 přestala uskutečňovat, se následně ukázalo jako chybné, jak bylo potvrzeno zejména důkazy předloženými Komisí v bodech 191 až 197 odůvodnění napadeného rozhodnutí. Tato okolnost sice nečiní jeden nebo druhý výklad části citované v bodě 196 pravděpodobnějším, může ale v každém případě vyvolat obecnou pochybnost o hodnověrnosti prohlášení Areva. V tomto ohledu je třeba uvést, že Komise sama kvalifikovala v bodech 290 a 291 odůvodnění napadeného rozhodnutí prohlášení Areva jako „rozporná a nejednoznačná", což je skutečnost, která byla mezi jinými použita jako důvod proto, aby se jí neposkytlo snížení pokuty na základě oznámení o spolupráci, jak vyplývá z bodu 531 odůvodnění napadeného rozhodnutí.

198 Prohlášením Areva je proto třeba přiznat spíše nízkou důkazní hodnotu.

199 Zadruhé v rozsahu, v němž se Komise opírá v bodě 285 odůvodnění a v poznámce pod čarou č. 237 napadeného rozhodnutí o odpověď Areva na oznámení námitek, je třeba vyhovět argumentu Siemens, podle něhož tato odpověď nemůže být uplatněna v její neprospěch, protože k ní neměla přístup před přijetím napadeného rozhodnutí (viz v tomto ohledu judikaturu citovanou v bodě 189 výše). Komise totiž v odpovědi na písemné otázky Tribunálu před jednáním potvrdila, že odpověď Areva na oznámení námitek nebyla společnosti Siemens před přijetím napadeného rozhodnutí oznámena.

– K prohlášením Melco

200 Společnost Melco v dokumentu ze dne 4. listopadu 2004, předloženém v rámci žádosti na základě oznámení o spolupráci, prohlásila :

„Až do září 1999 Skupina fungovala v souladu se svými cíli. Pak v září 1999 Siemens formálně prohlásila na schůzce Skupiny, že ze Skupiny odchází, protože její vrchní řídící pracovníci odhalily činnosti Skupiny."

201 Melco tedy výslovně a jednoznačně potvrdila, že Siemens oznámila přerušení účasti na kartelové dohodě až v září 1999.

202 V rámci své šesté výtky uplatněné na podporu této části žalobního důvodu Siemens uvádí, že v bodě 292 odůvodnění napadeného rozhodnutí sama Komise kvalifikovala tato prohlášení Melco jako prohlášení bez důkazní hodnoty z důvodu jejich rozporné a nejednoznačné povahy. V tomto ohledu je třeba uvést, že v průběhu správního řízení Melco předložila dvě různá prohlášení, a sice zaprvé dokument ze dne 4. listopadu 2004, předložený v rámci její žádosti dle oznámení o spolupráci, z něhož pochází část citovaná v bodě 200 výše a zadruhé odpověď na oznámení námitek ze dne 5. července 2006. Jen k tomuto poslednímu dokumentu se však vztahuje kvalifikace uvedená v bodě 292 napadeného rozhodnutí, podle níž postrádá důkazní hodnotu. Navíc se taková kvalifikace týká jen izolovaného aspektu této odpovědi, a sice tvrzení Melco, podle něhož kartelová dohoda úplně skončila v roce 1999, poté, co Siemens přerušila svou účast na kartelové dohodě. Komise se zejména domnívala, že tato tvrzení se zakládala jen na prohlášení jiných účastníků řízení a byla předložena jen pro účely vlastní obrany. Napadené rozhodnutí naopak neobsahuje výslovné posouzení

důkazní hodnoty prohlášení Melco ze dne 4. listopadu 2004 v rámci její žádosti na základě oznámení o spolupráci.

203 Je třeba mít za to, že uvedení měsíce září 1999 jako data, k němuž Siemens přerušila svou účast na kartelové dohodě, v prohlášeních Melco ze dne 4. listopadu 2004, by mělo požívat vysoké hodnověrnosti, protože Melco nemohla mít žádný zájem na uvedení pozdějšího data, než jaké bylo skutečné datum tohoto přerušení. Vzhledem k tomu, že odchod Siemens – a odchod Hitachi o několik měsíců později – mohl přispět k větší hodnověrnosti „rozpadu kartelové dohody", ke kterému mělo podle Melco dojít od roku 1999/2000, měla ve skutečnosti spíše zájem na uvedení dřívějšího než skutečného data.

– K prohlášením Fuji

204 Fuji ve své odpovědi na oznámení námitek ze dne 11. července 2006 prohlásila :

„Když společnost Siemens vystoupila v září 1999 z kartelové dohody, kartelová dohoda GQ se začala rozpadat. Podle znalostí Fuji se po schůzce ze Sydney již neuskutečnily další schůzky zahrnující všechny účastníky".

205 V bodě 90 výše již bylo uvedeno, že v rozporu s tvrzením společnosti Siemens je prohlášením Fuji třeba přiznat vysokou věrohodnost, přestože k nim došlo relativně pozdě v průběhu řízení a v úzké časové souvislosti s žádostí na základě oznámení o spolupráci. Navíc co se týče zejména uvedení data, k němuž Siemens přerušila svou

účast na kartelové dohodě, platí zde stejné úvahy jako pro prohlášení Melco (bod 203 výše): vzhledem k tomu, že toto přerušení přispělo k věrohodnosti tvrzení o „rozpadu kartelové dohody“ o něco později, které obhajovala rovněž Fuji, nebylo v zájmu tohoto podniku toto datum uměle oddálit.

– K prohlášením Hitachi

206 Komise v bodě 186 odůvodnění a poznámce pod čarou č. 238 napadeného rozhodnutí uplatňuje odpověď Hitachi na oznámení námitek, podle níž tato společnost potvrdila, že září 1999 bylo měsícem, kdy Siemens přerušila svou účast na kartelové dohodě. Jak přitom uvádí Siemens, aniž jí Komise protiřečí, nemůže být tato odpověď uplatněna v její neprospěch, protože k ní neměla přístup před přijetím napadeného rozhodnutí (viz v tomto ohledu judikaturu citovanou v bodě 189 výše). Proto je tento důkaz třeba odmítnout.

Předběžný závěr

207 Z výše uvedeného vyplývá, že se Komise za účelem konstatování účasti společnosti Siemens na kartelové dohodě až do září 1999 mohla opřít o různé důkazy, včetně prohlášení ABB a pana M., které byly posouzeny jako hodnověrné a v tomto ohledu i potvrzeny prohlášeními společností Areva, Melco a Fuji, z nichž některá, konkrétně prohlášení Melco a Fuji, požívají vysoké hodnověrnosti.

208 S ohledem na tyto skutečnosti je dále třeba přezkoumat, zda další důkazy předložené Siemens mohou vyvrátit konstatování Komise a prokázat tvrzení společnosti Siemens, podle něhož svou účast na kartelové dohodě přerušila od dubna 1999.

c) Ke skutečnostem uvedeným společností Siemens k prokázání přerušení její účasti na kartelové dohodě od dubna 1999

K empirickým hospodářským důkazům přerušení její účasti na kartelové dohodě nejpozději v dubnu 1999

209 V rámci své osmé výtky uplatněné na podporu této části žalobního důvodu se Siemens odvolává na analýzu, aby podpořila tvrzení, že přerušila svou účast na kartelové dohodě již od dubna 1999. Podle ní analýza prokázala, že se v období od dubna do září 1999 chovala na trhu soutěžním způsobem, jak to činila po září 1999 a na rozdíl od toho, jak jednala před dubnem 1999.

210 V tomto ohledu se odkazuje na úvahy uvedené v bodech 135 až 138 výše, které rovněž platí v otázce přerušení účasti společnosti Siemens na kartelové dohodě. Vzhledem k tomu, že článek 81 ES zakazuje nejen dohody, jejichž účinkem je narušení hospodářské soutěže, ale i dohody mající takový cíl, není Komise v rámci konstatování protiprávního jednání povinna prokázat konkrétní účinky dohody. Krom toho i za předpokladu, že by se Siemens chovala soutěžním způsobem během období od dubna do září 1999, neprokazuje to, že se od kartelové dohody distancovala, ale pouze, že

dohody nedodržovala. Jak přitom Komise právem uvádí, mohlo to být i z toho důvodu, že se Siemens z kartelové dohody snažila získat prospěch.

211 Tato výtka proto musí být zamítnuta.

Ke svědectví pana Se.

212 V rámci své sedmé výtky uplatněné na podporu této části žalobního důvodu Siemens poukazuje na prohlášení pana Se., v rozhodné době zaměstnance Alstom, který v září 2006 uvedl: „V dubnu 1999 jsem pochopil, že kartelová dohoda již není možná, protože společnost Siemens, jeden z hlavních soutěžitelů, oznámila svůj odchod z kartelu." Podle Siemens se Komise odmítnutím tohoto prohlášení dopustila vícero nesprávných právních posouzení.

213 V tomto ohledu je zaprvé třeba uvést, že prohlášení pana Se. není nezbytně v rozporu se zjištěním Komise, podle něhož Siemens svou účast na kartelové dohodě přerušila v září 1999. Pan Se. totiž uvedl duben 1999 jako datum oznámení rozhodnutí společnosti Siemens nepokračovat v účasti na této kartelové dohodě, a nikoliv jako datum skutečného přerušení její účasti na kartelové dohodě. Je tedy myslitelné, že v dubnu 1999 Siemens pouze oznámila své rozhodnutí a přerušení její účasti skutečně nastalo až k pozdějšímu datu. Již z tohoto důvodu je třeba zamítnout argument společnosti Siemens.

214 Zadruhé Komise neodmítla svědectví pana Se. pouze z toho důvodu, že bylo učiněno „pod výlučným dohledem advokátů společnosti Alstom", jak uvádí Siemens, ale rovněž proto, že je jako takové nepovažovala za hodnověrné, jelikož pan Se. nebyl sám svědkem skutečností, k nimž se vyjadřoval. Jak vyplývá z bodu 289 písm. b)

odůvodnění napadeného rozhodnutí, zohlednila Komise zejména skutečnost, že pan Se. sám uznal, že před dubnem 1999 věděl o kartelové dohodě, avšak neměl žádnou informaci o způsobu, jakým tato dohoda fungovala, neznal totožnost účastníků, neznal data a místa schůzek, ani používaná pravidla. Krom toho z tabulky schůzek poskytnuté společností ABB dne 5. října 2005, nezpochybněné společností Siemens, vyplývá, že pan Se. se ani sám neúčastnil schůzky v Sydney v dubnu 1999, jelikož Alstom byla zastoupena třemi dalšími zaměstnanci. Takové posouzení důkazů Komisí není nesprávné. Tribunálu každopádně nepřísluší, aby jej při neexistenci podrobného zpochybnění ze strany Siemens nahradil vlastním posouzením.

215 V důsledku toho je tuto výtku třeba zamítnout v rozsahu, v němž se týká svědectví pana Se.

Ke svědectvím pánů Tr., E. a Sch.

216 V rámci své sedmé výtky, uplatněné na podporu této části žalobního důvodu, společnost Siemens Komisi rovněž vytýká, že nezohlednila prohlášení jejích bývalých zaměstnanců panů Tr., E. a Sch., předložená v průběhu správního řízení.

217 Je třeba nejprve zamítnout tvrzení Siemens, podle něhož Komise nezohlednila prohlášení jejích bývalých zaměstnanců. Komise totiž poté, co Siemens dopisem ze dne 7. srpna 2006 písemně předložila tato svědectví, v dopise ze dne 12. prosince 2006 uvedla, že nepovažuje za nezbytné vyslechnout tyto svědky, jelikož jejich svědectví nevedla k dalším otázkám z její strany.

218 Krom toho Komise uvedla, že prohlášení bývalých zaměstnanců Siemens nemohou změnit její posouzení ohledně data, k němuž Siemens přerušila účast na kartelové dohodě, přičemž se opírala o dosah prohlášení a o důkazy, jež shromáždila.

219 V tomto ohledu je třeba konstatovat, že věrohodnost prohlášení bývalých zaměstnanců Siemens je silně dotčena skutečností, že tyto osoby zpochybňují jakoukoliv dohodu o projektech PISP v Evropě, ačkoliv, jak bylo uvedeno v rámci prvního žalobního důvodu, Komise právně dostačujícím způsobem prokázala, že obecná dohoda se týkala rovněž projektů PISP v Evropě.

220 Dále pak co se týče přesného data, k němuž Siemens v roce 1999přerušila svou účast na kartelové dohodě, je třeba uvést, že pan Tr., jak to vyplývá z jeho prohlášení, odešel v roce 1994 do důchodu a uvedl, že přesně nevěděl, kdy Siemens z kartelové dohody vystoupila. Pan Sch. uvedl, že jeho nadřízený pan E. mu v průběhu roku 1998 sdělil, že v roce 1999 půjde do předčasného důchodu a že se zároveň rozhodl, že Siemens ukončí svou účast na dohodě GQ. Neuvedl však, kdy toto rozhodnutí nabylo účinnost a data, která uvedl, krom toho neodpovídala datům uvedeným panem E. Posledně jmenovaný totiž uvedl, že odešel do důchodu až někdy v polovině roku 2000 a rozhodl o vystoupení Siemens z dohody GQ před („im Vorfeld“) schůzkou v Sydney, o čemž zejména informoval pana Sch., přičemž ho pověřil přijmout nezbytná opatření. Mohlo se tedy stát, že skutečnosti oznámené panem Sch. proběhly rok po datech, která uvedl. Pan E. dále tvrdil, že informoval pana V., zaměstnance Alstom, před schůzkou v Sydney a japonské podniky v „bezprostředním časovém kontextu“ s uvedenou schůzkou, přičemž však připustil, že si nevzpomíná, zda to bylo předtím nebo potom. Naopak výslovně uznal, že neinformoval další podniky, zejména ABB, a že se o odchodu společnosti Siemens nezmínil na roční schůzce.

221 S ohledem na výše uvedené je třeba mít za to, že tyto skutečnosti právně dostatečným způsobem prokazují, že se společnost Siemens na této schůzce „oficiálně" nedistancovala. V rámci kartelové dohody, jíž se účastní vícero podniků, musí totiž být jasné a výslovné distancování se od dohody ze strany jednoho ze zúčastněných podniků určeno všem dalším účastníkům. Není proto možné mluvit, jak to činí společnost Siemens, o „nepřípustné diskriminaci" ve vztahu k jiným podobným věcem.

222 Navíc pan E. rovněž uvedl, že informoval evropského tajemníka kartelové dohody o přerušení účasti společnosti Siemens na kartelové dohodě až po informování japonských podniků a tento tajemník dále informoval další podniky k datu, jež panu E. není známo. V tomto ohledu je třeba připomenout, že dle prohlášení pana Tr. úlohu tajemníka zajišťoval v té době na účet společnosti Siemens pan Th., který byl rovněž přítomen na schůzce v Sydney. Svědectví pana E. tedy není v rozporu s úvahami Komise v tomto ohledu. Naopak jeho prohlášení potvrzuje, že na schůzce v Sydney v dubnu roku 1999 se společnost Siemens otevřeně nedistancovala od kartelové dohody a dále je toto prohlášení zcela v souladu s verzí pana M., podle něhož byl panem Th. informován na pracovní schůzce v Ženevě v září 1999. V tomto ohledu je třeba zdůraznit, že z prohlášení pana E. vyplývá, že pan Th. zajišťoval svou úlohu evropského tajemníka kartelové dohody na účet Siemens po určitou dobu po schůzce v Sydney, což je samo o sobě dostačující k tomu, aby byl zamítnut argument Siemens, podle něhož svou účast na kartelové dohodě přerušila v dubnu 1999. Přitom má podle judikatury skutečnost, že se dotčený podnik veřejně nedistancoval od protiprávního jednání, jehož se účastnil, nebo že toto protiprávní jednání neoznámil správním orgánům, za následek podporu pokračování protiprávního jednání a ztěžování jeho odhalení, takže toto mlčky učiněné schválení může být kvalifikováno jako spoluúčast nebo pasivní forma účasti na protiprávním jednání (viz rozsudek Aalborg Portland a další v. Komise, bod 48 výše, bod 84).

223 Proto svědectví pana Tr., E. a Sch., která zdaleka nezpochybňují zjištění Komise, podle něhož Siemens svou účast na kartelové dohodě přerušila až v září 1999, mohou toto zjištění v určité míře spíše potvrdit.

224 Tuto výtku je tedy třeba zamítnout v rozsahu, v němž se týká svědectví pana Tr., E. a Sch., a tedy ji zamítnout v plném rozsahu.

K neprokázání účasti Siemens na dohodě o projektech PISP po dubnu 1999

225 V rámci své první výtky uplatněné na podporu této části žalobního důvodu Siemens uvádí, že jí Komise v napadeném rozhodnutí nevytýká, že se účastnila dohody o projektech po dubnu 1999. Podle ní poslední projekt, jehož se dle Komise měla účastnit, je ze dne 8. března 1999 a údaje poskytnuté společností Fuji v žádosti na základě oznámení o spolupráci nepotvrzují její účast na projektech nebo výměně informací v tomto ohledu po březnu 1999.

226 V tomto ohledu je třeba uvést, že neexistence důkazu o dohodách o projektech po březnu 1999 neznamená, že takové dohody neexistovaly. Jak Komise uvádí, celkový seznam není taxativním výčtem. I kdyby se mimoto ukázalo, že se Siemens neúčastnila dohody o projektech po březnu 1999, nepředstavuje to důkaz o přerušení její účasti na kartelové dohodě. Jak totiž Komise zdůrazňuje ve svých písemnostech, výtka, jež je společnosti Siemens určena v napadeném rozhodnutí, jde nad rámec samotných dohod o konkrétních projektech. V tomto ohledu stačí uvést, že Siemens během této doby zajišťovala úlohu evropského tajemníka kartelové dohody, úlohu, která umožňovala fungování této dohody.

227 Argumenty předložené společností Siemens v rámci této výtky tedy nemohou vyvrátit zjištění Komise jež se opírají o důkazy přezkoumané v bodech 179 až 207 výše a uvádějí, že se Siemens účastnila kartelové dohody až do září 1999. Tuto výtku je tedy třeba zamítnout.

K neexistenci důkazu o schůzce po 22. dubnu 1999

228 V rámci své druhé výtky uplatněné na podporu této části žalobního důvodu, společnost Siemens uvádí, že Komise neposkytla žádný důkaz o tom, že se v roce 1999 účastnila pozdější schůzky, než byla schůzka v Sydney organizovaná od 19. do 24. dubna tohoto roku.

229 V tomto ohledu je třeba uvést, že neexistence důkazu o schůzce po dubnu 1999 nemůže zpochybnit nepřímé důkazy, o něž se Komise opřela, aby konstatovala účast společnosti Siemens na kartelové dohodě až do září 1999.

230 Skutečnost, že Komise nevěděla o pozdějších schůzkách totiž neznamená, že se takové schůzky nekonaly. Komise zejména tím, že v bodě 183 odůvodnění napadeného rozhodnutí uvedla, že „[p]o schůzce v Sydney organizované ve dnech 19. až 24. dubna 1999 se každoroční schůzky přestaly konat“, jasně odkázala na každoroční schůzky a nevyloučila tedy, že se po tomto datu konaly další schůzky na operativní úrovni. V tomto ohledu z článku 3 dohody GQ vyplývá, že obecná schůze (general meeting) se měla konat jednou do roka. I kdyby tedy společnost Siemens nepřerušila svou účast na kartelové dohodě v průběhu roku 1999, nebylo by možné očekávat, že se ve stejném roce uskuteční další setkání tohoto typu. Naopak článek 5 dohody GQ

stanoví konání schůzí výboru (committee meetings) každé dva týdny, aby mohlo dojít k vzájemné výměně názorů a projektů, o něž se každá skupina uchází. Jak přitom vyplývá z přílohy 4 dohody GQ, byla společnost Siemens (označená kódem „8“) členem evropského výboru, a musela se tedy těchto schůzek účastnit. Navíc z článku 5 dohody EQ vyplývá, že pracovní schůzky (job meetings), kterých se museli účastnit všichni dotčení členové, se konaly jak v souvislosti s projekty, které byly předmětem přidělování, tak s projekty, které byly jen předmětem dohody o minimální ceně, a že evropskému tajemníkovi kartelové dohody – tedy Siemens – příslušelo zaslat na tyto schůzky pozvánky a předsedat jim. Za těchto podmínek pouhá skutečnost, že Komise neprokázala přesné datum a místo dalších schůzek v roce 1999, jež následovaly po schůzce v Sydney, neumožňuje dospět k závěru, že takové schůzky neexistovaly.

231 Tuto výtku je tedy třeba zamítnout.

232 S ohledem na vše výše uvedené je třeba mít za to, že Komise disponovala dostatečnými důkazy pro přijetí závěru, že se společnost Siemens účastnila kartelové dohody až do září 1999. Siemens dále neposkytla žádné alternativní přesvědčivé vysvětlení těchto důkazů v souladu se zásadami stanovenými judikaturou. Přitom s ohledem na skutkové okolnosti uvedené v bodě 207 výše, které Komise uplatnila k prokázání účasti Siemens na kartelové dohodě až do září 1999, příslušelo této společnosti, aby poskytla alternativní vysvětlení nebo odůvodnění, jež může vyvrátit závěry Komise nesoucí v tomto směru důkazní břemeno (viz v tomto smyslu rozsudek Aalborg Portland a další v. Komise, bod 48 výše, bod 79 a rozsudek Peróxidos Orgánicos v. Komise, bod 65 výše, bod 71).

233 Je tedy třeba zamítnout první část druhého žalobního důvodu.

B – *K druhé části druhého žalobního důvodu vycházející z promlčení stíhání*

1. Argumenty účastnic řízení

234 Siemens uvádí, že co se týče jde první fáze její účasti na vytýkaném protiprávním jednání, jež skončila dne 22.dubna 1999, došlo dne 22. dubna 2004, tedy před šetřeními ze dne 11. a 12. května 2004 k promlčení. Podle ní argument Komise, dle kterého se dvakrát účastnila jediného a trvajícího protiprávního jednání, neumožňuje vyloučit promlčení. Kartelová dohoda existující v letech 1988 až 1999 se totiž jasně lišila od dohody existující mezi lety 2002 a 2004.

235 Komise zpochybňuje argumenty vznesené společností Siemens.

2. Závěry Tribunálu

236 Článek 25 odst.1 písm. b) nařízení č. 1/2003 stanoví promlčecí lhůtu pěti let pro protiprávní jednání takového typu, jaké je vytýkáno společnosti Siemens. Podle odstavce 2 druhé věty tohoto článku začíná v případě trvajících nebo opakovaných protiprávních jednání lhůta pro promlčení běžet dnem, kdy tato jednání byla ukončena. V souladu

s čl. 25 odst. 3 první větou téhož nařízení každý úkon učiněný Komisí za účelem šetření nebo postupu souvisejícího s protiprávním jednáním promlčení přerušuje.

237 V projednávaném případě předpokládá námitka promlčení, uplatněná v případě první fáze protiprávního jednání vytýkaného společnosti Siemens, splnění dvou kumulativních podmínek. Zaprvé tato první fáze musela skončit nejpozději dne 10. května 1999, to znamená pět let před dnem, který předcházel šetření na místě, k němuž Komise přistoupila dne 11. a 12. května 2004. Zadruhé, dvě fáze vytýkaného protiprávního jednání nesmějí být součástí jediného a trvajícího protiprávního jednání ve smyslu čl. 25 odst. 2 nařízení č. 1/2003, protože v takovém případě začíná promlčení plynout až ode dne, kdy v roce 2004 skončila druhá z těchto fází.

238 V tomto ohledu stačí připomenout, jak bylo uvedeno v bodě 232 výše, že Komise správně v napadeném rozhodnutí konstatovala, že první fáze účasti společnosti Siemens na protiprávním jednání skončila až v září 1999, tedy po dni 10. května 1999.

239 Je tedy třeba zamítnout námitku promlčení, která je předmětem druhé části druhého žalobního důvodu.

240 V každém případě není splněna ani druhá podmínka, uvedená v bodě 237 výše. Komise totiž správně konstatovala, že kartelová dohoda, jíž se Siemens od roku 2002 účastnila, byla v zásadě stejná jako kartelová dohoda, které se účastnila až do roku 1999.

241 V tomto ohledu judikatura určila vícero kritérií relevantních pro posouzení, zda se jedná o jediné protiprávní jednání, a sice totožnost nebo rozdílnost cílů dotčených praktik (rozsudek Tribunálu ze dne 20. března 2002, Dansk Rørindustri v. Komise, T-21/99, Recueil, s. II-1681, bod 67; viz rovněž v tomto smyslu rozsudek Soudního dvora ze dne 21. září 2006, Technische Unie v. Komise, C-113/04 P, Sb. rozh. s. I-8831, body 170 a 171, a rozsudek Jungbunzlauer v. Komise, bod 184 výše, bod 312), totožnost dotyčných výrobků a služeb (viz v tomto smyslu rozsudky Tribunálu ze dne 15. června 2005, Tokai Carbon a další v. Komise, T-71/03, T-74/03, T-87/03 a T-91/03, nezveřejněný ve Sbírce rozhodnutí, body 118, 119 a 124, a Jungbunzlauer v. Komise, bod 184 výše, bod 312), totožnost podniků, které se těchto praktik účastnily (rozsudek Jungbunzlauer v. Komise, bod 184 výše, bod 312) a totožnost způsobů jejich provádění (výše uvedený rozsudek Dansk Rørindustri v. Komise, bod 68). Dalšími relevantními kritérii jsou totožnost zúčastněných fyzických osob jednajících na účet podniků a totožnost zeměpisné působnosti dotčených praktik.

242 V projednávaném případě je třeba uvést, že všechna kritéria uvedená v předchozím bodě umožňují mít za to, že kartelová dohoda, jíž se Siemens od roku 2002 účastnila, byla v zásadě stejná jako ta, které se účastnila až do roku 1999.

243 Zaprvé byl totiž cíl spočívající v zachování tržních podílů účastníků kartelové dohody, v rozdělení celosvětového trhu mezi japonskými a evropskými výrobci – zejména vyhrazením evropských trhů evropským výrobcům – a v zabránění erozi cen, stejný během obou dotčených období. V tomto ohledu je třeba zamítnout argumenty společnosti Siemens, podle nichž se dvě fáze její účasti na protiprávním jednání navzájem zcela lišily.

244 Především není pravda, že se kartelová dohoda vztahovala na evropské projekty až od roku 2002. Naopak, jak vyplývá ze zjištění uvedených v bodě 161 výše, prokázala Komise právně dostatečným způsobem, že se kartelová dohoda používala na projekty PISP v rámci EHP od svých začátků.

245 Dále není podstatná otázka, zda byla dohoda GQ zrušena a nahrazena jinou dohodou, jak tvrdí Siemens s odvoláním na prohlášení Hitachi, nebo zda byla pouze změněna, v případě, že cíl dotčených praktik zůstal stejný.

246 Konečně je třeba zamítnout koncept pojmu „společný cíl", který Siemens implicitně brání. Podle tohoto konceptu nezávisí konstatování existence jediného protiprávního jednání jen na objektivních kritériích, jak jsou uvedena v bodě 241 výše, ale předpokládá navíc existenci subjektivního prvku ve formě společného celkového úmyslu, jenž v projednávaném případě chybí. V tomto ohledu je třeba uvést, že tvrzení obhajované společností Siemens nemá žádnou oporu v judikatuře uvedené v bodě 241 výše, která neuvádí subjektivní kritérium ve vztahu k posouzení jednotné povahy protiprávního jednání. Otázka, zda soubor dohod a jednání v rozporu s čl. 81 odst. 1 ES představuje jediné a trvající protiprávní jednání, je tedy naopak otázkou závisející výlučně na objektivních faktorech, mezi něž patří společný cíl uvedených dohod a jednání. Tento cíl představuje kritérium, jež je nutné posoudit s ohledem na samotný obsah těchto dohod a jednání, a nesmí být zaměňováno, jak to zřejmě činí Siemens, se subjektivním úmyslem různých podniků účastnit se jediné a trvající kartelové dohody. Tento subjektivní úmysl naopak může a musí být zohledněn jen v rámci posouzení individuální účasti podniku na takové jediné a trvající dohodě (viz bod 253 níže).

247 Zadruhé se metody fungování kartelové dohody celkově nezměnily, i když se postupně v průběhu let vyvinuly, zejména v závislosti na snížení počtu zúčastněných podniků v důsledku koncentrace odvětví a v závislosti na technickém vývoji komunikačních prostředků. Jak ovšem Komise uvedla v bodě 280 odůvodnění napadeného rozhodnutí, nedošlo k těmto změnám v přesném okamžiku mezi lety 1999 a 2002, ale postupně. Krom toho tyto změny neovlivnily základní zásady způsobu fungování, a sice přidělování projektů PISP mezi účastníky kartelové dohody na základě jimi stanovených

kvót a prostřednictvím manipulace nabídkových řízení, ani stanovení minimálních cen za projekty PISP, které nejsou přidělovány.

248 Zatřetí se kartelová dohoda během obou dotčených období týkala téhož trhu, a sice trhu s projekty PISP ve formě samostatných dílů nebo elektrických rozvoden dodávaných na klíč.

249 Začtvrté podniky, které se účastnily kartelové dohody, zůstaly stejné během celé doby trvání kartelové dohody od roku 1988 do roku 2004, s přihlédnutím k procesu koncentrace v odvětví PISP, k němuž došlo v tomto období a s jedinou výjimkou dočasné nepřítomnosti Siemens, podniku VA Tech a společnosti Hitachi.

250 Zapáté byly různé podniky v rámci kartelové dohody do značné míry zastupovány týmiž osobami v roce 1999 a v roce 2002, bez ohledu na určitou běžnou fluktuaci v rámci každého podniku. Osobní kontinuitu zástupců potvrzují různé seznamy schůzek, jež jsou součástí spisu, a zejména seznam uvedený v příloze I napadeného rozhodnutí a seznam spolupracovníků podniků činných v rámci kartelové dohody, uvedený v příloze II napadeného rozhodnutí.

251 Zašesté byla zeměpisná působnost kartelové dohody tatáž v roce 1999 a během období od roku 2002 do roku 2004. Od roku 1988 se ve skutečnosti poněkud rozšiřovala, jelikož trhy zemí střední a východní Evropy se mezitím pro účastníky kartelové dohody zpřístupnily.

252 Konečně zasedmé skutečnost, kterou Komise zdůraznila a Siemens nepopřela, že ostatní účastníci v kartelové dohodě pokračovali i za dočasné nepřítomnosti některých podniků, a že tedy byla zachována objektivní kontinuita jediného protiprávního jednání, rovněž prokazuje, že se jednalo o jednu a tutéž kartelovou dohodu. V tomto ohledu je třeba zamítnout argument společnosti Siemens, podle něhož ji Komise zohledněním této okolnosti přičítá skutky, kterých se dopustili jiní. Nejedná se totiž o to, aby byla Siemens považována za odpovědnou za období od září 1999 do března 2002, ale namítá se vůči ní jednotnost protiprávního jednání, které během její nepřítomnosti pokračovalo. Jak přitom bude uvedeno v dalším bodě, byla si Siemens vědoma nebo si musela být vědoma skutečnosti, že se od roku 2002 účastnila stejné kartelové dohody, které se účastnila až do roku 1999.

253 Konečně v otázce subjektivního prvku postačuje uvést, že když se Siemens opět začala účastnit kartelové dohody, byla si vědoma, že se účastní téže kartelové dohody jako dříve. Stačí pouze, že si Siemens byla vědoma základních kritérií, uvedených v bodě 241 výše, jež odůvodňují konstatování jednotné povahy protiprávního jednání, aby vůči ní mohla být tato jednotná povaha uplatněna, i za předpokladu, že by sama nevyvodila závěr o její existenci. Přitom s ohledem na skutečnost, že její zaměstnanci, pan S. a pan Ze., se na její účet účastnili kartelové dohody, a to jak před jejím odchodem v roce 1999, tak i po jejím návratu v roce 2002, nemohla Siemens přehlédnout shodnost faktorů určujících jednotnou povahu kartelové dohody, a zejména pak totožnost cílů, dotyčných výrobků, zeměpisných trhů a zúčastněných podniků.

254 Námitka promlčení, vznesená společností Siemens, tedy musí být v každém případě zamítnuta z důvodu skutečnosti, že dvě fáze protiprávního jednání, které jsou jí vytýkány, byly součástí téhož jediného a trvajícího protiprávního jednání.

255 V důsledku toho je třeba zamítnout druhou část druhého žalobního důvodu vycházející z promlčení první fáze protiprávního jednání vytýkaného společnosti Siemens.

C – *Ke třetí části druhého žalobního důvodu, vycházející z neúčasti na kartelové dohodě v době po 1. lednu 2004*

1. Argumenty účastnic řízení

256 Siemens uvádí, že Komise v napadeném rozhodnutí nesprávně konstatovala, že protiprávní jednání definitivně skončilo dne 11. května 2004, ačkoliv po lednu 2004 nebyl konstatován žádný skutečný vliv na společný trh, jelikož poslední relevantní schůzka proběhla dne 21. ledna 2004, a tato nevedla k dohodě o cenách. Kartelová dohoda proto již od ledna 2004 neměla účinky na trh a Komise, ani nepředložila žádný důkaz takových účinků.

257 Komise zpochybňuje argumenty vznesené společností Siemens.

2. Závěry Tribunálu

258 Tuto část žalobního důvodu je třeba zamítnout ze dvou důvodů.

259 Zaprvé, jak bylo připomenuto v bodě 135 výše, vyplývá podle ustálené judikatury ze samotného znění čl. 81 odst. 1 ES, že dohody mezi podniky jsou zakázány nezávisle na jejich účincích, pakliže mají protisoutěžní cíl (rozsudky Komise v. Anic Partecipazioni, bod 43 výše, bod 123, a JFE Engineering a další v. Komise, bod 49 výše, bod 181). Proto se nepožaduje prokázání skutečných protisoutěžních účinků, je-li prokázán protisoutěžní cíl vytýkaného chování (viz rozsudek Volkswagen v. Komise, bod 135 výše, bod 178, a citovaná judikatura). Rovněž bylo v bodě 134 výše uvedeno, že Komise se v projednávaném případě opřela především o cíl dohody sankcionované v článku 1 napadeného rozhodnutí, jímž je omezení hospodářské soutěže. Nejprve v bodech 303 a 304 odůvodnění napadeného rozhodnutí konstatovala, že všechny popsané dohody nebo jednání ve vzájemné shodě měly za cíl omezit hospodářskou soutěž ve smyslu článku 81 ES a článku 53 Dohody o EHP, a že za takových okolností bylo pro účely použití uvedených ustanovení nadbytečné zohlednit skutečné účinky dohody, načež v bodě 308 odůvodnění uvedeného rozhodnutí doplnila, že provádění dohody popsaného typu s sebou ze své povahy nese významné narušení hospodářské soutěže.

260 Jak Komise právem uvádí, nemůže tedy rozsudek Tribunálu ze dne 5. dubna 2006, Degussa v. Komise (T-279/02, Sb. rozh. s. II-897, body 236 a 240) podpořit argument společnosti Siemens. Zaprvé se totiž části uvedeného rozsudku, které uplatnila, netýkají konstatování protiprávního jednání nebo jeho doby trvání, ale týkají se výlučně posouzení jeho závažnosti. Zadruhé se Komise ve věci, která vedla k přijetí tohoto rozsudku, výslovně opřela o vliv kartelové dohody na ceny dotčených výrobků. Jak však bylo připomenuto v předchozím bodě, v projednávané věci se právě o tento případ nejedná.

261 Argumenty společnosti Siemens, které mají podpořit fakt, že kartelová dohoda již po 1. lednu 2004 neměla nové účinky, jsou tedy irelevantní.

262 Zadruhé, jak Komise uvedla v bodě 215 odůvodnění napadeného rozhodnutí na základě prohlášení skupiny VA Tech a aniž jí Siemens protiřečí, týkala se komunikace a schůzky mezi zbývajícími účastníky v rámci kartelové dohody po odchodu ABB zejména výměny informací ohledně probíhajících nabídkových řízeních, postavení osob mimo kartelovou dohodu, zachování nebo přerušení kontaktů a otázek bezpečnosti. Přitom tyto předměty diskusí ukazují, že i když se zbývající účastníci kartelové dohody nebyli schopni dohodnout na konkrétních projektech, měli v úmyslu pokračovat v kartelové dohodě do budoucna nebo přinejmenším nepřijali rozhodnutí ji ukončit.

263 Tento výklad skutečností není na rozdíl od toho, co uvádí společnost Siemens, zpochybněn prohlášením Hitachi ohledně ukončení kartelové dohody. Toto prohlášení totiž bylo uskutečněno ve formě tabulky uvádějící pro různé schůzky v rámci kartelové dohody datum, místo, účastníky, krátké hodnocení předmětů schůzky a zdroj těchto informací mezi zaměstnanci Hitachi. Nejprve je třeba v tomto ohledu uvést, že údaje týkající se předmětu jednotlivých schůzek jsou pouze velmi stručné a někdy obecné. Například pro schůzky ze dne 17. března a 8. dubna 2004 se uvádí, že „cílem schůzky byla výměna informací" a že „[schůzka na pracovní úrovni] zahrnovala obecnou diskusi o trhu". Tyto údaje jasně neodhalují přesný předmět diskusí a v každém případě nevylučují, že se jednalo o výměnu informací a že diskuse představovaly porušení čl. 81 odst. 1 ES a článku 53 Dohody o EHP.

264 Krom toho je třeba poznamenat, že výňatky z prohlášení Hitachi předložené společností Siemens zahrnují stránky 7278, 7280 a 7281 spisu v řízení před Komisí, ale nikoliv stránku 7279, která může obsahovat údaje týkající se jiných schůzek, ke kterým došlo mezi lednem a březnem 2004. Nezávisle na otázce jejich hodnověrnosti a jejich důkazní hodnoty tedy tyto dokumenty neposkytují úplné informace o prohlášeních Hitachi týkajících se schůzek v roce 2004, ohledně kterých Siemens tvrdí, že nevedly

k novým vlivům kartelové dohody. Je tedy třeba mít za to, že Siemens toto tvrzení neprokázala.

265 Z toho vyplývá, že je třeba zamítnout třetí část druhého žalobního důvodu vycházející z neexistence nových vlivů kartelové dohody od ledna 2004.

266 Je proto třeba zamítnout druhý žalobní důvod v plném rozsahu.

III – *K třetímu žalobnímu důvodu, vycházejícímu z nesprávného právního posouzení při stanovení výše pokuty*

267 Třetí žalobní důvod společnosti Siemens se dělí na šest částí. V rámci první části uvádí, že výchozí částka pokuty je nepřiměřená. Druhá část vychází z nepřiměřenosti násobícího koeficientu pro zajištění odrazujícího účinku. V rámci třetí části Siemens uvádí, že se Komise opírá o nesprávnou dobu trvání protiprávního jednání. V rámci čtvrté části poukazuje na to, že jí Komise nesprávně kvalifikovala jako vůdce kartelové dohody. V rámci páté části uvádí, že jí Komise měla přiznat snížení pokuty na základě oznámení o spolupráci. Sedmá část vychází z toho, že generální ředitelství (GŘ) pro „Hospodářskou soutěž“ *de facto* vnutilo svůj názor kolegiu komisařů.

A – *K první části třetího žalobního důvodu, vycházející z nepřiměřenosti výchozí částky pokuty*

268 V rámci první části třetího žalobního důvodu Siemens v zásadě uvádí, že výchozí částka pokuty, která jí byla uložena, je s ohledem na závažnost protiprávního jednání a jeho hospodářské účinky nepřiměřená a nesprávně odůvodněná. Podle ní Komise neměla protiprávní jednání kvalifikovat jako „velmi závažné" a měla v důsledku toho stanovit výchozí částku pokuty značně pod 10 milionů eur. V tomto ohledu vznáší tři výtky, zaprvé to, že Komise neprokázala účinky kartelové dohody, zadruhé, že výchozí částka pokuty byla s ohledem na hospodářský význam protiprávního jednání nepřiměřená a zatřetí, že byla zařazena do nesprávné kategorie.

1. K první výtce vycházející z neprokázání účinků kartelové dohody

a) Argumenty účastnic řízení

269 Siemens zpochybňuje zjištění Komise v bodech 477 a 484 odůvodnění napadeného rozhodnutí, která se týkají účinků kartelové dohody, přičemž tvrdí, že jsou rozporná, nepřesná a nesprávná. Jestliže podle ní Komise správně uznala, že kartelová dohoda neměla žádný kvantifikovatelný účinek, nemohla dále při stanovení výchozí částky pokuty odkázat na údajné účinky protiprávního jednání. Dále Komise nepředložila žádný správný a věrohodný nepřímý důkaz toho, že kartelová dohoda měla dopad na trh a analýza dokonce prokazuje, že takové účinky neexistovaly. Tvrzení Komise,

podle něhož dlouhá účast na nákladném systému prokazuje, že kartelová dohoda pro její účastníky byla výhodná a měla v důsledku toho dopad, se zakládá na pouhých domněnkách, a nikoliv na objektivních hospodářských faktorech.

270 Komise zpochybňuje argumenty vznesené společností Siemens.

b) Závěry Tribunálu

271 Úvodem je třeba připomenout, že podle bodu 1 A prvního pododstavce pokynů o metodě stanovování pokut udělených podle čl. 15 odst. 2 nařízení č. 17 a čl. 65 odst. 5 Smlouvy o [UO] (Úř. věst. C 9, s. 3, dále jen „pokyny") Komise při stanovení pokut na základě závažnosti protiprávního jednání zohlední zejména „skutečný dopad [protiprávního jednání] na trh, pokud jej lze měřit".

272 V tomto ohledu je třeba uvést, že na rozdíl od toho, co tvrdí Siemens, Komise vůbec v napadeném rozhodnutí neuznala, že kartelová dohoda neměla žádný kvantifikovatelný dopad. Komise v bodě 477 odůvodnění napadeného rozhodnutí uvedla, že z důvodu nedostatku informací o pravděpodobných cenách projektů PISP v EHP v případě neexistence kartelové dohody, nebylo možné změřit její skutečný dopad na trh, a že v důsledku toho se při stanovení závažnosti protiprávního jednání v souladu s bodem 1 A pokynů neopřela zvláště o konkrétní dopad.

273 Jen pro doplnění Komise zdůraznila, že v projednávaném případě existovaly konkrétní a věrohodné nepřímé důkazy, ze kterých bylo možné s rozumnou pravděpodobností vyvodit, že kartelová dohoda měla dopad na trh, jelikož byla skutečně prováděna, trvala více než šestnáct let a účastníci byli ochotni nést značné náklady pro udržení její existence. Tuto úvahu nelze považovat za odporující zjištěním o nemožnosti měřit uvedený dopad. Slouží podle všeho jen k upřesnění, že se Komise správně domnívala, že kartelová dohoda měla dopad, i když tento dopad nemohl být konkrétně změřen a nemohl tedy být zohledněn pro účely stanovení závažnosti kartelové dohody.

274 Zadruhé v rozporu s tvrzením Siemens z bodu 484 odůvodnění napadeného rozhodnutí nevyplývá, že Komise při stanovení závažnosti protiprávního jednání odkázala na účinky kartelové dohody. Formulace „s ohledem na okolnosti popsané v bodě 8.3.1 výše“ (bod, pod kterým byl vložen bod 477 odůvodnění napadeného rozhodnutí) musí být chápána zejména jako odkaz na zjištění Komise, podle kterého účinky kartelové dohody nebyly kvantifikovatelné.

275 V důsledku toho není nezbytné zkoumat, zda bylo možné na základě nepřímých důkazů uplatněných Komisí předpokládat existenci dopadu kartelové dohody na trh.

276 První výtka vznesená tedy Siemens musí být zamítnuta.

2. K druhé výtce vycházející z nepřiměřenosti výchozí částky pokuty s ohledem na hospodářský význam protiprávního jednání

a) Argumenty účastnic řízení

277 Siemens uvádí, že výchozí částka pokuty je s ohledem na hodnotu dotčeného výrobkového trhu a s ohledem na její vlastní tržní podíl nepřiměřená. Komise se stanovením této částky na 45 milionů eur odchýlila od své dřívější rozhodovací praxe, ačkoliv je povinna sledovat soudržnou a nediskriminační rozhodovací praxi. Podle Siemens musí být tato částka jasně nižší než 35 milionů eur. Proto navrhuje, aby Tribunál podstatně snížil výchozí částku pokuty v rámci své pravomoci soudního přezkumu v plné jurisdikci.

278 Komise zpochybňuje argumenty společnosti Siemens.

b) Závěry Tribunálu

279 Pokyny v bodě 1 A čtvrtém a šestém pododstavci stanoví zohlednění skutečnosti, zda původci protiprávních jednání skutečně měli hospodářskou schopnost způsobit významnou škodu jiným hospodářským subjektům a brát v úvahu specifickou váhu jednání každého podniku pro hospodářskou soutěž, zejména existuje-li značný nepoměr ve velikosti podniků, které se dopustily protiprávního jednání. Naopak pokyny nestanoví, že skutečná hospodářská schopnost podniků nebo specifická váha

jejich chování musí být posouzeny podle zvláštního kritéria, jako je jejich podíl na relevantním výrobkovém trhu v rámci EHP nebo v rámci společného trhu. Komise tedy v tomto ohledu může uplatnit vhodné kritérium s ohledem na okolnosti každého jednotlivého případu.

280 V projednávaném případě Komise nejprve v bodě 479 odůvodnění napadeného rozhodnutí konstatovala, že protiprávní jednání musí být kvalifikováno jako „velmi závažné“ ve smyslu pokynů, a poté v bodech 480 až 490 odůvodnění napadeného rozhodnutí vysvětlila rozdílné zacházení, které použila na různé podniky na základě jejich podílů na celosvětovém trhu, které odrážely jejich příslušnou hospodářskou schopnost významně narušit hospodářskou soutěž.

281 Komise zejména vysvětlila v bodě 481 odůvodnění napadeného rozhodnutí, že vzhledem k celosvětové povaze kartelové dohody odráží celosvětové obraty nejvěrněji schopnost podniků způsobit významnou újmu jiným hospodářským subjektům v EHP a jejich příslušné přispění k účinnosti kartelové dohody v jejím celku nebo naopak nestabilitu, která by ovlivnila kartelovou dohodu v případě, kdy by se na ní určitý podnik neúčastnil. Komise zejména zdůraznila skutečnost, že úloha japonských podniků by byla značně podceněná, opřela-li by se o obraty týkající se pouze EHP, jelikož podle dohod, které byly základem kartelové dohody, se tyto podniky ve značné míře zdržely činností na evropských trzích.

282 Konečně Komise uvedla, že pro společnosti Siemens a ABB, které každá vlastnily mezi 23 a 29 % celosvětového obratu připadajícího na projekty PISP, má být výchozí částka pokuty stanovena na základě hodnoty trhu v rámci EHP na 45 milionů eur.

283 Komise tedy při stanovení výchozí částky pokuty zohlednila, aniž jí lze vytýkat zjevně nesprávné posouzení, jak celosvětový obrat s projekty PISP, tak hodnotu trhu v rámci EHP, přičemž první z těchto kritérií slouží dle bodů 480 a 481 odůvodnění napadeného rozhodnutí k rozdělení podniků do vícero kategorií. Použití těchto kritérií obzvláště přiměřeným způsobem zohledňuje okolnosti projednávaného případu, zejména skutečnost, že se účastníci kartelové dohody dohodli na rozdělení evropských a japonských trhů mezi příslušnými skupinami výrobců. Úroveň pokuty vyplývající z takového postupu nemůže být kvalifikována jako nepřiměřená.

284 Argumenty uplatněné společností Siemens naopak nejsou přesvědčivé.

285 Zaprvé je třeba zamítnout argument Siemens, podle kterého v rozsudku ze dne 28. června 2005, Dansk Rørindustri a další v. Komise (C-189/02 P, C-202/02 P, C-205/02 P až C-208/02 P a C-213/02 P, Sb. rozh. s. I-5425, bod 242), Soudní dvůr prohlásil, že „zisk, který mohou [podniky] z těchto jednání vytěžit, […] a hodnota dotyčného zboží" jsou základními prvky stanovení výše pokuty.

286 V tomto ohledu je třeba uvést, že tato neúplná citace neodráží věrně obsah bodu 242 rozsudku Dansk Rørindustri a další v. Komise, bod 285 výše, který dále lze plně bez jeho kontextu. Body 241 až 243 tohoto rozsudku totiž znějí takto:

„241 Závažnost porušení musí být zjištěna v závislosti na řadě faktorů, jako jsou konkrétní okolnosti případu, jeho kontext a odrazující účinek pokut, a to aniž by byl vytvořen závazný nebo taxativní výčet kritérií, jež musejí být nutně zohledněna […]

242 K faktorům, které mají být zohledněny při posuzování závažnosti porušení, patří jednání každého podniku, jeho role při zavádění jednání ve vzájemné shodě, zisk, který může z těchto jednání vytěžit, jeho velikost a hodnota dotyčného zboží, jakož i nebezpečí, které představují porušení tohoto druhu pro cíle Společenství […]

243 Z toho jednak plyne, že za účelem stanovení pokuty je možné rovněž přihlédnout jak k celkovému obratu podniku, který představuje údaj, byť jen přibližný a nedokonalý, o jeho velikosti a hospodářské síle, tak k části tohoto obratu, jehož bylo dosaženo zbožím, které je předmětem porušení, a který tedy může poskytnout údaj o jeho rozsahu. Krom toho z toho plyne, že jednomu ani druhému z těchto obratů nelze přikládat přílišný význam ve srovnání s jinými posuzovanými faktory, a že tedy stanovení přiměřené pokuty nemůže být výsledkem pouhého výpočtu založeného na celkovém obratu. To platí zejména v případě, že dotyčné zboží představuje pouze malý zlomek tohoto obratu […]“

287 Zaprvé z bodu 241 uvedeného rozsudku vyplývá, že výčet skutečností, které mohou být zohledněny při posouzení závažnosti protiprávního jednání, obsažený v bodě 242 uvedeného rozsudku, není závazný ani taxativní. Komise tedy může zohlednit další skutečnosti nebo přiznat jedné ze skutečností uvedených v tomto bodě 242 menší význam, nebo tuto skutečnost dokonce vůbec nezohlednit, jestliže to s ohledem na okolnosti konkrétní věci považuje za vhodné. Takový výklad je rovněž potvrzen bodem 243 téhož rozsudku. Siemens se tedy nemůže opřít pouze o bod 242 tohoto rozsudku, aby tvrdila, že výchozí částka pokuty musí být určena přiměřeně k velikosti trhu s projekty PISP v rámci EHP.

288 Zadruhé z první věty bodu 243 rozsudku Dansk Rørindustri a další v. Komise, bod 285 výše, vyplývá, že pojem „hodnota dotyčného zboží“ použitý v bodě 242 tohoto rozsudku musí být chápán jako míra uvádějící část celkového obratu dotyčných podniků, který je dosažena výrobky, jež jsou předmětem kartelové dohody, a nikoliv jako odkaz na velikost trhu těchto výrobků v rámci EHP. V tomto posledně uvedeném bodě se tedy Soudní dvůr na rozdíl od tvrzení společnosti Siemens vůbec nevyjadřuje ke zohlednění hodnoty relevantního trhu v rámci EHP.

289 Zadruhé, jak Komise právem uvádí, pokyny ani právo Společenství obecně nestanoví, že pokuty uložené Komisí musí být nezbytně úměrné k hodnotě dotčeného výrobkového trhu. Naopak pokyny v případě stanovení závažnosti protiprávního jednání výslovně stanoví zohlednění jiných faktorů, jako je zejména skutečná hospodářská schopnost podniků, odrazující povaha pokuty, velikost dotyčných podniků a specifická váha různých podniků v rámci kartelové dohody, což jsou kritéria, která Komise použila v bodech 480 a 481 odůvodnění napadeného rozhodnutí.

290 Zatřetí je třeba připomenout, že předchozí rozhodovací praxe Komise nevytváří právní rámec pro pokuty v oblasti hospodářské soutěže (rozsudek LR AF 1998 v. Komise, bod 87 výše, bod 234). Komise v rámci nařízení č. 1/2003 disponuje určitým prostorem pro uvážení při stanovení výše pokut, aby mohla směrovat jednání podniků ve smyslu dodržování pravidel hospodářské soutěže. Proto ji skutečnost, že Komise v minulosti uplatňovala pokuty určité úrovně na různé typy protiprávních jednání, nemůže zbavit možnosti zvýšit tuto úroveň v mezích uvedených v nařízení č. 1/2003, je-li to nezbytné k tomu, aby bylo zajištěno provádění soutěžní politiky Společenství. Účinné použití soutěžních pravidel Společenství naopak vyžaduje, aby Komise měla možnost kdykoli přizpůsobit úroveň pokut potřebám této politiky (viz obdobně

rozsudky Dansk Rørindustri a další v. Komise, bod 285 výše, bod 227, a Groupe Danone v. Komise, bod 66 výše, bod 395).

291 Z toho plyne, že podniky, vůči nimž se vede správní řízení, jež může vyústit v uložení pokuty, nemohou nabýt legitimního očekávání, že Komise nepřekročí úroveň pokut používanou dříve. Uvedené podniky tedy musejí vzít v úvahu možnost, že se Komise kdykoli rozhodne zvýšit úroveň výše pokut ve srovnání s úrovní používanou v minulosti (rozsudek Dansk Rørindustri a další v. Komise, bod 285 výše, body 228 a 229).

292 Z toho vyplývá, že příklady rozhodnutí citované společností Siemens nemohou s ohledem na zásadu legality trestů zakotvenou v čl. 7 odst. 1 EÚLP zpochybnit legalitu výchozí částky pokuty stanovené v projednávaném případě Komisí, i kdyby, jak uvádí Siemens, byla vyšší než částky stanovené v rámci jiných věcí týkajících se trhu s vyšší hodnotou, než je hodnota relevantního trhu.

293 Je proto třeba zamítnout druhou výtku vznesenou společností Siemens.

3. K třetí výtce, vycházející ze zařazení společnosti Siemens do nesprávné kategorie

a) Argumenty účastnic řízení

294 Siemens uvádí, že Komise měla při stanovení pokuty, která se jí má uložit, zohlednit její obrat v roce 2001, jako v případě Fuji, Hitachi, Melco a Toshiba, a nikoliv její obrat

v roce 2003, jako v případě ABB, Alstom, Areva a skupiny VA Tech. Komise tedy nepoužila správně, soudržně a nediskriminačně vlastní metodu stanovení pokut. Krom toho se Siemens domnívá, že neměla být zařazena do stejné kategorie jako ABB, protože její obrat v roce 2001 a 2003 byl nižší než obrat ABB, jak potvrzují některé dokumenty obsažené ve spise. Dále Siemens uvádí nesoudržnosti pokud ohledně hodnoty světového trhu týkajícího se projektů PISP v roce 2001 a 2003 a uvádí, že Komise měla přesně uvést podíl každého z účastníků na celkovém obratu kartelové dohody za tyto dva roky, a také obraty, jichž účastníci dosáhli v souvislosti s projekty PISP.

295 Komise vyvrací argumenty společnosti Siemens.

b) Závěry Tribunálu

296 Nejprve je třeba odlišit dvě různé skutečnosti zpochybněné společností Siemens. Zaprvé uvádí, že Komise měla vybrat rok 2001 jako referenční rok pro stanovení jejího tržního podílu. Zadruhé uvádí, že s ohledem na její údajně menší podíl na trhu než je podíl společnosti ABB, neměla být zařazena do první kategorie podniků spolu s ABB, ale do druhé kategorie.

297 Co se zaprvé týče výběru referenčního roku pro účely prokázání relativní váhy podniků, je třeba uvést, že i když pokyny ve čtvrtém a šestém pododstavci bodu 1 A stanoví rozdílné zacházení s podniky na základě jejich hospodářského významu, neuvádí, ve vztahu k jakému roku musí být relativní váha podniků stanovena. V tomto ohledu se

bod 5 písm. a) druhý pododstavec pokynů, jenž stanoví zohlednění účetního období, které předcházelo roku přijetí rozhodnutí, použije pouze na stanovení obratu za účelem dodržení meze 10 %, v souladu s čl. 23 odst. 2 druhým pododstavcem nařízení č. 1/2003, a není tedy použitelný pro účely stanovení relativní váhy podniků činných v kartelové dohodě.

298 V projednávaném případě byl rok 2003, který Komise zvolila jako referenční rok za účelem zjištění relativní váhy společnosti Siemens a dalších evropských podniků, posledním celým rokem činností kartelové dohody. Taková volba se jeví přiměřená pro účely stanovení relativní váhy uvedených podniků v kartelové dohodě.

299 Skutečnost, že Komise vybrala rok 2001 jako referenční rok za účelem stanovení relativní váhy japonských podniků, byla vysvětlena v bodě 482 odůvodnění napadeného rozhodnutí zvláštními okolnostmi u japonských výrobců, zejména skutečností, že z důvodu restrukturalizace jejich činností v oblasti PISP ve dvou společných podnicích Komise pro tyto podniky nedisponovala oddělenými obraty. Přitom za účelem vyřešení tohoto sporu není třeba zkoumat legalitu zacházení vyhrazeného japonským podnikům. I za předpokladu, že by toto zacházení bylo protiprávní, by v takovém případě bylo třeba opravit napadené rozhodnutí ve vztahu k japonským výrobcům, a nikoliv ve vztahu ke společnosti Siemens.

300 Pokud jde zadruhé o údajně menší tržní podíl společnosti Siemens, než je tržní podíl ABB, Komise se opřela, jak uvádí v bodě 483 odůvodnění napadeného rozhodnutí, o obrat dosažený samotnými podniky. V odpovědi ze dne 5. července 2005 na žádost Komise o informace Siemens uvedla pro rok 2003 celkový celosvětový obrat v oblasti PISP ve výši 658,9 milionů eur. Krom toho měl světový trh v oblasti PISP v roce 2003

dle jejích odhadů hodnotu ve výši 2 305,5 milionů eur, což se pohybuje ve stejném rozmezí, jaké je uvedeno v odhadech Komise, která uvádí v poznámce pod čarou č. 444 napadeného rozhodnutí částku 2 200 milionů eur pro rok 2003 a v bodě 4 napadeného rozhodnutí rozpětí od 1 700 do 2 300 milionů eur pro roky 2001 až 2003. V rozporu s tvrzením Siemens mezi těmito čísly neexistuje nesoudržnost.

301 Z výpočtu tržního podílu společnosti Siemens na základě číselných údajů týkajících se roku 2003, které sama předložila, a sice z celkové hodnoty trhu ve výši 2 305,5 milionů a obratu Siemens ve výši 658,9 milionů, přitom vyplývá podíl tohoto podniku na trhu ve výši přibližně 28,59 % v roce 2003, což je číslo, které se nachází na horní hranicí rozpětí 23 až 29 % uvedeného Komisí pro první skupinu podniků.

302 Siemens nemůže toto číslo vypočítané na základě jejích vlastních údajů zpochybnit tím, že se odvolá na interní dokumenty Alstom a ABB, ze kterých pro Siemens vyplývá odlišný tržní podíl.

303 Navíc se číselné údaje v těchto dokumentech týkají jiných parametrů než těch, které zohlednila Komise. Co se totiž týče zaprvé dokumentu od ABB, předloženého v příloze žaloby, odhlédne-li se od toho, že se týká roku 2002 a nikoliv roku 2003, je to dokument s názvem „Substations Competitor Overview" (přehled soutěžitelů v oblasti elektrických rozvoden) a zabývá se tedy jen situací na trhu s rozvodnami PISP, nikoliv trhu s projekty PISP obecně. Co se zadruhé týče dokumentu od Alstom, uvedeného v příloze žaloby, odhlédne-li se od toho, že se týká roků 2001 a 2002, nejenže obsahuje seznam podniků, které se účastnily kartelové dohody, ale uvádí rovněž další společnosti

(Others), jejichž celkový podíl na trhu byl 33,8 %. Jak přitom vyplývá z poznámky pod čarou č. 444 napadeného rozhodnutí, uskutečnila Komise svůj výpočet pouze na základě obratů dosažených účastníky kartelové dohody, protože prodeje uskutečněné jinými výrobci neovlivňují zařazení týkající se podniků v rámci projednávané věci.

304 Proto je třeba zamítnout kritiky vznesené Siemens proti stanovení jejího tržního podílu Komisí, aniž je od Komise třeba požadovat, aby předložila obraty uvedené jinými podniky, které se účastnily kartelové dohody, jak to navrhuje Siemens.

305 Z toho vyplývá, že je třeba zamítnout třetí výtku vznesenou Siemens, a v důsledku toho první část třetího žalobního důvodu v plném rozsahu.

B – *K druhé části třetího žalobního důvodu, vycházející z nepřiměřenosti násobícího koeficientu k zajištění odrazujícího účinku*

1. Argumenty účastnic řízení

306 Siemens uvádí, že odrazující faktor 2,5, použitý Komisí za účelem zvýšení výchozí částky pokuty, je nadměrný a nepřiměřený faktoru použitému na ABB a představuje porušení zásady rovného zacházení. Jelikož Komise v projednávaném případě zvolila za účelem stanovení násobícího koeficientu k zajištění odrazujícího účinku metodu

výlučně přiměřenou obratu dotčených podniků, mohlo být zvýšení uložené Siemens nanejvýš čtyřikrát vyšší než zvýšení uložené ABB, protože celkový obrat Siemens byl pouze čtyřikrát vyšší než obrat ABB. V důsledku toho Siemens vyzývá Tribunál, aby snížil pokutu, jež jí byla uložena. Dále uvádí nedostatek odůvodnění, jelikož Komise v napadeném rozhodnutí nevysvětlila svou metodu výpočtu pokut.

307 V rámci odpovědi na písemné otázky Tribunálu před jednáním Siemens upřesnila, že od odrazujícího faktoru je třeba odečíst číslo 1 jakožto prvek neutrální k násobení. Proto je odrazující faktor použitý na Siemens (2,5 – 1 = 1,5) ve skutečnosti šestkrát vyšší než odrazující faktor použitý na ABB (1,25 – 1 = 0,25), nikoliv dvakrát vyšší.

308 Komise zpochybňuje, že porušila metodu, kterou si vybrala pro stanovení příslušných koeficientů k zajištění odrazujícího účinku. Zdůrazňuje, že vybraný násobící koeficient k zajištění odrazujícího účinku je přímo úměrný obratům různých dotyčných podniků. Koeficient Siemens je ve skutečnosti oproti koeficientu použitého na ABB dokonce degresivní. Co se nakonec týče povinnosti odůvodnění, je v případě použití násobícího koeficientu k zajištění odrazujícího účinku omezená. Krom toho čísla mluví sama za sebe.

309 V odpovědi na otázku Tribunálu na jednání Komise upřesnila, že postupovala ve třech fázích. Zaprvé byly obraty dotyčných podniků vyděleny deseti. Zadruhé byla z takto získaných čísel vyvozena odmocnina. Zatřetí byla získaná čísla zaokrouhlena směrem dolů, což vedlo k získání koeficientů k zajištění odrazujícího účinku použitých na různé dotyčné podniky, a zejména koeficientu 2,5 použitého na Siemens. Komise krom toho zdůraznila, že v rozhodnutí nebyla povinna vysvětlit podrobně svou

metodu, a že s ohledem na její dřívější rozhodovací praxi není násobící koeficient 2,5 v žádném případě neobvyklý.

2. Závěry Tribunálu

310 Co se zaprvé týče výtky vycházející z nedostatku odůvodnění v rozsahu, v němž Komise nevysvětlila metodu výpočtu násobících koeficientů k zajištění odrazujícího účinku, je třeba připomenout, že z odůvodnění vyžadovaného článkem 253 ES musejí jasně a jednoznačně vyplývat úvahy orgánu Společenství, jež napadený akt vydal, tak aby se zúčastněné osoby mohly seznámit s důvody, které vedly k přijetí opatření, a příslušný soud mohl vykonávat svůj přezkum. Požadavek odůvodnění musí být posuzován v závislosti na okolnostech případu, zejména v závislosti na obsahu aktu, povaze dovolávaných důvodů a zájmu, který mohou na získání těchto vysvětlení mít osoby, jimž je akt určen nebo jiné osoby, kterých se akt bezprostředně a osobně dotýká. Není požadováno, aby odůvodnění vylíčilo všechny relevantní skutkové a právní okolnosti, jelikož otázka, zda odůvodnění aktu splňuje požadavky článku 253 ES, musí být posuzována nejen s ohledem na jeho znění, ale také s ohledem na jeho kontext, jakož i s ohledem na všechna právní pravidla upravující dotčenou oblast (rozsudek Soudního dvora ze dne 2. dubna 1998, Komise v. Sytraval a Brink's France, C-367/95 P, Sb. rozh. s. I-1719, bod 63).

311 V tomto ohledu je třeba uvést, že i když je pravda, že napadené rozhodnutí neuvádí metodu, podle níž Komise dospěla ke stanovení přesné úrovně koeficientů, z judikatury vyplývá, že podstatné formální náležitosti, které povinnost odůvodnění představuje, jsou splněny, jestliže Komise ve svém rozhodnutí uvede posuzované skutečnosti, které jí umožnily vymezit závažnost a délku trvání protiprávního jednání, aniž

je povinna v něm uvádět podrobnější přehled nebo číselné údaje týkající se způsobu výpočtu pokuty (rozsudky Soudního dvora ze dne 16. listopadu 2000, Cascades v. Komise, C-279/98 P, Recueil, s. I-9693, body 39 až 47, a ze dne 15. října 2002, Limburgse Vinyl Maatschappij a další v. Komise, C-238/99 P, C-244/99 P, C-245/99 P, C-247/99 P, C-250/99 P à C-252/99 P a C-254/99 P, Recueil, s. I-8375, body 463 a 464; rozsudek Tribunálu ze dne 15. března 2006, BASF v. Komise, T-15/02, Sb. rozh. s. II-497, bod 213).

312 Zvláště bylo rozhodnuto, že uvedení číselných údajů, jimiž se Komise v rámci výkonu své posuzovací pravomoci při stanovení pokut řídila, zejména v případě sledovaného odrazujícího účinku, pro Komisi představuje možnost, jejíž využití je žádoucí, ale která jde nad rámec požadavků vyplývajících z povinnosti uvést odůvodnění (rozsudky Cascades v. Komise, bod 311 výše, body 47 a 48, a BASF v. Komise, bod 311 výše, bod 214).

313 V projednávaném případě Komise v bodě 491 odůvodnění napadeného rozhodnutí uvedla :

„[…] škála pokut, které lze uložit, umožňuje stanovit takovou výši, která zaručí dostatečný odrazující účinek, a zároveň se přihlédne k velikosti každého podniku, kterému se ukládá pokuta a ke zvláštním okolnostem projednávaného případu. Pokud jde o podniky, které mají obzvláště vysoký obrat v porovnání s dalšími účastníky, je použití násobícího koeficientu odůvodněno za účelem zajištění dostatečného odrazujícího účinku."

314 Komise dále pro každý z dotyčných podniků uvedla celosvětový obrat v roce 2005 a přidělený koeficient, údaje, které zařadila do tabulky. Na společnost ABB, s celosvětovým obratem v roce 2005 ve výši 18 038 milionů eur, byl použit koeficient 1,25. Na společnost Melco, s celosvětovým obratem v roce 2005 ve výši 26 336 milionů eur, byl použit koeficient 1,5. Na společnost Toshiba, s celosvětovým obratem v roce 2005 ve výši 46 353 milionů eur, byl použit koeficient 2. Na společnost Hitachi, s celosvětovým obratem v roce 2005 ve výši 69 161 milionů eur, byl použit koeficient 2,5. Konečně na společnost Enfin, Siemens, s celosvětovým obratem v roce 2005 ve výši 75 445 milionů eur, byl použit koeficient 2,5.

315 Z bodu 491 odůvodnění napadeného rozhodnutí tak vyplývá, že se Komise domnívala, že zvýšení výchozí částky pokuty stanovené pro společnost Siemens bylo třeba proto, aby se zajistil dostatečně odrazující účinek pokut s ohledem na velikost a celkové zdroje tohoto podniku. Z toho rovněž vyplývá, že se Komise v tomto ohledu opřela o celkový obrat dotyčných podniků v roce 2005.

316 V tomto ohledu je třeba připomenout ustálenou judikaturu, podle níž celkový obrat vypovídá, byť jen přibližně a nedokonale, o velikosti a hospodářské síle podniku (rozsudky Soudního dvora ze dne 7. června 1983, Musique Diffusion française a další v. Komise, 100/80 až 103/80, Recueil, s. 1825, bod 121, a Baustahlgewebe v. Komise, bod 43 výše, bod 139; rozsudek BASF v. Komise, bod 3101 výše, bod 212).

317 Zdá se tak, že v napadeném rozhodnutí Komise právně dostatečným způsobem uvedla skutečnosti zohledněné za účelem zvýšení výchozí částky pokut pro účely odrazení, čímž společnosti Siemens umožnila obeznámit se s důvody tohoto zvýšení v souvislosti s výchozí částkou její pokuty a uplatnit její práva, a soudu umožnila vykonat jeho přezkum. Naopak s ohledem na judikaturu uvedenou v bodě 312 výše nebyla Komise

v napadeném rozhodnutí povinna poskytnout vysvětlení založená na číselných údajích, jelikož toto není předmětem požadavků vyplývajících z povinnosti odůvodnění.

318 Je tedy třeba zamítnout výtku vycházející z nedostatku odůvodnění.

319 Zadruhé je třeba zamítnout tvrzení Siemens, podle něhož Komise při stanovení koeficientů k zajištění odrazujícího účinku věrně nesledovala vlastní metodu, jež se vyznačuje použitím obratu a odrazujícího koeficientu společnosti ABB jakožto „výchozího bodu". Tento argument totiž zaměňuje odrazující koeficient se zvýšením výchozí částky pokuty vyplývajícím z uplatnění tohoto koeficientu. Přitom i když Komise tvrdila, že vypočetla koeficienty k zajištění odrazujícího účinku úměrně k obratům dotyčných podniků, netvrdila v napadeném rozhodnutí nebo v písemnostech předložených Tribunálu, že z použití těchto koeficientů by mělo vyplývat zvýšení výchozí částky pokuty, které je zcela úměrné obratu. Naopak z čísel uvedených Komisí v bodě 491 odůvodnění napadeného rozhodnutí nezbytně vyplývá, že sazba zvýšení pokuty z důvodu použití koeficientu k zajištění odrazujícího účinku je progresivní v poměru k obratu dotyčných podniků.

320 Jak uvádí Komise, může být proporcionalita koeficientů k zajištění odrazujícího účinku lehce ověřena vyhotovením grafu různých koeficientů použitých na příslušné obraty dotyčných podniků. Graf vyplývající z takového postupu je přímkou, a představuje tak vztah proporcionality pro všechny dotyčné podniky – s výjimkou společnosti Siemens, pro kterou je tato úměra dokonce sestupná v rozsahu, v němž na ni byl použit stejný koeficient jako na skupinu Hitachi, ačkoliv její celosvětový obrat v roce 2005 byl o více než 6 miliard eur vyšší než obrat Hitachi. Takový vztah proporcionality splňuje požadavky, které Tribunál uvedl v rozsudku Degussa v. Komise, bod 260

výše (bod 338), v němž upřesnil, že zařazení podniků do kategorií s účelem stanovení koeficientu k zajištění odrazujícího účinku musí být v souladu se zásadou rovného zacházení objektivně odůvodněné. V tomto ohledu je dále třeba připomenout, že v souladu s judikaturou citovanou v bodě 316 výše představuje celkový obrat podniků ukazatel jejich velikosti a hospodářské síly.

321 Proto není možné hovořit o tom, že Komise nesoudržně použila vlastní metodu výpočtu v neprospěch společnosti Siemens. V důsledku toho musí být zamítnuta výtka vyplývající z nadměrné výše koeficientu k zajištění odrazujícího účinku, která se zakládá na takovém nesoudržném použití.

322 Z téhož důvodu se Siemens nemohla oprávněně dovolávat rozsudku ze dne 29. dubna 2004, Tokai Carbon a další v. Komise, bod 86 výše (body 245 až 247), co se týče stanovení koeficientů k zajištění odrazujícího účinku. V uvedených bodech tohoto rozsudku totiž Tribunál Komisi v zásadě vytkl, že ve vztahu ke všem dotyčným podnikům neuplatnila logickým a soudržným způsobem metodu, kterou si zvolila pro určení koeficientu k zajištění odrazujícího účinku. Jak však bylo uvedeno, nelze to v projednávaném případě Komisi vytýkat.

323 Zatřetí je třeba uvést, že i když na rozdíl od koeficientů k zajištění odrazujícího účinku není zvýšení výchozí částky pokuty, která vyplývá z jejich použití, úměrné obratu dotčených podniků, ale progresivní, vyplývá tato okolnost nezbytně z použití metody zvolené Komisí. Komise se tedy zjevně domnívala, že takové progresivní zvýšení ve vztahu k obratu bylo nezbytné, aby se zajistil dostatečně odrazující účinek pokut vůči dotčeným podnikům, které mají obzvláště vysoký obrat. Tribunál toto posouzení nemůže nahradit svým posouzením dostatečnosti použitého koeficientu k zajištění odrazujícího účinku, a to tím spíše neexistuje-li jakýkoliv skutkový poznatek, že Komisí

uplatňovaný systém vede k výsledkům, které překračují to, co je nezbytné k zajištění dostatečně odrazující povahy pokut.

324 V důsledku toho je třeba zamítnout druhou část třetího žalobního důvodu.

C – *K třetí části třetího žalobního důvodu, vycházející z pochybení při stanovení doby trvání protiprávního jednání*

325 Siemens uvádí, že jelikož je protiprávní jednání za období před dubnem 1999 promlčené, opřela se Komise o nesprávnou dobu trvání protiprávního jednání za účelem zvýšení výchozí částky pokuty. Domnívá se, že Komise jí mohla vytýkat pouze střednědobé protiprávní jednání odůvodňující podle pokynů 20 % zvýšení výchozí částky pokuty.

326 Komise zpochybňuje argumenty společnosti Siemens.

327 V tomto ohledu stačí připomenout, že jelikož musí být zamítnuta námitka promlčení vznesená společností Siemens ohledně první fáze protiprávního jednání (viz body 236 až 255 výše), musí být tato část žalobního důvodu, která se opírá o stejnou námitku promlčení, rovněž zamítnuta.

D – *Ke čtvrté části třetího žalobního důvodu vycházející z nesprávné kvalifikace společnosti Siemens jako vůdce kartelové dohody*

328 V rámci čtvrté části třetího žalobního důvodu, týkající se nesprávné kvalifikace vedoucí úlohy v kartelové dohodě, která na ni byla použita, vznáší Siemens tři výtky vycházející zaprvé ze skutečnosti, že vedoucí úlohu v kartelové dohodě hrála společnost ABB, zadruhé z toho, že ona sama takovou úlohu nehrála a zatřetí z nepřiměřenosti zvýšení základní částky pokuty, která jí byla uložena z důvodu její vedoucí úlohy v kartelové dohodě. V tomto ohledu uplatňuje porušení povinnosti odůvodnění a zásad rovného zacházení a přiměřenosti trestů Komisí.

329 Je třeba přezkoumat společně první a druhou výtku a následně třetí výtku.

1. K první a druhé výtce vycházející ze skutečnosti, že vedoucí úlohu v kartelové dohodě hrála společnost ABB a nikoliv společnost Siemens

a) Argumenty účastnic řízení

330 Siemens se domnívá, že prokázala, že nehrála vedoucí úlohu v kartelové dohodě. V tomto ohledu zaprvé připomíná, že skutečnosti, které jsou jí vytýkány ohledně období od roku 1988 do roku 1999, jsou promlčeny, a že proto toto období nemůže být zohledněno jako přitěžující okolnost při stanovení výše pokuty. Zadruhé Siemens uvádí, že Komise nesprávně vykládá pojem vůdce a přehlíží čistě administrativní povahu služeb sekretariátu, které převzala v rámci kartelové dohody. Zatřetí Komise

podle společnosti Siemens nezohledňuje skutečnost, že během období 2002 až 2004 nepřevzala žádnou sekretářskou úlohu.

331 Siemens krom toho tvrdí, že Komise nepřihlíží k úloze podněcovatele a vedoucí úloze hrané ABB během období 1988 až 1999, která vylučuje její vedoucí úlohu v tomtéž období. Podle ní byla úloha hraná ABB jakožto podněcovatel, vedoucí a hybná síla kartelové dohody mnohem významnější než úloha evropského tajemníka kartelové dohody, kterou Siemens převzala během první fáze své účasti na kartelové dohodě, přičemž Komise tuto úlohu přecenila. Siemens se domnívá, že tato nerovnost v zacházení může být zhojena jen zrušením zvýšení základní částky pokuty, která jí byla uložena.

332 Komise zpochybňuje argumenty společnosti Siemens.

b) Závěry Tribunálu

K vedoucí úloze v kartelové dohodě

333 V bodě 514 odůvodnění napadeného rozhodnutí Komise zejména společnosti Siemens přičetla „vedoucí" úlohu v protiprávním jednání ve smyslu bodu 2 třetí odrážky pokynů, jelikož zastávala úlohu evropského tajemníka kartelové dohody. V bodech 514 a 522 odůvodnění napadeného rozhodnutí se domnívala, že základní částka

pokuty k uložení společností Siemens musí být zvýšena o 50 %, což tuto částku zvýšilo na 396 562 000 eur.

334 Pokud jde nejprve o argument společnosti Siemens, podle něhož jí Komise pro druhou fázi její účasti na kartelové dohodě v letech 2002 až 2004 nesprávně kvalifikovala jako vůdce kartelové dohody, je třeba tento argument zamítnout jako věcně neopodstatněný. I když je pravda, že body 511 až 514 odůvodnění napadeného rozhodnutí, ve kterých se v rámci přezkumu přitěžujících okolností posuzuje vedoucí úloha, neobsahují upřesnění ohledně období, pro která Komise kvalifikovala Siemens a Alstom nebo Areva jako vůdce, bod 147 odůvodnění napadeného rozhodnutí uvádí výslovně, že „úloha [evropského tajemníka kartelové dohody] byla až do září 1999 zastávaná společností Siemens, a pak společností Alstom během období 1999 až 2004". Za těchto podmínek nelze mít za to, že Komise kvalifikovala Siemens jako vůdce kartelové dohody pro období 2002 až 2004.

335 Co se dále týče údajného promlčení skutečností za období 1988 až 1999, odkazuje se na úvahy uvedené v bodech 236 až 255 výše, podle nichž první fáze účasti Siemens na protiprávním jednání není promlčena.

336 Konečně je třeba připomenout, že podle ustálené judikatury, pakliže se protiprávního jednání dopustilo více podniků, je třeba v rámci stanovení základní částky pokut přezkoumat závažnost účasti každého z nich na protiprávním jednání (rozsudky Soudního dvora ze dne 16. prosince 1975, Suiker Unie a další v. Komise, 40/73 až 48/73, 50/73, 54/73 až 56/73, 111/73, 113/73 a 114/73, Recueil, s. 1663, bod 623, a Aalborg Portland a další v. Komise, bod 48 výše, bod 92; rozsudky Groupe Danone v. Komise, bod 66 výše, bod 277, a BASF v. Komise, bod 311 výše, bod 280). Tento přezkum zejména předpokládá prokázání jejich rolí v protiprávním jednání po dobu jejich účasti

na něm (rozsudky Komise v. Anic Partecipazioni, bod 43 výše, bod 150; Groupe Danone v. Komise, bod 66 výše, bod 277, a BASF v. Komise, bod 311 výše, bod 280). V tomto ohledu demonstrativní obsahuje výčet okolností, které mohou odůvodnit zvýšení základní částky pokuty, uvedený v bodě 2 pokynů, jak je uvedeno v třetí odrážce tohoto bodu, zejména „vedoucí úlohu [podniku] při protiprávním jednání nebo podněcování k němu".

337 Podle judikatury musí podnik k tomu, aby mohl být kvalifikován jako „vůdce" kartelové dohody, pro kartelovou dohodu představovat významnou hybnou sílu (rozsudky Tribunálu BASF v. Komise, bod 311 výše, bod 374, a ze dne 18. června 2008, Hoechst v. Komise, T-410/03, Sb. rozh. s. II-881, bod 423) nebo nést zvláštní a konkrétní odpovědnost za její fungování (viz v tomto smyslu rozsudek BASF v. Komise, bod 311 výše, bod 300). Tato okolnost musí být totiž posouzena celkově s ohledem na kontext projednávaného případu (viz v tomto smyslu rozsudek BASF v. Komise, bod 311 výše, body 299 a 373). Kvalifikace jako „vůdce" se v judikatuře uplatnila mimo jiné i v případě, kdy bylo zjištěno, že podnik v rámci kartelové dohody vykonával funkce koordinátora, a zejména organizoval a personálně zajišťoval sekretariát pověřený konkrétním prováděním kartelové dohody (rozsudek Tribunálu ze dne 9. července 2003, Archer Daniels Midland a Archer Daniels Midland Ingredients v. Komise, T-224/00, Recueil, s. II-2597, dále jen rozsudek „ADM", body 246 a 247), nebo když uvedený podnik zastával ústřední úlohu při konkrétním fungování kartelové dohody například tím, že organizoval značný počet schůzek, shromažďoval a rozesílal informace v rámci kartelové dohody, zastupoval některé účastníky v rámci kartelové dohody nebo nejčastěji předkládal návrhy k fungování kartelové dohody (viz v tomto smyslu rozsudek Soudního dvora ze dne 8. listopadu 1983, IAZ International Belgium a další v. Komise, 96/82 až 102/82, 104/82, 105/82, 108/82 a 110/82, Recueil, s. 3369, body 57 a 58, a rozsudek BASF v. Komise, bod 311 výše, body 404, 439 a 461).

338 V projednávaném případě, jak vyplývá z bodů 511 až 513 odůvodnění napadeného rozhodnutí, Komise zohlednila, že evropský sekretariát kartelové dohody existoval po celou dobu kartelové dohody, a že v průběhu času byl stabilním prvkem, přestože

se kartelová dohoda z organizačního hlediska značně měnila. Sekretariát plnil mnoho úloh. Odkazem na body 121 až 123, 131, 132, 142, 147 až 149, 157 až 161, 173 a 185 odůvodnění napadeného rozhodnutí, Komise uvedla, že evropský sekretariát kartelové dohody byl komunikačním nástrojem mezi evropskými podniky, které se účastnily kartelové dohody, a mezi těmito podniky a japonským sekretariátem, že svolával schůzky a předsedal jim a že odpovídal za účtování kvót. Společnost Siemens tyto skutečnosti u Tribunálu nezpochybnila. Komise se domnívala, že z obsahu dohody GQ, dohody EQ, i z konkrétního fungování kartelové dohody jasně vyplývá, že úloha evropského tajemníka kartelové dohody byla zásadní. Uvedený evropský tajemník tím, že přebíral iniciativu a vkládal do kartelové dohody značné zdroje, prokazoval pro účely uvedené kartelové dohody významnou službu a výrazně přispíval k jejímu řádnému fungování.

339 Siemens během správního řízení před Komisí ani před Tribunálem nezpochybnila, že během první fáze své účasti na kartelové dohodě od roku 1988 do roku 1999 převzala funkce evropského tajemníka kartelové dohody. Skutečnost, že tuto úlohu plnila mimoto vyplývá ze svědectví jejích bývalých zaměstnanců pana E. a Tr. (viz v tomto ohledu bod 222 výše). Nicméně uvádí, že v projednávaném případě uvedený evropský tajemník nemůže být kvalifikován jako vůdce, protože jeho úloha se omezovala na úkoly komunikace a nenesla s sebou ani vyvíjení iniciativy ani přístup, který by byl zvláště v rozporu s pravidly hospodářské soutěže a protože nedisponoval žádnou rozhodovací pravomocí.

340 V tomto ohledu je třeba konstatovat, že úkoly vykonávané evropským tajemníkem kartelové dohody mu přiznávaly postavení vůdce při koordinování kartelové dohody, a v každém případě při jejím konkrétním fungování. Komise totiž v napadeném rozhodnutí mohla právem mít za to, že tento evropský tajemník byl kontaktním bodem pro účastníky kartelové dohody a hrál klíčovou úlohu při jejím konkrétním fungování

tím, že zprostředkovával výměnu informací v jejím rámci a shromažďoval, třídil a vyměňoval si s dalšími účastníky kartelové dohody základní informace o jejím fungování. Tato výměna se týkala zejména informací o projektech PISP, protože sekretariát organizoval a zajišťoval sekretářské služby při pracovních schůzkách.

341 Tato klíčová úloha není zpochybněna existencí výboru evropské skupiny, který měl v kartelové dohodě rovněž důležitou úlohu. Krom toho nebylo zpochybněno, že Siemens rovněž byla členem tohoto výboru. Proto se její funkce evropského tajemníka kartelové dohody připojují k postavení stálého člena výboru a odlišují ji od dalších stálých členů výboru, a sice společností ABB a Alstom.

342 Komise dále mohla mít v bodech 147 a 513 odůvodnění napadeného rozhodnutí právem za to, že řízení evropského sekretariátu představovalo značnou odpovědnost, která vyžadovala nezanedbatelné zdroje, ať již z pohledu poskytnutého času nebo personálu. Bez centrální koordinace a organizace zajišťované tímto sekretariátem by kartelová dohoda vzhledem ke své komplexnosti bezpochyby nemohla fungovat tak efektivně. Krom toho s ohledem na nezpochybněnou skutečnost, že Siemens tyto úkoly plnila trvale, od počátku kartelové dohody v roce 1988 až do přerušení její účasti v roce 1999, mohla Komise právem dospět k závěru, že uvedený podnik představoval v projednávaném případě významnou hybnou sílu v kartelové dohodě a zastával tak „vedoucí úlohu při protiprávním jednání" ve smyslu bodu 2 třetí odrážky pokynů.

343 Argument Siemens týkající se vedoucí úlohy ABB tento závěr nemohou zpochybnit.

344 Co se nejprve týče argumentu společnosti Siemens, podle něhož vedoucí úloha ABB vylučuje její vedoucí úlohu, je třeba zamítnout domněnku, z níž tento argument vychází a dle které může vedoucí úlohu v kartelové dohodě zastávat najednou jen jeden podnik.

345 Jak totiž vyplývá z judikatury, je zcela možné, aby úloha vůdce byla přičtena dvěma nebo dokonce více podnikům najednou, a to zejména v rámci kartelové dohody zahrnující vysoký počet účastníků, jakou byla kartelová dohoda o projektech PISP přinejmenším během první fáze svého fungování (viz v tomto smyslu rozsudky Tribunálu BASF v. Komise, bod 311 výše, body 439 a 440, a ze dne 26. dubna 2007, Bolloré a další v. Komise T-109/02, T-118/02, T-122/02, T-125/02, T-126/02, T-128/02, T-129/02, T-132/02 a T-136/02, Sb. rozh. s. II-947, bod 561, a citovaná judikatura).

346 Tedy i za předpokladu, že by ABB měla být kvalifikována jako vůdce kartelové dohody o projektech PISP, neznamenalo by to, že společnost Siemens nemůže být rovněž kvalifikována jako vůdce.

K údajnému nerovnému zacházení se společností Siemens v porovnání se společností ABB

347 Dále je třeba přezkoumat argument Siemens, podle kterého Komise tím, že přičetla vedoucí úlohu jí a nikoliv ABB, porušila zásadu rovného zacházení, protože ABB hrála úlohu podněcovatele a vůdce. Tento argument musí být zamítnut ze dvou důvodů.

348 Co se týče údajné úlohy ABB jako podněcovatele, je třeba připomenout, jak vyplývá ze samotného znění bodu 2 třetí odrážky pokynů, že je nutné rozlišovat pojem „vůdce“ od pojmu „podněcovatele“ protiprávního jednání. Zatímco se totiž role podněcovatele vztahuje k okamžiku vzniku nebo rozšíření kartelové dohody, role vůdce se váže k jejímu fungování (rozsudek BASF v. Komise, bod 311 výše, bod 316). Proto se vůdce a podněcovatel protiprávního jednání nenachází ve srovnatelné situaci, takže i za předpokladu, že by Komise nesprávně opomenula kvalifikovat ABB jako podněcovatele kartelové dohody, nepředstavuje skutečnost, že s touto společností a společností Siemens zacházela odlišně, porušení zásady rovného zacházení.

349 Krom toho nebylo prokázáno a dokonce se ani netvrdilo, že ABB vykonávala funkce evropského tajemníka kartelové dohody, nebo že dokonce vykonávala sama, stabilně a trvale, všechny funkce obvykle přidělené tomuto evropskému tajemníkovi. I když se dále obecně připustilo, a učila tak i Komise, že ABB hrála „významnou úlohu“ v rámci kartelové dohody, nebylo prokázáno, že tato úloha byla z pohledu fungování kartelové dohody srovnatelná s úlohou Siemens a Alstom nebo Areva jakožto evropskými tajemníky kartelové dohody.

350 Tvrzení společnosti Siemens toto zjištění v tomto ohledu nemohou zpochybnit.

351 Zaprvé je upozornění společností Siemens na úlohu zastávanou společností ABB v rámci kartelové dohody týkající se předizolovaných trubek na konci 80. let v projednávané věci irelevantní – kromě skutečnosti, která byla správně uvedena v napadeném rozhodnutí, že by ABB v oblasti kartelových dohod měla být kvalifikována jako recidivista.

352 Zadruhé okolnosti ze spisu uplatněné společností Siemens nemohou podpořit její argument, podle něhož měla být ABB kvalifikována jako vůdce kartelové dohody.

353 Na rozdíl od toho, co tvrdí společnost Siemens, okolnost, že v rámci ABB mohlo být rozhodnutí o účasti na kartelové dohodě přijato na vyšší úrovni, nepotvrzuje, i kdyby byla prokázána, že by ABB byla hnací silou v kartelové dohodě. To platí i pro skutečnost, že dva zaměstnanci ABB byli podle údajů pana M. postupně „European speaker". Tato okolnost nepřisuzuje tomuto podniku vedoucí postavení v rámci kartelové dohody. V tomto ohledu je třeba uvést, že povaha úkolu „European speaker" nevyplývá ze spisu ani obzvláště z písemností Siemens. Navíc skutečnost, že dohoda GQ ani dohoda EQ tuto funkci neuvádí, umožňuje předpokládat, že úlohy „European speaker" neměly ve fungování kartelové dohody velký význam.

354 Stejně tak, i když je pravda, že poznámka pod čarou č. 153 napadeného rozhodnutí podle tvrzení Siemens uvádí, prohlášení Areva, podle kterého ABB předsedala schůzkám na úrovni vedení, zařazení uvedené poznámky pod bod 147 odůvodnění napadeného rozhodnutí a znění prohlášení Areva jasně prokazují, že se toto prohlášení vztahuje pouze k době mezi roky 2002 a 2004. Komise Siemens nevytýká, že vedla sekretariát během tohoto relativně krátkého období – tuto úlohu totiž během této doby vykonávala společnost Alstom nebo Areva. Přitom Siemens neuvádí, v čem by skutečnost, i kdyby byla prokázána, že ABB mohla předsedat schůzkám na úrovni vedení během doby sotva dvou let, během něhož vedly sekretariát Alstom nebo Areva, učinila úlohu ABB srovnatelnou s úlohou Siemens během období více než jedenácti let, během kterého tato společnost zastávala úlohu evropského tajemníka kartelové dohody.

355 Skutečnost uvedená Siemens, že ABB a Alstom se v roce 2000 rozhodly vyloučit podnik VA Tech z kartelové dohody prostřednictvím zinscenování „rozlučkového večírku", neprokazuje vedoucí úlohu ABB. Vzhledem k tomu, že v důsledku spojení, k němuž došlo na relevantním trhu, zůstaly po přerušení účasti Siemens v kartelové dohodě jen tři evropské podniky, nelze hovořit o vedoucí úloze, jestliže se dva z těchto podniků spojí proti třetímu.

356 Konečně není podpořeno žádným důkazem tvrzení Siemens, podle něhož ABB hrála určující úlohu při organizaci provádění odvetných opatření proti společnosti Siemens po jejím odchodu. Ani bod 169 odůvodnění napadeného rozhodnutí, ani prohlášení pana M., citované v tomto bodě odůvodnění, totiž neobsahuje sebemenší údaj o rozhodující úloze, kterou ABB hrála při organizaci nebo provádění těchto odvetných opatření.

357 Proto Siemens neprokázala, že ABB byla s ohledem na vedoucí postavení Siemens v situaci srovnatelné se situací Siemens, takže rozdílné zacházení, které na ni bylo použito, je odůvodněné.

358 V každém případě i za předpokladu, že by Komise nesprávně opomenula kvalifikovat ABB jako vůdce kartelové dohody, navzdory významné úloze zastávané tímto podnikem v rámci kartelové dohody, by taková protiprávnost, ke které by došlo ve prospěch třetí osoby, nebyla důvodem k vyhovění žalobnímu důvodu společnosti Siemens směřujícímu ke zrušení. Podle ustálené judikatury totiž dodržování zásady rovného zacházení nebo zákazu diskriminace musí být v souladu s dodržováním zásady legality, podle níž nikdo nemůže ve svůj prospěch uplatňovat protiprávnost, k níž došlo ve prospěch jiné osoby (viz v tomto smyslu rozsudek Soudního dvora ze dne 9. října 1984, Witte v. Parlement, 188/83, Recueil, s. 3465, bod 15; rozsudky Tribunálu SCA

Holding v. Komise, bod 184 výše, bod 160; ze dne 14. května 1998, Mayr-Melnhof v. Komise, T-347/94, Recueil, s. II-1751, bod 334, a LR AF 1998 v. Komise, bod 87 výše, bod 367).

359 Přitom jak bylo uvedeno v bodech 339 až 342 výše, Komise právem kvalifikovala Siemens jako vůdce kartelové dohody. Jelikož tedy argumentace společnosti Siemens směřuje právě k tomu, aby v rozporu s právem nebyla její pokuta zvýšena, nemůže být tato argumentace přijata (viz v tomto smyslu rozsudky Mayr-Melnhof v. Komise, bod 358 výše, bod 334, a SCA Holding v. Komise, bod 184 výše, bod 160).

360 V důsledku toho je třeba zamítnout výtky Siemens, vycházející ze skutečnosti, že nehrála vedoucí úlohu v kartelové dohodě a ze skutečnosti, že ABB měla být kvalifikována jako podněcovatel nebo vůdce kartelové dohody.

2. Ke třetí výtce, vycházející z nadměrnosti zvýšení základní částky pokuty uložené společnosti Siemens z důvodu její vedoucí úlohy v kartelové dohodě

a) Argumenty účastnic řízení

361 Siemens podpůrně uvádí, že i kdyby dočasný výkon činností sekretariátu měl odůvodnit její kvalifikaci jako vůdce, 50 % zvýšení uplatněné Komisí je přílišné a představuje porušení zásad rovného zacházení a proporcionality. Siemens, která se odvolává

na rozhodovací praxi Komise, tvrdí, že zvýšení základní částky pokuty o 50 % předpokládá existenci jiných přitěžujících okolností, než je samotná skutečnost, že dotyčný podnik vykonával činnosti sekretariátu. Navrhuje Tribunálu, aby v rámci své pravomoci soudního přezkumu v plné jurisdikci podstatným způsobem snížil zvýšení, která na ni bylo použito

362 Komise zpochybňuje argumenty společnosti Siemens.

b) Závěry Tribunálu

363 Zaprvé je třeba konstatovat, že argument, podle něhož je zvýšení o 50 % vyšší než zvýšení obecně uplatňované v jiných rozhodnutích Komise, neodhaluje porušení zásady proporcionality (rozsudek Bolloré a další v. Komise, bod 345 výše, bod 579; viz rovněž v tomto smyslu rozsudek ADM, bod 337 výše, bod 248).

364 V tomto ohledu stačí připomenout, že podle ustálené judikatury má Komise při stanovování výše každé pokuty posuzovací pravomoc a není povinna v této souvislosti používat přesný matematický vzorec (rozsudky Tribunálu ze dne 6. dubna 1995, Martinelli v. Komise, T-150/89, Recueil, s. II-1165, bod 59; Mo och Domsjö v. Komise, T-352/94, Recueil, s. II-1989, bod 268, a Bolloré a další v. Komise, bod 345 výše, bod 580). Proto Siemens nemůže za účelem opodstatnění výtky vycházející

z porušení zásady proporcionality použít argument o zvýšeních uplatněných Komisí v jiných věcech.

365 Zadruhé, co se týče argumentu Siemens, podle něhož zvýšení pokuty o 50 % z důvodu její vedoucí úlohy v kartelové dohodě porušuje rovněž zásadu rovného zacházení v rozsahu, v němž ABB měla v kartelové dohodě úlohu hnací síly, je třeba připomenout, že jak bylo uvedeno v bodech 352 až 357 výše, Siemens se nepodařilo prokázat, že na základě písemností ze spisu měla být úloha ABB kvalifikována jako rovnocenná s její úlohou. Zejména není žádným důkazem podpořena údajná hnací síla ABB v rámci kartelové dohody. Vzhledem k tomu, že se ABB a Siemens nenacházejí ve stejné situaci, nebyla Komise povinna zacházet s nimi stejným způsobem.

366 Krom toho, jak tvrdí Siemens, i za předpokladu, že by údajné postavení ABB jako hnací síly kartelové dohody ukládalo povinnost kvalifikovat úlohu tohoto podniku jako rovnocennou s úlohou Siemens, což je kvalifikace, kterou měla Komise nesprávně opomenout, neodůvodňuje taková protiprávnost ve prospěch jiné osoby, aby se vyhovělo žalobnímu důvodu společnosti Siemens směřujícímu ke zrušení. Jak bylo totiž připomenuto v bodě 358 výše, musí být dodržování zásady rovného zacházení nebo zákazu diskriminace v souladu s dodržováním zásady legality, podle níž nikdo nemůže ve svůj prospěch uplatňovat protiprávnost, k níž došlo ve prospěch jiné osoby.

367 Zatřetí co se týče přiměřenosti zvýšení z důvodu vedoucího postavení společnosti Siemens, z judikatury vyplývá, že skutečnost, že podnik jednal jako vůdce kartelové dohody, znamená, že musí nést zvláštní odpovědnost v porovnání s dalšími podniky (viz v tomto smyslu rozsudky Soudního dvora IAZ International Belgium a další v. Komise, bod 337 výše, body 57 a 58, a ze dne 16. listopadu 2000, Finnboard v. Komise,

C-298/98 P, Recueil, s. I-10157, bod 45; rozsudek Mayr-Melnhof v. Komise, bod 358 výše, bod 291).

368 V projednávaném případě, vzhledem k významnosti úkolů, které společnost Siemens v rámci kartelové dohody převzala jako její evropský tajemník a jak jsou popsány v bodech 338, 340 a 342 výše, nemůže být zvýšení o 50 % kvalifikováno jako nepřiměřené.

369 Proto je třeba zamítnout třetí výtku a v důsledku toho čtvrtou část třetího žalobního důvodu.

E – *K páté části třetího žalobního důvodu, vycházející ze zjevně nesprávného posouzení týkajícího se nesnížení pokuty na základě oznámení o spolupráci*

1. Argumenty účastnic řízení

370 Siemens uvádí, že je nesprávné, že jí Komise nepřiznala žádné snížení pokuty na základě oznámení o spolupráci. Uvádí, že předložila důkazy, které měly významnou hodnotu, a v této souvislosti uvádí oznámení řady schůzek kartelové dohody,

obnovený soubor, dopis advokáta týkající se fungování kartelové dohody mezi lety 2002 a 2004, výsledek vnitřního šetření Siemens v roce 2005 a svědectví jejích bývalých zaměstnanců panů Tr., E. a Sch.

371 Komise zpochybňuje argumenty společnosti Siemens.

2. Závěry Tribunálu

372 Podle odstavce 21 oznámení o spolupráci musí podnik pro získání nároku na snížení pokuty na základě uvedeného oznámení zejména poskytnout Komisi důkaz o předpokládaném protiprávním jednání, který představuje významnou přidanou hodnotu k důkazům, které již Komise vlastní.

373 Podle odstavce 22 oznámení o spolupráci se pojem „přidané hodnoty“ vztahuje na rozsah, v němž poskytnutý důkaz posiluje svou povahou nebo obsaženými podrobnostmi schopnost Komise dokázat dotyčné skutečnosti.

374 Podle judikatury je snížení pokuty v případě spolupráce podniků účastných na protiprávním jednání porušujícím právo Společenství v oblasti hospodářské soutěže odůvodněno úvahou, podle níž taková spolupráce usnadňuje úlohu Komise, jejímž cílem je konstatovat existenci protiprávního jednání a případně zajistit jeho ukončení (rozsudek Dansk Rørindustri a další v. Komise, bod 285 výše, bod 399; rozsudky Tribunálu ze dne 14. května 1998, BPB de Eendracht v. Komise, T-311/94, Recueil, s. II-1129,

bod 325; Finnboard v. Komise, T-338/94, Recueil, s. II-1617, bod 363, a Mayr-Melnhof v. Komise, bod 358 výše, bod 330).

375 Jak je uvedeno v odstavci 29 oznámení o spolupráci, vyvolá toto oznámení oprávněná očekávání, na něž mohou podniky spoléhat, když Komisi odhalují existenci kartelové dohody. S ohledem na legitimní očekávání, které z tohoto oznámení mohly vyvodit podniky, které si přejí spolupracovat s Komisí, je tedy Komise povinna dodržovat toto oznámení při posouzení spolupráce těchto podniků, v rámci stanovení částky pokuty ukládané Siemens (viz obdobně rozsudek Tribunálu ze dne 15. března 2006, Daiichi Pharmaceutical v. Komise, T-26/02, Sb. rozh. s. II-713, bod 147 a citovaná judikatura).

376 V mezích stanovených oznámením o spolupráci Komise nicméně požívá širokou posuzovací pravomoc pro účely posouzení, zda důkazy poskytnuté podnikem mají či nemají přidanou hodnotu ve smyslu odstavce 22 oznámení o spolupráci, a zda je třeba podniku na základě tohoto oznámení přiznat snížení (viz obdobně rozsudek Dansk Rørindustri a další v. Komise, bod 285 výše, body 393 a 394, a rozsudek Tribunálu ze dne 14. prosince 2006, Raiffeisen Zentralbank Österreich a další v. Komise, T-259/02 až T-264/02 a T-271/02, Sb. rozh. s. II-5169, bod 532). Toto posouzení je předmětem omezeného soudního přezkumu.

377 V projednávaném případě je tedy třeba ověřit, zda se Komise dopustila zjevně nesprávného posouzení, když se domnívala, že prohlášení společnosti Siemens, uvedená v bodech 533 až 536 odůvodnění napadeného rozhodnutí, nepřinesla významnou přidanou hodnotu.

378 V otázce těchto prohlášení je třeba úvodem zdůraznit, že informace poskytnuté společností Siemens mezi 28. květnem 2004, dnem její žádosti na základě oznámení o spolupráci, a oznámením námitek na konci dubna 2006, se týkaly jen druhé fáze její účasti na kartelové dohodě, a sice období od roku 2002 do roku 2004. Naopak až do oznámení námitek zachovala mlčení ohledně své účasti na protiprávním jednání v letech 1988 až 1999.

379 Krom toho je třeba zdůraznit, že společnost Siemens ve všech svých oznámeních učiněných v rámci spolupráce s Komisí vždy zpochybňovala, že předmětem dohod, kterých se účastnila, byly projekty PISP v rámci EHP, nebo že tyto dohody měly účinky v rámci EHP. Spíše než ducha upřímné spolupráce tedy tato oznámení vykazují snahu o co největší možné zatajení skutečného obsahu dohod, jak ho Komise prokázala v napadeném rozhodnutí.

380 Nicméně podmínka naprosté spolupráce, stanovená bodem 11 oznámení o spolupráci, se aplikuje pouze na žádosti o osvobození od pokut, nikoliv na žádosti o shovívavost, jak vyplývá z bodu 20 tohoto oznámení. Proto zjevný nedostatek upřímnosti v prohlášeních Siemens nebrání tomu, aby jí bylo přiznáno snížení pokuty v rozsahu, v němž by v souladu s odstavcem 21 uvedeného oznámení poskytla důkazy s významnou přidanou hodnotou.

381 Ohledně údajné přidané hodnoty informací poskytnutých společností Siemens tato společnost zaprvé uvádí, že v dopise ze dne 28. května 2004 popsala „podrobně celou řadu schůzek kartelové dohody“.

382 V tomto ohledu je třeba uvést, že Siemens v žádosti ze dne 28. května 2004 na základě oznámení o spolupráci přiznala, že její zaměstnanci pan R., S. a Ze. měli od začátku

roku 2002 kontakty s ABB, Alstom nebo Areva a skupinou VA Tech, a že předložila první seznam schůzek, které se konaly na úrovni vedení a na operativní úrovni. Nicméně uvedla, že cílem těchto kontaktů byl „benchmarking“ – to znamená výměna informací o nejlepších postupech, jak zvýšit soutěživost podniků v oboru – a diskuse o možné spolupráci v oblasti společných dodávek a výměny předběžných produktů. Dále Siemens rovněž přiznala, že při těchto schůzkách byl diskutován velmi omezený počet konkrétních projektů. Nicméně uvedla, že se jednalo pouze o mezinárodní projekty bez vztahu k EHP. Navíc tyto projekty nebyly předmětem dohod o cenách, ale kladl se důraz na „rozumné“ jednání výrobců v souvislosti s úrovní jejich nabídek.

383 Tyto informace nemohou být kvalifikovány jako „důkaz o předpokládaném protiprávním jednání“ ve smyslu odstavce 21 oznámení o spolupráci, protože prokazují jen zcela bezvýznamné kontakty mezi evropskými výrobci PISP. Navíc jak Komise uvedla v bodě 534 odůvodnění napadeného rozhodnutí, aniž jí Siemens protiřečí, věděla již o těchto schůzkách i o jejích účastnících.

384 Zadruhé Siemens uvádí, že dešifrovala údaje a poskytla je Komisi.

385 V tomto ohledu je třeba uvést, že v dopise ze dne 23. července 2004 Siemens předložila různé dokumenty. Zaprvé předložila seznam projektů PISP nacházejících se výlučně mimo EHP, pro které se měly v letech 2002 a 2003 předložit nabídky spolu s uvedením výrobců, kterým byly přiděleny, přičemž tento seznam byl rekonstruován na základě souboru zabaveného při šetřeních uskutečněných Komisí v jejích prostorách. Zadruhé předložila seznam hovorů uskutečněných mezi 22. dubnem a 22.

květnem 2004 spolu se SIM kartou jejího zaměstnance pana Ze. Zatřetí předložila několik dokumentů objevených v notebooku pana Ze., zmiňujících možnosti oboustranné spolupráce zamýšlené s jinými výrobci PISP.

386 Seznam projektů neobsahuje žádný projekt PISP v Evropě, a nemůže tedy poskytnout informace o účincích kartelové dohody v rámci EHP. Pokud Seznam telefonických hovorů obsahuje pouze den, hodinu a čas odchozích hovorů a volané číslo. Dále Siemens neuvedla, v jaké míře může tento seznam Komisi sloužit k prokázání existence kartelové dohody – tím spíše, že se týká období (duben a květen 2004), během kterého podle Siemens již kartelová dohoda přestala existovat. Konečně dokumenty z notebooku pana Ze. odhalují jen nevýznamné projekty spolupráce, které nemají žádný vztah s dotčenou kartelovou dohodou, jako jsou činnosti „benchmarking" a případné vytvoření konsorcií pro některé projekty.

387 Proto nemůže být žádný z těchto dokumentů kvalifikován jako důkaz posilující schopnost Komise prokázat existenci kartelové dohody.

388 Zatřetí Siemens uvádí, že zaslala dopis vyhotovený jménem jejích bývalých zaměstnanců, kteří se účastnili kartelové dohody, jenž popisoval „podrobně způsob fungování kartelové dohody" a „zevrubně vyjmenoval dohody týkající se různých projektů [PISP] v EHP". Podle ní tento dokument představuje „přesný dokument uvádějící dohody uzavřené mezi lety 2002 až 2004".

389 V tomto ohledu je třeba poznamenat, že dne 7. prosince 2004 Siemens Komisi skutečně zaslala dopis ze dne 25. listopadu 2004, vypracovaný právním poradcem

neidentifikovaných bývalých spolupracovníků společnosti Siemens. Siemens předpokládá, že se jedná o pana R., pana S. nebo pana Z., kteří jí podle zjištění Komise zastupovali během druhé fáze účasti na protiprávním jednání. V tomto dopise jsou shrnuta prohlášení těchto zaměstnanců, a je zejména uvedeno, že v průběhu schůzek, které se konaly od října 2002 s ABB, Alstom a skupinou VA Tech, se za účelem koordinace chování, uzavření dohod a určení cen diskutovaly projekty PISP na společném trhu, že Alstom byla pověřena úkoly sekretariátu a že komunikace se uskutečňovala telefonicky, faxem nebo prostřednictvím kódovaných e-mailů. Společnost Siemens v průvodním dopise ze dne 7. prosince 2004 uvedla, že s ohledem na obsah tohoto dopisu byla její dřívější prohlášení případně neúplná, nebo dokonce nesprávná. Rovněž upřesnila, na rozdíl od toho, co tvrdila u Soudu, že „zaslané informace [nebyly] příliš podrobné".

390 I když tyto informace mají určitou důkazní hodnotu s ohledem na protiprávní jednání – Komise citovala dopis ze dne 25. listopadu 2004 v poznámce pod čarou č. 153 napadeného rozhodnutí jako potvrzení skutečnosti, že Alstom nebo Areva vedly evropský sekretariát po odchodu Siemens v roce 1999 – potvrzují jen informace, které Komise měla již dříve. Areva totiž v dokumentu zaslaném Komisi faxem ze dne 25. května 2004 sama přiznala, že vedla sekretariát. Informace předložené společností Siemens tedy nemohou být kvalifikovány tak, že by přinášely významnou přidanou hodnotu oproti důkazům, které již Komise měla.

391 Začtvrté Siemens uvádí, že analyzovala stav hospodářské soutěže na hlavních trzích Unie, předložila své závěry Komisi, a že žádný z dalších podniků neposkytl tak podrobné údaje o kontextu trhu a hospodářské soutěže.

392 V tomto ohledu je třeba poznamenat, že dne 4. července 2005 Siemens Komisi předala písemné shrnutí vnitřního šetření. Uvedla, že v rámci tohoto šetření se přistoupilo zejména k přezkumu všech projektů PISP, které uskutečnila v Evropě mezi lednem 2000 a dubnem 2004, z hlediska dodržování právních ustanovení v oblasti kartelových dohod. Podle ní i přes značné úsilí, které věnovala, nevedlo toto šetření ke konkrétním výsledkům, které by mohly potvrdit námitky vznesené Komisí a neumožnilo konstatovat nedostatky umožňující dospět k závěru o existenci dohod mezi soutěžiteli týkajících se zvláštních projektů v rámci Unie.

393 Proto nelze informacím předaným společností Siemens dne 4. července 2005 přiznat důkazní hodnotu. Zejména se nezdá, že údajné „podrobné informace o kontextu trhu a hospodářské soutěže" posílily schopnost Komise prokázat protiprávní jednání konstatované v napadeném rozhodnutí, a že tedy mají významnou přidanou hodnotu.

394 Zapáté Siemens uvádí, že Komisi předala svědectví jejích bývalých zaměstnanců panů Tr., E. a Sch., která obsahovala podrobné informace o uzavření dohody GQ a o úloze zastávané společností ABB v rámci kartelové dohody.

395 V tomto ohledu je třeba uvést, že v příloze k dopisu ze dne 7. srpna 2006 poskytla Siemens Komisi protokol o svědectvích jejích bývalých zaměstnanců panů Tr., E. a Sch. V uvedeném dopise právní poradce společnosti Siemens shrnul postatu těchto svědectví. Zejména uvedl, že společnost BBC, nyní ABB, byla iniciátorem dohody GQ a že byla hnací silou předběžných jednání na úrovni evropských výrobců, že se dohoda GQ týkala trhů Středního východu, nikoliv evropských projektů, že se Siemens distancovala od dohody GQ na konci roku 1998 nebo nejpozději na začátku roku 1999 a že kartelová dohoda, které se Siemens účastnila mezi lety 2002 až 2004, nijak nesouvisela s dřívější kartelovou dohodou zakládající se na dohodě GQ.

396 Je třeba rovněž poznamenat, že tyto informace byly předány více než tři měsíce po oznámení námitek, které bylo přijato na konci dubna 2006 a ve kterém již Komise předložila své důkazy týkající se protiprávního jednání vytýkaného výrobcům PISP. Krom toho je jedinou novou skutečností, která se dá vyvodit ze všech těchto svědectví, tvrzení, podle něhož byla ABB iniciátorem a hnací silou při uzavření dohody GQ. Přitom jak bylo konstatováno v bodech 350 až 357 výše, toto tvrzení není podpořeno dalšími důkazy ze spisu. Proto nemohou být svědectví pánů Tr., E. a Sch. kvalifikována jako důkazy, které posilují schopnost Komise prokázat protiprávní jednání konstatované v napadeném rozhodnutí a přinášejí významnou přidanou hodnotu..

397 Z výše uvedeného vyplývá, že Komise tím, že společnosti Siemens nepřiznala snížení pokuty, která jí byla uložena, neporušila oznámení o spolupráci. V důsledku toho je třeba zamítnout pátou část třetího žalobního důvodu.

F – *K šesté části třetího žalobního důvodu, vycházející ze skutečnosti, že GŘ pro „Hospodářskou soutěž" de facto vnutilo svůj názor kolegiu komisařů*

1. Argumenty účastnic řízení

398 Společnost Siemens oznamuje skutečnost, že před přijetím rozhodnutí kolegia komisařů týkajícího se projednávané věci určitá média informovala o skutečnosti, že podnikům, které se účastnily předpokládané kartelové dohody, bude uložena mimořádně vysoká pokuta, přičemž přesně uvedla výši pokut ukládaných jednotlivým dotčeným podnikům. Domnívá se, že tento postup je porušením základní zásady práva Společenství, podle níž kolegium komisařů přijímá svá rozhodnutí na svou výlučnou odpovědnost a nezávisle.

399 Komise vyjadřuje své politování ohledně incidentu uvedeného společností Siemens. Zdůrazňuje nicméně, že zveřejnění těchto číselných údajů nebylo úmyslné ani vědomé. Provedla v této souvislosti bezúspěšně vnitřní kontrolu, aby odhalila zdroj úniku a následně změnila rozhodovací praxi, aby zabránila opakování takového incidentu. V otázce právního posouzení tohoto bodu se Komise domnívá, že předběžné zveřejnění tohoto typu nemůže omezit nezávislost komisařů a že uvedený incident nezpochybňuje legalitu napadeného rozhodnutí.

2. Závěry Tribunálu

400 Je třeba připomenout, že článek 287 ES ukládá členům, úředníkům a jiným zaměstnancům orgánů Společenství povinnost „nevyzrazovat takové informace, které jsou profesním tajemstvím, zejména údaje o podnicích, o jejich obchodních stycích nebo o struktuře jejich nákladů“. I když se uvedené ustanovení týká především informací získaných od podniků, příslovce „zejména“ ukazuje, že se jedná o obecnou zásadu, která se vztahuje rovněž na další důvěrné informace (rozsudek Soudního dvora ze dne 7. listopadu 1985, Adams v. Komise, 145/83, Recueil, s. 3539, bod 34; viz rovněž v tomto smyslu rozsudek Tribunálu ze dne 18. září 1996, Postbank v. Komise, T-353/94, Recueil, s. II-921, bod 86).

401 V projednávaném případě ze spisu vyplývá, že před přijetím napadeného rozhodnutí byly podstatné informace, obsažené v návrhu rozhodnutí předloženém ke konečnému schválení kolegiu komisařů, prozrazeny tiskové agentuře. Dne 23. ledna 2007, den před přijetím napadeného rozhodnutí, kolem 19 hodin, totiž tato agentura zveřejnila přesné informace ohledně celkové částky pokut a jednotlivých pokut společností Siemens, Melco a Alstom, jakož i informaci, dle které byla ABB jakožto informátor Komise osvobozena od pokut. Komise sice tvrdila, že nemohla najít osobu, která

informace vyzradila tisku, nezpochybnila však, že k úniku informací došlo v rámci jejích služeb.

402 Podle ustálené judikatury může vést nesrovnalost tohoto typu ke zrušení dotčeného rozhodnutí, prokáže-li se, že kdyby k této nesrovnalosti nedošlo, mělo by uvedené rozhodnutí jiný obsah (rozsudky Suiker Unie a další v. Komise, bod 336 výše, bod 91, a Dunlop Slazenger v. Komise, bod 174 výše, bod 29). Přitom Siemens v projednávaném případě takový důkaz neposkytla. Nic totiž neumožňuje předpokládat, že pokud by sporné informace nebyly prozrazeny, kolegium komisařů by změnilo výši pokuty nebo obsah navrženého rozhodnutí. Zejména neexistuje žádný důkaz, jenž by naznačoval, že se kolegium komisařů ve svém celku nebo někteří komisaři cítili vázáni nebo že měli za to, že není možné se odchýlit od informací obsažených v návrhu rozhodnutí, která již tisk zveřejnil.

403 V důsledku toho musí být tato část třetího žalobního důvodu rovněž zamítnuta. Třetí žalobní důvod tedy musí být zamítnut v plném rozsahu.

404 Jelikož byly zamítnuty tři žalobní důvody vznesené společností Siemens, je třeba žalobu zamítnout.

K nákladům řízení

405 Podle čl. 87 odst. 2 jednacího řádu se účastníku řízení, který neměl úspěch ve věci, uloží náhrada nákladů řízení, pokud to účastník řízení, který měl ve věci úspěch, požadoval. Vzhledem k tomu, že Komise požadovala náhradu nákladů řízení a společnost Siemens neměla ve věci úspěch, je důvodné posledně uvedené uložit náhradu nákladů řízení.

Z těchto důvodů

TRIBUNÁL (druhý senát)

rozhodl takto:

1) Žaloba se zamítá.

2) Společnosti Siemens AG se ukládá náhrada nákladů řízení.

Pelikánová Jürimäe Soldevila Fragoso

Takto vyhlášeno na veřejném zasedání v Lucemburku dne 3. března 2011.

Podpisy.

Obsah

Skutečnosti předcházející sporu ..... II - 491

Řízení a návrhová žádání účastnic řízení ..... II - 496

Právní otázky ..... II - 497

I – K prvnímu žalobnímu důvodu, vycházejícímu z porušení čl. 81 odst. 1 ES a čl. 53 odst. 1 Dohody o EHP ..... II - 498

A – K první části prvního žalobního důvodu, vycházejí z „nedostatečného popisu vytýkaných protiprávních jednání“ ..... II - 498

1. Argumenty účastnic řízení ..... II - 498

2. Závěry Tribunálu ..... II - 499

B – K druhé části prvního žalobního důvodu, vycházející z „nesprávné analýzy údajných dohod a jejich účinků na společný trh“ ..... II - 499

1. Argumenty účastnic řízení ..... II - 500

2. Závěry Tribunálu ..... II - 501

a) K důkaznímu břemenu ..... II - 503

b) K důkazní hodnotě dohody GQ a dohody EQ ..... II - 508

c) K prokázání obecné dohody ..... II - 509

K prohlášením společnosti ABB a svědka pana M. ..... II - 510

K prohlášením společnosti Fuji ..... II - 517

K prohlášením společnosti Hitachi ..... II - 521

K nezpochybnění ze strany společností Areva, Alstom a skupiny VA Tech ..... II - 524

K seznamu projektů PISP v Evropě ..... II - 525

– K původu a datu vypracování celkového seznamu, jakož i k jeho kvalifikaci jako důkazu ..... II - 527

– Ke tvrzení, podle kterého nebyly projekty PISP v Evropě uvedené v celkovém seznamu projednávány v rámci kartelové dohody ..... II - 528

– K projektům, které byly údajně opakovaně uvedeny nebo nebyly provedeny ..... II - 531

– K nízkému počtu projektů PISP v Evropě zapsaných na celkovém seznamu..... II - 531

– Ke skutečnosti, že společnosti Siemens nebyly údajně v rámci kartelové dohody přiděleny projekty PISP v EHP..... II - 533

– K ekonometrické analýze předložené společností Siemens..... II - 535

K listinným důkazům ..... II - 537

– K dohodě GQ a dohodě EQ..... II - 538

– K dokumentu nalezenému v prostorách skupiny VA Tech, nazvanému „Shrnutí diskuse s JJC“ ..... II - 542

– K dopisům vyměněným dne 18. ledna 1999 mezi pany Wa., J. a B., zaměstnanci skupiny VA Tech ..... II - 544

– K listinným důkazům vztahujícím se ke skutečnostem, ke kterým došlo v období od roku 2002 do roku 2004.. II - 545

d) Závěry k druhé části prvního žalobního důvodu ..... II - 546

K účinkům kartelové dohody v rámci EHP..... II - 546

K vyhrazení evropských a japonských trhů skupinám evropských, respektive japonských výrobců ..... II - 547

K ochraně „domovských zemí“ v Evropě ..... II - 548

II – K druhému žalobnímu důvodu vycházejícímu z porušení článku 25 nařízení č. 1/2003 ..... II - 549

A – K první části druhého žalobního důvodu, vycházející z neprokázání účasti na protiprávním jednání mezi dubnem a zářím 1999 ..... II - 549

1. Argumenty účastnic řízení ..... II - 549

2. Závěry Tribunálu ..... II - 550

a) K rozložení důkazního břemene mezi společností Siemens a Komisí ..... II - 551

b) K důkazní hodnotě skutečností, o něž Komise opírá své posouzení, podle kterého Siemens přerušila svou účast na kartelové dohodě dne 1. září 1999 ..... II - 553

K prohlášením ABB a pana M. ..... II - 554

K dokumentu nazvanému „Shrnutí diskuse s JJC“ ..... II - 558

K prohlášením Areva, Melco, Fuji a Hitachi/JAEPS ..... II - 559

– K prohlášením Areva ..... II - 559

– K prohlášením Melco ..... II - 561

– K prohlášením Fuji ..... II - 562

– K prohlášením Hitachi ..... II - 563

Předběžný závěr ..... II - 563

c) Ke skutečnostem uvedeným společností Siemens k prokázání přerušení její účasti na kartelové dohodě od dubna 1999 ..... II - 564

K empirickým hospodářským důkazům přerušení její účasti na kartelové dohodě nejpozději v dubnu 1999 ..... II - 564

Ke svědectví pana Se. ..... II - 565

Ke svědectvím pánů Tr., E. a Sch. ..... II - 566

K neprokázání účasti Siemens na dohodě o projektech PISP po dubnu 1999 ..... II - 569

K neexistenci důkazu o schůzce po 22. dubnu 1999 ..... II - 570

B – K druhé části druhého žalobního důvodu vycházející z promlčení stíhání II - 572

1. Argumenty účastnic řízení ..... II - 572

2. Závěry Tribunálu ..... II - 572

C – Ke třetí části druhého žalobního důvodu, vycházející z neúčasti na kartelové dohodě v době po 1. lednu 2004 ..... II - 578

1. Argumenty účastnic řízení ..... II - 578

2. Závěry Tribunálu ..... II - 578

III – K třetímu žalobnímu důvodu, vycházejícímu z nesprávného právního posouzení při stanovení výše pokuty ..... II - 581

A – K první části třetího žalobního důvodu, vycházející z nepřiměřenosti výchozí částky pokuty ..... II - 582

1. K první výtce vycházející z neprokázání účinků kartelové dohody ... II - 582

a) Argumenty účastnic řízení ..... II - 582

b) Závěry Tribunálu ..... II - 583

2. K druhé výtce vycházející z nepřiměřenosti výchozí částky pokuty s ohledem na hospodářský význam protiprávního jednání ..... II - 585

a) Argumenty účastnic řízení ..... II - 585

b) Závěry Tribunálu ..... II - 585

3. K třetí výtce, vycházející ze zařazení společnosti Siemens do nesprávné kategorie ..... II - 590

a) Argumenty účastnic řízení ..... II - 590

b) Závěry Tribunálu ..... II - 591

B – K druhé části třetího žalobního důvodu, vycházející z nepřiměřenosti násobícího koeficientu k zajištění odrazujícího účinku ..... II - 594

1. Argumenty účastnic řízení ..... II - 594

2. Závěry Tribunálu ..... II - 596

C – K třetí části třetího žalobního důvodu, vycházející z pochybení při stanovení doby trvání protiprávního jednání ..... II - 601

D – Ke čtvrté části třetího žalobního důvodu vycházející z nesprávné kvalifikace společnosti Siemens jako vůdce kartelové dohody ..... II - 602

1. K první a druhé výtce vycházející ze skutečnosti, že vedoucí úlohu v kartelové dohodě hrála společnost ABB a nikoliv společnost Siemens ..... II - 602

a) Argumenty účastnic řízení ..... II - 602

b) Závěry Tribunálu ..... II - 603

K vedoucí úloze v kartelové dohodě ..... II - 603

K údajnému nerovnému zacházení se společností Siemens v porovnání se společností ABB ..... II - 608

2. Ke třetí výtce, vycházející z nadměrnosti zvýšení základní částky pokuty uložené společnosti Siemens z důvodu její vedoucí úlohy v kartelové dohodě ..... II - 612

a) Argumenty účastnic řízení ..... II - 612

b) Závěry Tribunálu ..... II - 613

E – K páté části třetího žalobního důvodu, vycházející ze zjevně nesprávného posouzení týkajícího se nesnížení pokuty na základě oznámení o spolupráci ..... II - 615

1. Argumenty účastnic řízení ..... II - 615

2. Závěry Tribunálu ..... II - 616

F – K šesté části třetího žalobního důvodu, vycházející ze skutečnosti, že GŘ pro „Hospodářskou soutěž“ de facto vnutilo svůj názor kolegiu komisařů II - 623

1. Argumenty účastnic řízení ..... II - 623

2. Závěry Tribunálu ..... II - 624

K nákladům řízení ..... II - 626